

UNIwersytet PEDAGOGICZNY
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
INSTYTUT GEOGRAFII
KATEDRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
KOMISJA GEOGRAFII PRZEMYSŁU

**Problematyka 35. Jubileuszowej
Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt.**

**„Funkcje przemysłu i usług
w rozwoju społeczno-ekonomicznym
układów przestrzennych”**

*pod redakcją
Zbigniewa Ziolo i Wojciecha Piontka*

KRAKÓW - WARSZAWA 2019

**Problematyka 35. Jubileuszowej
Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt.**

**„Funkcje przemysłu i usług
w rozwoju społeczno-ekonomicznym
układów przestrzennych”**

**Main Theme of 35th Jubilee International
Scientific Conference on**

**“The Functions of Industry and Services
in the Socio-Economic Development
of Spatial Systems”**

PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF KRAKOW
INSTITUTE OF GEOGRAPHY
**DEPARTMENT OF ENTREPRENEURSHIP
AND SPATIAL MANAGEMENT**

POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY
COMMISSION OF INDUSTRIAL GEOGRAPHY

**Main Theme of 35th Jubilee International
Scientific Conference on**

**“The Functions of Industry and Services
in the Socio-Economic Development
of Spatial Systems”**

edited by

Zbigniew Ziolo and Wojciech Piontek

KRAKOW – WARSAW 2019

UNIwersytet PEDAGOGICZNY
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Instytut GEOGRAFII
**KATEDRA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ**

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
KOMISJA GEOGRAFII PRZEMYSŁU

**Problematyka 35. Jubileuszowej
Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt.**

**„Funkcje przemysłu i usług
w rozwoju społeczno-ekonomicznym
układów przestrzennych”**

pod redakcją

Zbigniewa Ziolo i Wojciecha Piontek

KRAKÓW – WARSZAWA 2019

Redakcja / Edited by: Zbigniew Ziolo, Wojciech Piontek

Redakcja techniczna / Typesetting: Krzysztof Wiedermann

Wsparcie w zakresie korekty tekstów w języku angielskim / Support in proofreading of English texts: Witold Wilczyński

ISBN 978-83-8084-407-0

e-ISBN 978-83-8084-408-7

Wydawca / Publisher:

Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego

Katedra Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej

Instytut Geografii

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Komisja Geografii Przemysłu

Polskie Towarzystwo Geograficzne

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Adres / Address: ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska

Strona internetowa cyklu konferencji / Conference website:

www.przemysl.up.krakow.pl

www.industry.up.krakow.pl

Strona internetowa czasopisma Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Website of the journal Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society

www.prace-kgp.up.krakow.pl

Wprowadzenie

Introduction

Procesy rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego w podstawowym stopniu wpływają na wzrost ekonomiczny poszczególnych krajów, regionów i układów lokalnych. Znaczącą rolę w tym zakresie odgrywają poszczególne sektory gospodarcze, które wywierają wpływ na strukturę funkcjonalną różnej skali układów przestrzennych, od skali krajowej poprzez regionalną, po skalę lokalną. W tym nurcie znajdują się przygotowane referaty na 35 Międzynarodową Konferencję. Podejmują one aktualną problematykę badawczą dotyczącą funkcji przemysłu i usług w rozwoju społeczno-ekonomicznych układów przestrzennych.

Treści referatów dotyczą problematyki rozwoju przemysłu, jego funkcji oraz wpływu na gospodarkę krajów, regionów i układów lokalnych. Poszczególni Autorzy reprezentują różne ośrodki akademickie i podejmują przedmiotową problematykę z różnych punktów widzenia. Treści referatów w wielu miejscach się uzupełniają, co pozwala na możliwości podejmowania prób całościowego jej ujęcia. Referenci zwracają uwagę na różny poziom rozwoju potencjału ekonomicznego przemysłu i usług lub jego wybranych sektorów oraz określają jego wpływ na przemiany gospodarcze krajów, przemiany społeczne układów regionalnych i lokalnych. Zwracają uwagę na przemiany struktury osadniczej jednostek przestrzennych pod wpływem lokalizacji, ograniczania lub likwidowania działalności produkcyjnej. Wskazują przykłady przemian potencjału ekonomicznego przemysłu, będącego w okresie rozwoju, zmian strukturalnych, ograniczanie jego potencjału i recesji oraz wzrost znaczenia na działalności usługowej. Ma to ścisły związek z uwarunkowaniami rozwoju poszczególnych krajów i regionów. Wskazują na zmianę wpływu przemysłu i działalności usługowej na funkcję jednostek miejskich. Podają przykłady dynamicznego rozwoju nowych sektorów przemysłu, które wpływają na wzrost ekonomiczny i zmiany funkcjonalne układów lokalnych.

Akcentują problematykę ekologiczną działalności gospodarczej oraz działania na rzecz ograniczania negatywnych skutków działalności człowieka. Podnoszono zachowania podmiotów gospodarczych reprezentujących dział handlu, w tym funkcjonowanie i wzrost centrów handlowych, które intensywnie się rozwijają głównie w wyniku wzrostu zasobów finansowych ludności. Wzrost zasobów finansowych gospodarstw domowych umożliwia także rozwój ruchu turystycznego. Wpływa to na rosnące zainteresowanie badawcze problematyką różnych sektorów turystyki, głównie w zakresie prezentowania atrakcyjnych miejsc i regionów dla rozwijania tego ruchu. Podano przykłady,

że zróżnicowany poziom rozwoju gospodarczego wpływa niekiedy na ograniczanie możliwości rozwojowych zwłaszcza układów lokalnych, co prowadzi często do negatywnych skutków w postaci ich zadłużania.

Różnorodność tematyczna zarysowanych referatów wskazuje, że problematyka roli przemysłu i usług w przemianach układów przestrzennych jest coraz bardziej zróżnicowana, następują zmiany potencjału ekonomicznego tych sektorów gospodarczych, ich działalności gospodarczej a w wielu wypadkach zaciera ją się granice między nimi. Komplementarne relacje zachodzące między poszczególnymi sektorami gospodarczymi wpływają na dynamizowane pozostałych sektorów gospodarczych i instytucji.

* * *

The processes of economic, social and cultural development have a fundamental impact on the economic growth of individual countries, regions and local systems. Different economic sectors that have a major influence on the functional structure of various spatial systems, from national to regional and local scale, play a significant role in this respect. The papers prepared for the 35th international conference deal with the current research issues concerning the role of industry and services in the development of social and economic spatial systems.

The contents of the papers relate to the issues connected with the development of industry, its functions and influence on the economy of countries, regions and local systems. Particular authors represent different academic centres and deal with this issue from different points of view. The contents of the papers in many places complement one another, which allows making attempts at viewing this complex issue as a whole. The lecturers draw attention to the different level of development of economic potential of industry and services, or its selected sectors, and determine its impact on economic transformations of countries, as well as on social transformations of regional and local systems. They pay attention to the changes in the settlement structure of spatial units resulting from location, limitation or liquidation of production activities. The authors give examples of the changes in the economic potential of industry in the period of development, structural changes, limiting its potential and recession, as well as increasing the significance of service activities. This is closely related to the conditions of development of individual countries and regions. The change in the influence of industry and service activities on the role of urban units was pointed out. The examples of dynamic development of new sectors of industry that affect the economic growth and functional changes in local systems were given.

The attention was drawn to the environmental issues in business activities, and to actions aimed at limiting the negative effects of human activity. Behav-

four of economic entities representing the trade sector was discussed, including the functioning and growth of shopping centres that are intensively developing, mainly as a result of the increase in financial resources of the population. What is more, the growth in financial resources of households makes the development of tourism possible. This results in a growing research interest in the issues related to various tourism sectors, mainly in presenting attractive places and regions for the development of tourism. The examples were given to show that different level of economic development sometimes results in the limitation of opportunities for development, particularly of local systems, which often leads to negative effects in the form of debts.

The thematic diversity of the presented papers indicates that the problems of the role of industry and services in the transformation of spatial systems are becoming more and more diverse, there are changes in the economic potential of these economic sectors, their economic activity, and in many cases the blurring boundaries between them can be observed. Complementary relations between particular economic sectors make the remaining economic sectors and institutions dynamise.

Zbigniew Ziolo, Wojciech Piontek

Katedra Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Department of Entrepreneurship and Spatial Management, Institute of Geography
Pedagogical University of Krakow

ARINA S. ASTRAKHANTSEVA

Irkutsk State Transport University, Russia

Approaches to assortment optimization of the Eastern Siberian trading companies

One of the most common ways to stabilize the economic performance of enterprises is the policy of reducing costs associated with all areas of activity.

At present, there are still many misconceptions regarding the interpretation of the optimization concept, since many economists are inclined to see a synonym for reduction in this concept, which is fundamentally wrong and can completely distort the results that the correct application of the logistic approach is intended to bring in practice.

It is important to mention that not only Russian companies, but also companies from neighboring countries often face the problems of applying the logistic approach in practice: Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan. Often this is due to the low quality of the logistic service provided by various kinds of intermediaries, low level of transport infrastructure.

The role of the assortment in determining the competitiveness of trade enterprises is significant, since its influence on the profit indicator is obvious, which, in turn, is crucial in determining the competitiveness of a company. Considering the reasons for a greater or lesser number of consumer responses to a particular product, it is obvious that the nature of the response directly depends on the price of a particular product relative to its quality. That is, the lower the price of the goods with conditionally constant quality, the more active the consumer response will be, therefore, competitiveness is determined by the price, and the price largely depends on costs, since lowering the level of costs you can control the price range.

The application of a logistic approach to managing costs associated with servicing material flow, combined with an effective assortment policy, can significantly increase the level of competitiveness of trading companies.

NATALIA BATSUN, ANATOL JACOBSON
Irkutsk Research Technical University, Russia

Ecologization of social and economic space in the modern city (the case of Irkutsk)

Ecologization (environmentalization, greening) is popular all over the world today. This concept includes, in general, various aspects, including greening of production, greening of everyday life, greening of consumption and especially, greening of public consciousness.

We can say that the level of ecologization of public consciousness in developed countries is currently quite high. Widespread are the phenomena such as mass social movements for environmental protection and simply the desire to eat healthy food and buy goods produced with minimal environmental damage.

The level of ecologization varies between countries and sometimes between their regions. And it seems that this level largely depends on the level of economic development, although there may be, for various reasons, significant exceptions.

Irkutsk is one of ex-Soviet cities which have survived an enormous explosion of social and political activity in late 80-s. The specificity of Irkutsk, located near famous Baikal Lake, was a high rate of environmental direction within this activity.

However, in 90-s the intensity of these movements declined heavily, together with the decline of economy and the living standards.

Still, there exists a chance, that, taking into account its geographic position and the newest history, Irkutsk will become one of the growth points of the renewal of environmental processes in today's Russia. In other words, it can be hypothesized that, despite the economic backwardness of contemporary Russia and, as a consequence, the weak ecological consciousness, there is a chance of a local breakthrough in this direction for Irkutsk, due to the specificity of its geographical location.

Analyzing this hypothesis, we have tried to arrange a sociological survey among Irkutsk citizens. The questions proposed to the respondents were as follows: What associations does the word "Baikal" evoke in You?; What does the use of the words "Baikal", "Baikal", etc. in the trademark of food products tell You?: Which of the several following statements can convince You to buy

a product at a higher price? What sources of information about the environmental properties of goods do you trust to?

The conclusion can be made that the total level of social and environmental responsibility remains rather low, but on the level of recognition of personal interests, the thinking has been sufficiently ecologized for dealing with environmental brands. Hence, ecobusiness has some prospectives in Irkutsk, while the need in environmental education is obvious.

As for the market of environmentally friendly products in Irkutsk, it has been poorly developed - as in other cities of Russia. But some activity in this direction can be noted.

TADEUSZ BOCHEŃSKI
Uniwersytet Szczeciński, Polska

Uprzemysłowienie portów morskich w Polsce

Industrialization of seaports in Poland

Celem referatu jest klasyfikacja polskich portów morskich pod względem ich uprzemysłowienia. W referacie zarysowano rozwój przemysłu oraz przedstawiono aktualnie funkcjonujące zakłady przemysłowe w poszczególnych portach morskich w Polsce. W analizie wykorzystano publikowane przez GUS dane o wielkości przeładunków w poszczególnych portach, liczbie podmiotów przetwórstwa przemysłowego w gminach obejmujących ośrodki portowe oraz o zatrudnieniu w przemyśle w powiatach, na terenie których zlokalizowane były porty morskie.

Na terenie Polski funkcjonowało 28 portów morskich. W drugiej dekadzie XXI wieku regularne przeładunki towarów odbywały się w dziewięciu z nich (Elbląg, Gdańsk, Gdynia, Darłowo, Kołobrzeg, Świnoujście, Stepnica, Police, Szczecin), w kolejnych 3 (Władysławowo, Ustka, Trzebież) przeładunku towarów dokonywano sporadycznie, zaś w trzech (Łeba, Kamień Pomorski, Wolin) funkcja przeładunkowa zupełnie zanikła. Pozostałe służyły wyłącznie obsłudze rybołówstwa i żeglarstwa.

Za najbardziej uprzemysłowione ośrodki portowe w Polsce należy uznać: Gdańsk, Szczecin, Gdynię, Police i Elbląg. W grupie tej mamy porty podstawowego znaczenia (z wyjątkiem Świnoujścia), jeden klasyczny port przemysłowy (Police) i jeden średni port w regionie Zalewu Wiślanego (Elbląg). W przemyśle portowym dominowała branża chemiczna (Police, Szczecin, Gdańsk) generująca znaczne przeładunki. Funkcje przemysłowe Gdańska wpływały na wzrost przeładunków w porcie, który należy do czołówki portów bałtyckich – przeładowywano tam m.in. znaczne ilości ropy i produktów ropopochodnych na potrzeby działającej w Gdańsku rafinerii. Natomiast w Elblągu transport morski był praktycznie niewykorzystywany przez działające w porcie zakłady przemysłowe, co wynikało z położenia i uwarunkowań geopolitycznych.

Istotne znaczenie miały branże bezpośrednio powiązane z gospodarką morską. Przemysł stoczniowy koncentrował się w Gdańsku i Gdyni, natomiast Świnoujście i Szczecin straciły pod tym względem na znaczeniu. Niewielkie stocznie działały także w portach środkowego wybrzeża (Kołobrzeg, Darłowo, Łeba,

Władysławowo), również w Uście funkcjonowały stocznie, ale zlokalizowane poza portem i bez dostępu do nabrzeża. Porty środkowego wybrzeża nastawione były głównie na obsługę rybołówstwa, choć zakłady przetwórstwa rybnego w większości ulokowane były w głębi lądu.

Porty morskie w Polsce, ze względu na ich uprzemysłowienie można podzielić na 4 grupy: ze zróżnicowaną strukturą przemysłu (Gdańsk i Szczecin), z dominującą jedną branżą przemysłu (Gdynia, Police, Elbląg), z niewielkim przemysłem stoczniowym i zakładami działającymi na potrzeby obsługi rybołówstwa (Świnoujście, Kołobrzeg, Władysławowo, Ustka, Łeba), bez rozwiniętego przemysłu (pozostałe porty).

PAWEŁ BREZDEŃ

Uniwersytet Wrocławski, Polska

Innowacyjność polskiego przemysłu na tle zmiany struktury przestrzennej innowacyjności nowych krajów członkowskich UE

Innovativeness of Polish industry against the background of changes in the spatial structure of the innovation of new EU member states

Referat podejmuje problematykę zróżnicowania przestrzennego poziomu innowacyjności przemysłu w nowych krajach członkowskich UE w latach 2005-2017, ze szczególnym uwzględnieniem Polski.

Rozwój gospodarki opartej na wiedzy uzależniony jest od poziomu innowacyjności przedsiębiorstw, które wprowadzają nowe, istotnie ulepszone produkty, zaawansowane technologie oraz doskonalsze systemy organizacji pracy. Innowacyjne podmioty przemysłowe mają także istotny wpływ na zwiększanie się przewagi konkurencyjnej poszczególnych gospodarek europejskich umożliwiając im przede wszystkim efektywniejsze wykorzystanie własnych zasobów. Z punktu widzenia możliwości uzyskiwania długotrwałego wzrostu gospodarczego, stanowią je endogeniczne czynniki rozwoju oparte o wewnętrzny kapitał ludzki i rzeczowy danej jednostki terytorialnej. Wzrost innowacyjności, a także efektywności gospodarki na różnych jej poziomach uzależniony jest od bardzo wielu uwarunkowań, m.in. wielkości i kierunków nakładów na badania i rozwój, działalności innowacyjnej w przedsiębiorstwach przemysłowych, poziomu wynalazczości czy odpowiednio wykwalifikowanych zasobów ludzkich.

W referacie zaprezentowano zagadnienia dotyczące działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce i w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Działalność innowacyjną zaprezentowano m.in. poprzez analizę wielkości nakładów na działalność innowacyjną oraz w sferze badawczo-rozwojowej. Dokonano także analizy zasobów ludzkich i poziomu wynalazczości. Dopelnieniem charakterystyki innowacyjności polskiego przemysłu była analiza udziału eksportu dóbr wysokiej techniki w eksporcie towarów ogółem oraz udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych dla rynku bądź firmy w ogólnej wartości obrotów. Stało się to następnie podstawą do porównania

względnej konkurencyjność polskich przedsiębiorstw przemysłowych o różnym poziomie zaawansowania technologicznego.

Wykorzystując jedną z taksonomicznych metod porządkowana liniowego, na podstawie skonstruowanego wskaźnika syntetycznego, dokonano również analizy i oceny poziomu innowacyjności przemysłu w poszczególnych, nowych krajach członkowskich, co pozwoliło na określenie pozycji Polski oraz stopnia zróżnicowania przestrzennego badanego obszaru.

Omawiane analizy zaprezentowano na tle sytuacji badawczo-rozwojowej w poszczególnych krajach analizowanej części Europy.

Ponadto przedstawiono zmiany w strukturze przestrzennej innowacyjności przemysłu nowych krajów członkowskich UE w latach 2005-2017 na podstawie miernika syntetycznego poprzez zastosowanie rachunku wektorowego. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na dość istotne zmiany jakie nastąpiły w badanym okresie w strukturze przestrzennej innowacyjności przemysłu zarówno w Polsce jak i w nowych krajach członkowskich UE.

Nowe przestrzenie publiczne na terenach poprzemysłowych śródmieścia Krakowa - ich potencjał przestrzenny i społeczno-ekonomiczny

New public spaces in post-industrial areas of downtown Krakow - their spatial and socio-economic potential

Zjawisko adaptacji dawnych terenów przemysłowych do potrzeb i wyzwań współczesnych ośrodków miejskich ma już długą tradycję. Od drugiej połowy XX wieku w wielu miastach zachodnich wzrosło zainteresowanie transformacją obszarów dawnych fabryk i zakładów przemysłowych, wchłoniętych przez rozrastającą się tkankę miejską. Miejsca, z których przemysł się wycofał, wyprowadzając swoją działalność w inne bardziej dogodnie lokalizacje, często niszcząc trwały przez wiele lat w zawieszeniu, jako rodzaj „miejskich pustek” i niedostępnych nieużytków. Z czasem, w toku procesów gentryfikacyjnych, rewitalizacyjnych zyskiwały stopniowo zainteresowanie, by w końcu odżyć – znajdując przy tym nową tożsamość funkcjonalno-przestrzenną.

Celem referatu będzie przedstawienie potencjału przestrzennego i społeczno-ekonomicznego wybranych przykładów krakowskich przeobrażeń terenów przemysłowych, których współczesne wcielenia stały się wartościowym rozwinięciem istniejącego systemu miejskich przestrzeni publicznych. Szczegółowo zostanie przedstawiona historia wybranych obszarów, zmiany funkcji i użytkowania terenu na przestrzeni ostatnich lat, jak również ich sytuacja pod względem zapisów strategicznych i planistycznych.

Przedmiotem opracowania będzie ponadto analiza i diagnoza zjawiska ożywienia ekonomicznego generowanego przez nowe wcielenia obszarów poprzemysłowych, wątku niekiedy powiązanych z nimi nowych inicjatyw społecznych, a także roli samorządu miejskiego w procesie przeobrażeń badanych lokalizacji.

ALEKSANDR BURNASOV
Ural Federal University, Russia

Logistics infrastructure of the Eurasian Economic Union (EAEU) in providing transit from China to the European Union

Nowadays, Central Asia is transforming from a peripheral region into the one that occupies key positions in the Eurasian geopolitical system. One of the most important factors contributing to the growing importance of the region and determining its new geopolitical role is the potential for transit of goods from China to the EU. The EU is the main importer of industrial and agricultural products from China. The implementation of the geopolitical concepts of China, the EAEU and the EU stimulates the active development of logistics infrastructure and leads to lower costs of transport usage.

Integration projects of major geopolitical players (the Silk Road Economic Belt, the Eurasian Economic Union, the New Silk Road) are being implemented in Eurasia. The development of logistics infrastructure is required for full realization of transit potential, which is inherent in the development Eurasia as the whole region. Investments, trade regimes, road building and pipeline construction become not only the subject, but also an instrument of struggle for the influence in the structure of the world economy. The transport system plays an important role in the integration of Eurasian economies into the world economy. This system has two functions: firstly, it provides delivery of goods to foreign trade partners. Secondly, it brings income to the budget in the form of payments for transit transportation of foreign goods through the territory of Eurasia.

The main advantage of developing transit traffic through the territory of the EAEU is a significant reduction in distance. For example, the time of delivery of goods by sea from Berlin to the Chinese port on the Yellow Sea coast is twenty days, while the railway reduces this time almost by half. Due to the advantageous geographical location, the development of the international transport corridors passing through the EAEU is of great importance, as it covers three important and promising directions from an economic point of view:

- Russia, Europe and the Baltic States;
- China, Japan and Southeast Asia;
- the republics of Central Asia and Transcaucasia, Iran and Turkey.

Moreover, there is a significant increase in security threats and geopolitical confrontation between several countries on the alternative sea route. In the context of the country's increasingly active involvement in the world economic relations, the creation of an efficient and technologically updated transport system will contribute to the fast delivery of export goods to the foreign market and the successful implementation of the transit potential.

MARIUSZ CEMBRUCH-NOWAKOWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Certyfikacja przedsiębiorstw hotelarskich w odniesieniu do działań proekologicznych

Certification of hotel enterprises in relation to proecological activities

Ostatnia dekada przyniosła wzrost świadomości ekologicznej zarówno klientów jak i właścicieli hoteli. Fakt ten zrodził potrzebę wprowadzenia proekologicznych zmian w praktykach i usługach oferowanych przez sektor hotelarski. Idea rozwoju „zielonych hoteli” jest obecnie ogólnie akceptowana. Aby ustrukturyzować te pozytywne zmiany i pomóc klientom w wyborze hoteli wspierających praktyki proekologiczne, należy stworzyć przejrzysty i łatwy do zrozumienia system informujący o poziomie zaangażowania właścicieli poszczególnych hoteli w tę inicjatywę. Działania te wpisują się także w praktyki związane z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju w turystyce. Niestety dotychczas brak jest spójnego systemu norm ekologicznych. Celem niniejszej prezentacji jest omówienie najważniejszych marek i certyfikatów promujących proekologiczny i zrównoważony rozwój sektora hotelarskiego. Stanowi ona jednocześnie podsumowanie prowadzonych przez autora badań identyfikacji potrzeb normalizacyjnych w odniesieniu do ekorozwoju i zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw należących do sektora hotelarskiego. Przedstawione zostaną najbardziej znane etykiety i certyfikaty związane z wprowadzeniem norm i wymagań środowiskowych, a także szerszych działań związanych z wdrażaniem dobrych praktyk zrównoważonego rozwoju w turystyce. Źródłem informacji jest literatura naukowa oraz zasoby internetowe analizowane przy wykorzystaniu metody analizy treści stron internetowych międzynarodowych instytucji i podmiotów certyfikujących.

Pośród dostępnych etykiet i certyfikatów odnoszących się do standardów ochrony środowiska do omówienia zakwalifikowano 13 etykiet, które bezpośrednio lub pośrednio były skierowane do branży hotelarskiej. Dokonano także wyboru podstawowych cech poszczególnych certyfikatów pod kątem ich przydatności dla podstawowych segmentów branży hotelarskiej.

PETER ČUKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Zadowolenie klienta jako element zysku - studium przypadkowe uzdrowiska Rajecké Teplice

Customer satisfaction as an element of profit - case study of spa Rajecké Teplice

In the mixed market - planned economic space of the EU, in which we find ourselves, supply, demand and profit are also decisive market forces. Profit is expressed quantitatively (nominally) but also qualitatively. Customer satisfaction can be included in the quality elements of profit. Customer satisfaction is subjective and can take many forms, such as emotional satisfaction, or a repeated return to a product that has created satisfaction. Emotional satisfaction is currently measured, for example, in the Slovak banking environment - for example Tatra banka uses intelligent AI (artificial intelligence) software that is autonomously capable of identifying an 8-degree range of emotions. Satisfaction is essentially part of the behavioral behavior of the patient. There are several opinions and definitions of customer satisfaction. The quality standard STN EN ISO 9000:2006 explains the concept of customer satisfaction as a perceived level of customer satisfaction. From the above definitions we can say that customer satisfaction is connected with his feelings and feelings. Feeling and feeling are very difficult to grasp. Satisfaction as a whole is made up of individual partial satisfaction, these can have different weights. Customer satisfaction and measurement is one of the tools for getting feedback. Measuring customer satisfaction belongs to the quality management of the organization. One of the activities that fosters customer satisfaction is focusing on customer-focused attention. Being customer-oriented means approaching each customer individually. In this article, we analyze client satisfaction in the spa Rajecké Teplice.

PETER ČUKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

BOHUSLAVA GREGOROVÁ

Matej Bel University in Banská Bystrica, Slovakia

Customers satisfaction in selected Slovak Spas

Water is a basic localization factor of the social-economic activities of humans in the country. Thermal and mineral springs have been known in Slovakia since the prehistory. The literature highlights both categories of waters, mineral and thermal springs in Slovakia (e.g. M. Bel, 1735; A.F. Heksch, 1881; Hydrologické a fenologické pomery ČSSR, 1970; P. Čuka, 2004; B. Gregorová, 2010 etc.). A thermal spring in Slovakia is defined as a source of water with the temperature exceeding the average annual temperature of local landscape, which is usually from 20°C and is often enriched with mineral components. The water penetrates through the cracks in the surface of the earth where it is heated by the earth heat and returns back to the surface along the disruptions. Thermal springs are often found in the areas with higher temperature flow, often in the regions of active volcanism.

In medical, spa and scientific (and also tourism) terminology in Slovakia we use more or less the typology of thermal and mineral waters according to the Almanac of Czechoslovak spas from year 1949 1. ordinary thermal waters, 2. ordinary acidic waters, 3. earthy acidic waters, 4. salty waters, sources and acidic waters, 5. alkaline waters, sources and acidic waters, 6. sulphate waters, 7. ferrous and ferric waters, 8. sulphur waters, 9. mineral waters with the higher content of ions, 10. radioactive waters.

The aim of this work is to present the client satisfaction model on the example of selected situations in the spa industry. Specifically, it is a presentation of the satisfaction of spa clients and visitors in Slovak spa – Rajecké Teplice. In current research will be presented comparison research in another slovak spas Piestany and Brusno – spa.

References:

Bel, M. (1735). *Notitia Hungariae novae historico geographica*, Wien.

Čuka, P. (2004). *Kúpeľníctvo a cestovný ruch. In. Monografia obce Svätý Ondrej nad Hronom - Brusno.*(ed. Hronček, P. et al.) s 79 – 87. ISBN 80-969149-5-2.

- Gregorová, B. (2010). *Analýza vybraných faktorov ovplyvňujúcich vznik a rozvoj cestovného ruchu v Nízkych Tatrách* In: *Geographia Cassoviensis*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, p. 53 – 56. ISSN 1337 – 6748.
- Heksch, A.F. (1881). *Führer durch die Karpathen und Oberungarischen Badeorte*. Wien – Pest – Leipzig, p. 173.
- Hydrologické a fenologické pomery ČSSR*, 1970. Encyklopedia.

Internacjonalizacja innowacyjnych powiązań integracyjnych

The internationalization of innovative structures of integration

Jednym z priorytetów Unii Europejskiej w perspektywie do 2020 roku jest gospodarka oparta na wiedzy i innowacji (EUROPA 2020). Klastry są ich naturalnym obszarem występowania, gdyż z jednej strony funkcjonowanie struktur o silnym kapitale społecznym stwarza bardzo dobre warunki do kreowania i dyfuzji wiedzy i innowacji, z drugiej strony, czynniki te odgrywają niezwykle istotną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu sieci relacji biznesowych (Klemens 2015). Zasadniczym czynnikiem decydującym o poziomie innowacyjności gospodarki jest umiejętność współpracy poszczególnych podmiotów gospodarczych. Prawidłowo funkcjonujące, jak również tworzące się struktury integracyjne, występujące w gospodarce są jednym z istotnych warunków jej dynamicznej ekspansji (Chorób 2012, Kowalski 2011). Rozwój współczesnej gospodarki jest w coraz większym stopniu zdeterminowany interakcjami pomiędzy różnymi podmiotami rynku, również w ujęciu międzynarodowym. Istotnym zatem trendem w rozwoju inicjatyw klastrowych, nabierającym obecnie coraz większego znaczenia, jest dynamicznie postępująca ich internacjonalizacja.

Celem artykułu jest próba wskazania współczesnych uwarunkowań rozwoju innowacyjnych powiązań integracyjnych oraz przedstawienie procesów internacjonalizacji klastrów i przykładowych działań Unii Europejskiej, ukierunkowanych na wspieranie tych procesów. W opracowaniu zwrócono uwagę na istniejące w naukach ekonomicznych związki pomiędzy klasteringiem, a internacjonalizacją, a także na analizę znaczenia współpracy klastrowej dla umiędzynarodowienia przedsiębiorstw. Obecnie wiele mówi się o klastrowym podejściu do gospodarki lub polityce rozwoju opartej na klastrach (*cluster-based development policy*), co znajduje odzwierciedlenie w polityce Unii Europejskiej. W związku z powyższym, w pracy wskazane zostaną także przykładowe europejskie inicjatywy na rzecz zwiększania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki przez internacjonalizację klastrów. Opracowanie ma charakter teoretyczny. Do realizacji założonego w nim celu posłużyła kwerenda literatury

krajowej i zagranicznej z zakresu prezentowanej problematyki badawczej, jak też analiza źródeł internetowych oraz danych empirycznych, zawartych w raportach i opracowaniach statystycznych. Badania wskazują, że szanse na skuteczne podejmowanie działalności międzynarodowej mają klastry, wewnątrz których toczy się obecnie intensywna współpraca między poszczególnymi partnerami.

Literatura:

- Chorób, R. (2012). *Znaczenie innowacyjnych struktur integracyjnych dla rozwoju gospodarki*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Ekonomiczne Problemy Usług 87, 235-242.
- EUROPA 2020. (2010). *Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna, Komunikat Komisji, Komisja Europejska.
- Klemens, B. (2015). *Klastry turystyczne i ich rola w rozwoju obszarów wiejskich* w: W. Kamińska (red.). *Uwarunkowania rozwoju turystyki. Wybrane problemy*, Biuletyn KPZK PAN 256, 27-52.
- Kowalski, A.M. (2011). *Europejskie inicjatywy na rzecz zwiększania innowacyjności i konkurencyjności gospodarki poprzez internacjonalizację klastrów*, Studia Europejskie 1(57), 79-100.

ANNA CZAPLIŃSKA

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Rynek książek na tle procesów społeczno–kulturowych w Polsce

Book market against the background of socio-cultural processes in Poland

Książki na półkach księgarskich są produktem finalnym procesu, na który składa się etap indywidualnego lub zbiorowego procesu twórczego, etap produkcyjny realizowany w przedsiębiorstwach przemysłu poligraficznego oraz etap usługowy polegający na upowszechnieniu, dystrybucji i komercjalizacji produktu. Całość procesu jest więc bardzo złożona ze względu na jego naprzemienny niematerialny i materialny charakter, który poza wymiarem ekonomicznym ma w sobie również wymiar społeczny. Stąd też duża wrażliwość tego produktu na zachodzące procesy w sferze szeroko pojętej kultury podatnej na wpływy krajowe, ale determinowane przez procesy globalne.

Celem pracy była ogólna charakterystyka polskiego rynku książki w świetle dynamicznych przemian społeczno-kulturowych zachodzących w Polsce i na świecie. Materiał do badań pochodził z ogólnodostępnych raportów analitycznych, roczników i opracowań statystycznych publikowanych przez polskie i zagraniczne instytucje monitorujące rynek książek (m.in. Polska Izba Książki, Biblioteka Narodowa, Europejska Federacja Wydawców). Dane źródłowe zostały przeanalizowane z wykorzystaniem podstawowych narzędzi statystyki opisowej oraz metod analizy przestrzennej. Jak wynika z przeprowadzonych badań wartość rynku książki spada i według prognoz taka tendencja utrzyma się w najbliższych latach. Chcąc być nadal konkurencyjnymi wydawcy ograniczają koszty własne redukując wydatki na marketing książek, ale również na ich produkcję, co negatywnie odbija się na ich jakości. Spadająca ilość sprzedawanych woluminów, mimo rosnącej oferty, jest wynikiem słabnącego społecznego zainteresowania tak treścią co i formą przekazu. Wydaje się bowiem, że klasyczny nośnik wiedzy i umiejętności ustępuje nowoczesnym, takim jak audio i ebooki, a tekst wydaje się mniej atrakcyjny niż obrazek.

PAWEŁ CZAPLIŃSKI

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Rola polskiego przemysłu jachtowego w procesie kształtowania innowacyjnej gospodarki

Role of the Polish yacht industry in the process of shaping innovative economy

Pozycja polskiego przemysłu jachtowego na rynkach międzynarodowych to efekt działania innowacyjnych ludzi, którzy w oparciu o innowacyjne pomysły zaprojektowali innowacyjne produkty, a ich produkcja odbywa się w oparciu o innowacyjne rozwiązania surowcowe, technologiczne i organizacyjne. Osiągnięta w ten sposób przewaga konkurencyjna przemysłu spowodowała stopniowy wzrost krajowej produkcji (obecnie jest to 20-22 tys. sztuk rocznie), zatrudnienia (ok. 35-40 tys. pracowników), liczby podmiotów zajmujących się budową jednostek oraz wyrobem i sprzedażą osprzętu jachtowego. Choć wartość eksportu polskich jachtów stanowi ok. 0,19% wartości całego eksportu Polski, jest to jeden z nielicznych polskich przemysłów, w którym tak wiele firm to producentów międzynarodowych marek luksusowych, co poza wymiarem ekonomicznym ma także znaczenie społeczno-kulturowe.

Koncentracja polskiego przemysłu jachtowego pozwala na wspólną, harmonijną transformację pasji i tradycji skutniczych w nowoczesny dział przemysłu funkcjonujący jako niemetropolitalny, rozproszony klaster średnich i wysokich technologii. Jego funkcjonowanie oparte jest na zindywidualizowanych projektach, dużej elastyczności produkcji oraz własnych badaniach, które wyznaczają globalne trendy rozwojowe.

Celem opracowania było określenie determinant i perspektyw rozwoju polskiego przemysłu jachtowego na tle zachodzących procesów rynkowych oraz zjawisk społeczno-kulturowych. Za szczególnie ważną przyjęto próbę eksplikacji roli przemysłu jachtowego w budowaniu innowacyjnej gospodarki w różnych skalach przestrzennych. Materiał do badań pochodził z ogólnodostępnych opracowań analitycznych i roczników statystycznych opublikowanych przez polskie i zagraniczne instytucje monitorujące rynek jachtów i łodzi.

Jak wynika z przeprowadzonych badań polski przemysł jachtowy to poza Stanami Zjednoczonymi światowy lider w produkcji łodzi motorowych do 9 metrów długości. Polskie stocznie są również rozpoznawalne jako producenci

dużych luksusowych jachtów motorowych oraz spersonalizowanych katamaranów. Dzięki dalszej eksploatacji założonej niszy rynkowej, polscy producenci są w stanie być konkurencyjni na rynkach międzynarodowych dzięki innowacyjności surowcowej, technologicznej, projektowej, organizacyjnej i marketingowej. Dobra marka, brak sygnałów o relokacji produkcji, korzystny stosunek ceny do jakości wykonania, ale przede wszystkim jakość i ilość zasobów pracy pozwalają na optymizm w produkcji i sprzedaży jachtów w perspektywie strategicznej. Wskazuje na to również popyt, w tym rosnący popyt krajowy, który znacząco przewyższa podaż. Jego zasadniczą determinantą jest rosnący poziom zamożności oraz moda na spędzanie wolnego czasu na wodzie, w tym moda na karawaning wodny.

Polski przemysł jachtowy to obecnie około 1000 przedsiębiorstw, które wyspecjalizowały się w produkcji jachtów, łodzi motorowych i żaglowych oraz osprzętu. Ze względu na swoją markę i pozycję na rynkach międzynarodowych ma on duże znaczenie, zwłaszcza wizerunkowe, ale jest również ważnym dla rozwoju regionów północnej i północno-wschodniej części kraju, regionów o historycznie mniejszej koncentracji przemysłu tradycyjnego i naturalnie silnych tradycjach szkatniczych. To tutaj funkcjonuje 80% zakładów wytwórczych, tworząc w niektórych miejscowościach nawet 20% miejsc pracy. Ten silny udział przemysłu jachtowego w życiu społeczno-gospodarczym kształtuje postawy, intencje i zachowania członków tamtejszych społeczności lokalnych, co wydaje się nie bez znaczenia w kształtowaniu innowacyjnej gospodarki, której czynnikiem sprawczym pozostaje człowiek.

ŁUKASZ DAMURSKI

Politechnika Wroclawska, Polska

Model lokalnego centrum usługowego jako narzędzie kształtowania spójności terytorialnej obszarów miejskich

Model of the local service centre as a tool for enhancing territorial cohesion of urban areas

Obserwowany współcześnie nieliniowy rozwój obszarów zurbanizowanych wymaga od władz samorządowych różnych szczebli prowadzenia elastycznej, ale zarazem konkretnej polityki przestrzennej. Jej nadrzędnym celem powinno być dążenie do optymalizacji rozmieszczenia różnych funkcji w taki sposób, aby zapewnić odpowiednią jakość życia mieszkańcom i użytkownikom przestrzeni. Wyrazem tego dążenia jest koncepcja spójności terytorialnej – jednego z priorytetowych kierunków rozwoju Unii Europejskiej. W referacie omówiono możliwości kształtowania spójności terytorialnej na poziomie lokalnym poprzez tworzenie tzw. lokalnych centrów usługowych (LCU). Na podstawie przeglądu literatury i badań terenowych o charakterze ilościowym i jakościowym przeprowadzonych w 5 różnych lokalizacjach w Polsce wypracowano koncepcję LCU jako przestrzeni publicznej oferującej dostęp do podstawowych, codziennych usług. Proponowany model określa kryteria lokalizacji lokalnych centrów usługowych w obszarach zurbanizowanych, wskazuje ich postulowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną i ustala funkcje, jakie powinny pełnić aby zapewnić trwały rozwój społeczności lokalnych. Zastosowanie modelu w polityce przestrzennej powinno przyczynić się do podniesienia poziomu spójności terytorialnej kraju poprzez zwiększenie dostępności usług na poziomie lokalnym.

MICHAŁ DOLATA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

**Przemysłowe "miasta socjalistyczne" Niemiec
Wschodnich w trzydziestoleciu transformacji systemowej
(1989-2019)**

**The industrial 'socialist cities' of East Germany in the
thirty years of system transformation (1989-2019)**

Głównym celem referatu jest charakterystyka procesów rozwojowych zachodzących w tzw. przemysłowych miastach socjalistycznych na obszarze Niemiec Wschodnich w ciągu trzech dekad postsocjalistycznej transformacji systemowej (1989-2019). Charakterystyka ta opiera się na analizach obejmujących najważniejsze ośrodki, które powstały lub rozwinęły się w okresie intensywnej industrializacji Niemieckiej Republiki Demokratycznej (Eisenhüttenstadt, Schwedt, Halle-Neustadt, Hoyerswerda) do 1989 r., które po zjednoczeniu Niemiec w 1990 r. weszły na drogę szczególnie złożonych przeobrażeń transformacyjnych. Referat koncentruje się na zmianach struktury gospodarczej badanych miast w ścisłym nawiązaniu do ich skutków w aspekcie demograficznym i strukturalno-przestrzennym. W analizach przeprowadzonych na potrzeby opracowania wykorzystano materiały źródłowe w postaci baz danych publikowanych przez niemieckie instytucje statystyki oficjalnej oraz publiczne cyfrowe zbiory danych przestrzennych. Dane te opracowano metodami matematyczno-statystycznymi i kartometrycznymi. Referat konkluduje wnioskami wskazującymi na intensywne długotrwałe procesy kurczenia się i peryferyzacji dawnych przemysłowych "miast socjalistycznych" z okresu NRD.

JOANNA DOMINIAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Nowoczesne usługi a czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego – analiza relacji w układzie państw UE

Modern services and socio-economic development factors – analysis of relations in the system of EU countries

Celem prezentacji jest analiza zmian relacji w zakresie rozwoju nowoczesnych usług, czynników rozwoju oraz poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie państw Unii Europejskiej. W pracy podejmuje się próbę odpowiedzi na następujące pytania badawcze: (1) jak kształtują się zmiany poziomu rozwoju nowoczesnych usług w państwach UE w relacji do zmian rozwoju społeczno-gospodarczego; (2) jak w odniesieniu do tych relacji przedstawia się klasyfikacja państw UE i jakie zaszły w niej zmiany.

Badania przeprowadzono dla dwóch momentów czasowych – 2008 i 2017 roku. W analizie wykorzystano wartości wskaźnika syntetycznego Perkala obliczonego dla nowoczesnych usług oraz czynników rozwoju oraz wartość wskaźnika PKB na 1 mieszkańca jako miernika poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. W pierwszym kroku dokonano analizy zmian dotyczących poziomu rozwoju nowoczesnych usług oraz czynników rozwoju. W kolejnym etapie, do analizy zależności włączono również poziom rozwoju społeczno-gospodarczego mierzony wartością PKB na 1 mieszkańca i na tej podstawie dokonano klasyfikacji państw UE. Grupowanie przeprowadzono z wykorzystaniem analizy skupień w oparciu o dane statystyczne zaczerpnięte z bazy EUROSTAT.

Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że większość państw, w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego podąża ścieżką prowadzącą od wzrostu nowoczesnych usług, poprzez wzmacnianie czynników rozwoju społeczno-gospodarczego i w konsekwencji do wyższego poziomu rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Lokalne oddziaływania inwestycji greenfield na przykładzie zakładu produkcji samochodów Volkswagen we Wrześni

Local impact of a greenfield investment – the example of Volkswagen production plant in Września

Wpływ dużych przedsiębiorstw, szczególnie korporacji transnarodowych na rozwój regionalny i lokalny w Polsce od kilkunastu lat stanowi ważną i aktualną problematykę badań z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej. Pozytywne rezultaty działalności dużych przedsiębiorstw, takie jak zwiększony popyt na działalność lokalnych firm współpracujących, a także wzrost siły nabywczej miejscowej społeczności (co przekłada się na większą konsumpcję lokalnych produktów i usług) w literaturze określa się jako efekty mnożnikowe inwestycji. Inną, zyskującą ostatnio na popularności koncepcją podkreślającą wpływ korporacji transnarodowych na otoczenie – również społeczne i środowiskowe jest tzw. społeczna odpowiedzialność biznesu.

Obiektem analizy w referacie jest otwarty w 2016 roku zakład produkcyjny Volkswagena-Craftera w Białężycach koło Wrześni (województwo wielkopolskie). Jest to jedna z największych inwestycji greenfield w Polsce w ostatnich latach. Całkowity koszt budowy wyniósł ponad 800 milionów euro, jej powierzchnia to 220 ha, moc produkcyjna wynosi 100 000 samochodów rocznie, a zatrudnienie ma docelowo wynosić 3000 osób.

W referacie zaprezentowane zostaną wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w czerwcu 2019 roku wśród mieszkańców największych miast powiatu wrzesińskiego: Wrześni, Nekli i Miłosławia. Ich celem było zbadanie subiektywnej oceny wpływu inwestycji Volkswagena na rozwój lokalny z punktu widzenia postrzeganych pozytywnych i negatywnych skutków lokalizacji zakładu dla rynku pracy, ruchu samochodowego, funkcjonowania innych istniejących wcześniej firm, rozwoju sektorów towarzyszących. Z przeprowadzonych badań wynika, że inwestycja jest postrzegana pozytywnie: rozmówcy znacznie częściej wymieniali jej pozytywne niż negatywne strony. Osobną częścią analizy jest próba odpowiedzi na pytanie, jak zlokalizowana inwestycja przemysłowa

wpłynęła na postrzeganie firmy Volkswagen oraz zwiększony popyt na samochody tej marki. Wyniki badań ankietowych potwierdzone danymi statystycznymi wskazują na brak takiego związku.

Rola inteligentnych organizacji w JST w tworzeniu warunków dla lokalizacji przemysłu

The role of intelligent organizations in local government units in creating conditions for the location of industry

Celem referatu jest wskazanie istoty inteligentnych organizacji w jednostkach samorządu terytorialnego oraz wskazanie ich potencjału w zakresie tworzenia korzystnych warunków dla lokalizacji przemysłu.

W artykule zostaną pokazane propozycje waloryzacji poziomu rozwoju inteligentnych organizacji dla polskich gmin, ze szczególnym uwzględnieniem związku inteligentnych organizacji z tworzeniem walorów lokalizacyjnych dla przemysłu. Zostaną w tym celu wykorzystane analizy atrakcyjności inwestycyjnej dla polskich gmin w oparciu o metodykę opracowaną przez zespół pod kierownictwem Autorki w ramach badań statutowych prowadzonych w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej.

Metody badawcze wykorzystane na potrzeby artykułu to metoda sum standaryzowanych, analiza kartograficzna oraz wagowo-korelacyjna.

Najważniejsze spostrzeżenie w oparciu o dokonane analizy, to wniosek, że im bardziej rozwinięte są inteligentne organizacje w JST, tym wyższa jest ich atrakcyjność lokalizacyjna dla przemysłu. Związek ten ma pośrednio uzasadnienie w zróżnicowaniu przestrzennym potencjału ludnościowego i ekonomicznego jednostek lokalnych oraz poziomie ich urbanizacji. Istnieją także inne siły modyfikujące tę zależność, co jest przedmiotem dalszych badań.

ANATOL JACOBSON, NATALIA BATCIUN
Irkutsk Research Technical University, Russia

Siberia: the problems of territorial differentiation of the strategic ways of development

“Siberia” is a worldwide known geographic name denoting the vast and diversified land in Northern Asia. Its territorial differentiation should be taken into account when regional development strategy is elaborated. Although, in Soviet times, Siberia used to be officially divided into two economic regions, i.e. Western and Eastern Siberia, and even then many specialists considered such a division too rough and needing deeper differentiation, now officially exists the unified Siberian district. Speaking about only Eastern Siberia, we find at least three approaches, all of them somehow useful in various aspects of regional programming. Two of them have been already discussed in details in our previous works. Those are the idea of Baikal Region, assigned on the base of dependence from the unique natural object – the lake Baikal. Now this idea, which is social and environmental, not productional, has been almost forgotten but chances exist that it could be revived if new processes of democratization take place in Russia. The other variant, acutely actual, is latitudinal zoning of Siberia with differentiating development strategies. In particular this should mean converting Southern Zone into one with post-industrial specialization. In this article, more attention is given to the third, and oldest but still actual, idea of assigning Angara-Yenissei Region on the basis of electric power industry and respective energy-productional cycle. In particular, the experience of forming the Bratsk-Ilim territorial production complex is analyzed.

MICHAŁ JANAS

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Polska

Konkurencyjność i innowacyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w Polsce. Zarys problemu

Competitiveness and innovation of the SME sector in Poland. Outline of the problem

W dobie gospodarki XXI wieku, określanej mianem gospodarki opartej na wiedzy (GOW), konkurencyjność przedsiębiorstwa i jego pozycja zależy w dużej mierze od wprowadzonych innowacji w oferowanych produktach i usługach. W gospodarce krajów Unii Europejskiej podmiotami, które określa się jako jej „siłę napędową”, są przedsiębiorstwa zaliczane do sektora MŚP (mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa). Z tego też względu w niniejszej publikacji podjęta została tematyka konkurencyjności i innowacyjności tych przedsiębiorstw w Polsce, po jej przystąpieniu do struktur UE, tj. po 2004 r.

W artykule podjęto rozważania na temat istoty konkurencyjności oraz innowacyjności przedsiębiorstwa, ze wskazaniem na czynniki kształtujące wpływ innowacyjności na pozycję konkurencyjną. Realizacja zmian, jakie łączą się z działalnością innowacyjną przedsiębiorstw, rozumiane jest jako zdolność do wdrożenia ulepszeń produktowych, procesowych, organizacyjnych oraz marketingowych. W artykule przedstawiono rodzaje innowacji oraz ich możliwe efekty, które oddziałują na pozycję przedsiębiorstwa na konkurencyjnym i dynamicznie zmieniającym się rynku gospodarczym.

KATARZYNA JANCZARSKA-BERGEL

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Proekologiczne rozwiązania w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym S.A. szansą na poprawę jakości i komfortu życia mieszkańców Krakowa

Proecological solutions in Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne S. A. as a chance for the improvement of quality and comfort of Krakow's residents

Celem artykułu jest przedstawienie rozwiązań proekologicznych zastosowanych w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym w Krakowie, w celu poprawy jakości i komfortu życia mieszkańców miasta. Kraków jako miasto prężnie rozwijające, zмага się z problemem dużego zanieczyszczenia powietrza, dotyczącego zwłaszcza wysokiego stężenia pyłu PM10. Głównym źródłem powstawania PM10 w miastach europejskich jest ruch drogowy (silniki wysokoprężne bez filtrów cząstek stałych) oraz tzw. niska emisja. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Krakowie od lat stara się poszerzać działania na rzecz poprawy jakości stanu środowiska, wdrażając z roku na rok coraz nowocześniejsze rozwiązania ekologiczne. Potwierdzeniem skuteczności tych działań jest wiele wyróżnień, jakie Przedsiębiorstwo dostaje w podziękowaniu za proekologiczną działalność. Przykładem może być nagroda EKOJANOSIK przyznawana przez Krajową Radę Ekologiczną oraz statuetka Lidera Transportu Publicznego, jaką w 2018 roku Prezydent Krakowa odebrał z rąk Polskiego Związku Pracodawców Transportu Publicznego.

Do realizacji celu opracowania zastosowano analizę i ocenę działań Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Krakowie na rzecz ekologii wraz z krytyczną kwerendą dostępczej literatury.

MICHAŁ JASIŃSKI

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Polska

Turystyka a poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego Karaibów

Tourism and socio-economic development in the Carribean

Celem artykułu będzie zbadanie wpływu turystyki zagranicznej (sektora usług turystycznych) na obecny poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego wyspiarskich państw i terytoriów subregionu karaibskiego. W badaniu zostaną uwzględnione zarówno małe (m.in. Antigua i Barbuda, Bahamy, Barbados, Dominika, Grenada, Jamajka, St. Kitts i Nevis, St. Lucia, St. Vincent i Grenadyny oraz Trynidad i Tobago, jak i duże państwa wyspiarskie (Kuba, Haiti oraz Dominikana) oraz wyspiarskie terytoria zależne (Am. Wyspy Dziewicze, Anguilla, Aruba, Bonaire, Br. Wyspy Dziewicze, Gwadelupa, Kajmany, Martynika, Montserrat, Saba, St. Eustache, St. Maarten oraz Turks i Caicos). Zastosowaną metodą pomiaru znaczenia gospodarki turystycznej w analizowanych obszarach będzie wskaźnik Nasycenia Gospodarki Turystyką (Tourism Penetration Index - TPI). Poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego będzie mierzony wskaźnikiem rozwoju społecznego (HDI) oraz zamożnością (DNB per capita). W szerszym kontekście wyniki badania będą się wpisywały w nurt polemiki dot. próby oceny zjawiska "monokultury turystycznej" z perspektywy ekonomicznej. Zjawisko to bowiem w polskiej literaturze przedmiotu nadal postrzegane jest w sposób jednostronnie negatywny, co w odczuciu autora jest spojrzeniem nie pełnym.

IGOR KAVETSKYY

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Współczesne transformacje strukturalne sektora usług Polski i Niemiec w przekroju regionalnym

Contemporary structural transformations of the Polish and German services sector in a regional cross-section

Wraz ze wzrostem znaczenia działalności usługowych we współczesnych gospodarkach przeobrażeniom ulega również wewnętrzna struktura tego sektora. Tracą swoje wcześniejsze pozycje tzw. tradycyjne usługi rynkowe związane z handlem hurtowym i detalicznym, naprawami pojazdów, gospodarką magazynową. Natomiast coraz większego znaczenia nabierają usługi świadczone na rzecz przedsiębiorców, określane mianem biznesowych, profesjonalnych, zaawansowanych, wiedzochłonnych. Stają się one swoistym napędem krajowych i regionalnych systemów produkcyjnych dzięki ich potencjałowi w zakresie zwiększenia wydajności całego systemu gospodarczego poprzez transfer nowych technologii, wdrożenie efektywniejszych form zarządzania i organizacji pracy czy bardziej dynamicznego dostosowania podmiotów do zmieniających się warunków rynkowych. Zachodzące transformacje strukturalne przebiegają w różnym tempie i z różnym natężeniem w poszczególnych państwach. Wykazują również znaczące zróżnicowanie wewnątrz krajowe, a to za sprawą szczególnych predyspozycji tego rodzaju usług do koncentracji na obszarach zurbanizowanych i uprzemysłowionych.

Celem pracy jest ocena porównawcza współczesnego stanu przekształceń strukturalnych sektora usługowego w przekroju jednostek regionalnych Polski i Niemiec ze szczególnym uwzględnieniem grupy usług produkcyjnych i biznesowych rozpatrywanych jako jeden z wiodących impulsów konkurencyjności układów przestrzennych, ale też jako czynnik sprzyjający nasileniu nierówności regionalnych. Analizowana jest dynamika owego procesu oraz jego skutki w postaci zróżnicowania przestrzennego produkcji i zatrudnienia w usługach w podziale na poszczególne sekcje działalności. Stwierdzono podobieństwo obu państw pod względem ogólnych kierunków zachodzących przeobrażeń w strukturze usług, tak w skali ogólnokrajowej, jak i regionalnej. Jednocześnie odnotowano zdecydowanie wyższy poziom zaawansowania stosownych zmian

w przypadku Niemiec, ale także dużo wyższe tempo zachodzących transformacji w odniesieniu do Polski.

WIOLETTA KILAR

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Uwarunkowania koncentracji przemysłów innowacyjnych w Krakowie

Conditions of concentration of innovative industries in Krakow

Lokalizacja przedsiębiorstw innowacyjnych w tym korporacji, to złożony proces, na który składa się szereg etapów. Co istotne, przedsiębiorstwa innowacyjne poszukują miejsc lokalizacji kierując się nieco innymi przesłankami niż te o tradycyjnym profilu działalności przemysłowej.

Podstawowymi czynnikami lokalizacji przemysłów innowacyjnych są: wysoka jakość kapitału ludzkiego, rozumiana jako miejsce koncentracji specjalistów tej branży; bliskość uniwersytetów i instytutów naukowo-badawczych; infrastruktura transportowa; usługi oraz klimat naukowy, polityczny i gospodarczy, w tym szczególnie dostęp do informacji i kapitału, infrastruktury informacyjnej; korzyści aglomeracji z efektem synergii włącznie; atrakcyjność miejscowości, jako miejsca pracy i zamieszkania; czyste i nieprzekształcone środowisko przyrodnicze.

Uwzględniając powyższe przesłanki celem wystąpienia jest wskazanie czynników sprzyjających i ograniczających lokalizację firm innowacyjnych różnej wielkości w Krakowie, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu IT oraz biotechnologii (biotech industry).

Przygotowując referat autorka użyła kilku metod: analiza treści i analiza danych zastanych (desk research), kwerenda i analiza literatury przedmiotu; obserwacji uczestniczących podczas kilku spotkań związanych z prowadzonymi badaniami.

Na podstawie przeprowadzonych badań wyróżniono kilka podstawowych czynników sprzyjających koncentracji w Krakowie firm innowacyjnych, w tym oddziałów korporacji innowacyjnych:

- bliskość uczelni wyższych, które prowadzą badania i kształcą w kierunkach związanych z przemysłem innowacyjnym.

Kraków jest silnym ośrodkiem akademickim, dziś drugim w Polsce, w którym znajduje się 23 szkoły wyższe, które kształcą w kierunkach zgodnych z potrzebami rynku pracy;

- bliskość i koncentracja ośrodków R&D – zarówno w uczelniach wyższych, jak i oddziałów dużych korporacji światowych– w Krakowie lokalizowane są coraz częściej ośrodki badawcze i rozwojowe oraz centra deweloperskie korporacji, m.in. Shell Business, ABB, Motorola, IBM, Sabre czy Cisco, które są ważnymi elementami w ich światowych łańcuchach wartości;
- korzyści aglomeracji, wraz z efektem synergii, wynikające z koncentracją firm różnej wielkości, zarówno z kapitałem zagranicznym, jak i krajowym, reprezentujących innowacyjne działalności. Dotychczasowy rozwój wymienionych branż spowodował, że niektórzy zagraniczni inwestorzy nazywają Kraków „Dragon Valley” czy „Kraków miastem startupów”, ze względu na dogodne warunki i świetne efekty działalności firm tu powstających.

Jak zauważają liczni autorzy ze względu na osiągnięcie dojrzałości usług IT, rośnie rola efektów dywersyfikacji oraz urbanizacji wynikających z rozwoju działalności pokrewnych (m.in. sektora gier wideo). Pod względem korzyści aglomeracji rozwojowi środowiska start-upów sprzyja dostępność utalentowanych technicznie pracowników.

Lokalizacja firm tej samej branży, sąsiadujących ze sobą nasila także efekt przyciągania kolejnych firm różnej wielkości (efekt naśladownictwa), a tym samym wynikający z tego procesu efekt mnożnikowy, czyli sprzężenia zwrotnego, polegającego na rozwoju wielu różnych przedsiębiorstw, co jest korzystne dla rozwoju lokalnej gospodarki. Na początku efekt ten miał zasięg domknięty (ograniczony do najbliższej okolicy, miejscowości lub regionu), zaś współcześnie ma charakter otwarty, gdyż ogarnia one także sąsiednie miejscowości (np. Zabierzów czy Niepołomice);

- kolejnym czynnikiem jest dostępność komunikacyjna, dzięki silnie rozwijającej infrastrukturze kolejowej, drogowej i lotniczej;
- ważnym czynnikiem jest również wsparcie instytucjonalne oferowane przez: Krakowski Park Technologiczny oraz Krakowski Klaster Filmowy. W Krakowie jest silna koncentracja instytucji wsparcia dla biznesu, tj. ośrodków innowacji i przedsiębiorczości;
- ostatnim, ale nie najmniej ważnym czynnikiem są wysoko wykwalifikowane duże zasoby młodych ludzi, chętnych do stałego dokształcania się.

W Krakowie w 2016 roku studiowało 171,5 tysiąca osób, w tym 42 tys. studentów studiowało na kierunkach inżynierskich, a 20 tys. osób pracuje w sektorze IT. Z roku na rok szybko przyrasta liczba absolwentów, którzy zarówno zatrudniają się w istniejących mniejszych czy dużych firmach, jak i chętnie podejmują się otwierania własnych innowacyjnych firm.

Nie bez znaczenia dla lokalizacji przedsiębiorstw innowacyjnych pozostają uwarunkowania demograficzne, przedsiębiorcze podejście osób na rynku pracy, ale także czynniki ekonomiczne (nieco niższe koszty pracy, niższe płace), oraz

uwarunkowania techniczne (coraz lepiej rozwinięta infrastruktura komunikacyjna i telekomunikacyjna, informatyczna).

Wśród przeszkód dla lokalizacji i rozwoju przemysłów nowoczesnych, w tym szczególnie przemysłów IT i biotech branży należy zaliczyć m.in. poziom wydatków publicznych na badania i rozwój (B+R), oraz trudne i czasochłonne procedury administracyjne.

Podsumowując, dla międzynarodowych korporacji Kraków przestał być miejscem zakładania tylko firm outsourcingowych, których nasycenie i tak jest nadal bardzo duże. Coraz częściej te firmy otwierają w Krakowie swoje centra rozwojowe, zatrudniające najlepiej wykształconych inżynierów, finansistów i informatyków. Natomiast usługi outsourcingowe z niedalekiej przyszłości będą automatyzowane lub będą przenoszone do innych lokalizacji (maj 2017).

Te najważniejsze czynniki sprzyjające koncentracji innowacyjnych działalności oraz wizerunek miasta, w tym jego funkcja ośrodka dziedzictwa kulturowego i sztuki w tej części Europy, powodują ciągły wzrost zainteresowania Krakowem, szczególnie dla lokalizacji przemysłów i usług innowacyjnych. Potwierdza to pozycja Krakowa w rozmaitych międzynarodowych rankingach, np. Tholons Services Globalization Index (TSGI) Top 20 Super Cities.

W konsekwencji w Krakowie koncentruje się coraz więcej małych firm, które rozpoczynają coraz częściej swoją działalność od start-upów. Między małymi przedsiębiorstwami i oddziałami korporacji zachodzą liczne powiązania, które pozwalają na uzupełnianie się prowadzonych przez nie działalności.

ANNA KIERZKOWSKA
Politechnika Wroclawska, Polska

Problematyka powstawania zabudowy biurowych na terenach przemysłowych na przykładzie koncentracji budynków biurowych przy ulicy Strzegomskiej i ulicy Muchoborskiej we Wrocławiu

The issue of office building development in post-industrial areas on the example of the office building concentration in Wrocław (Poland), Strzegomska Street and Muchoborska Street

Spadek znaczenia przemysłu na rzecz wzrostu sektora usługowego i finansowego spowodowały, że współczesna przestrzeń pracy jest nierozzerwalnie związana z zabudową biurową. Biura, a często ich koncentracje w postaci dzielnic biznesowych, tworzą przestrzeń pracy we współczesnych miastach. W artykule zostanie omówione zagadnienie powstawania nowych koncentracji budynków biurowych na terenach przemysłowych na przykładzie terenów przy ulicy Strzegomskiej i ulicy Muchoborskiej we Wrocławiu. Celem pracy jest analiza zmian przestrzennych oraz procesu kształtowania nowej przestrzeni pracy w mieście. W obszarze zainteresowań znajdzie się również charakterystyka przestrzenna wrocławskiej dzielnicy biurowej. Zostanie opisana w oparciu o strukturę funkcjonalno-przestrzenną tego fragmentu miasta. Jako metodę badawczą zastosowano analizy porównawcze danych historycznych, obowiązujących opracowań planistycznych oraz inwentaryzację stanu istniejącego. Wynikami badań będzie charakterystyka dzielnicy biurowej we Wrocławiu oraz wiedza na temat etapów jej powstawania. Zmiana terenów przemysłowych na usługi biurowe może być jednym ze sposobów na ich rewitalizację, nadanie nowego charakteru dzielnicy oraz utrzymanie miejsc pracy na obszarze miasta.

ANNA KOLASIŃSKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Możliwość rozwoju turystyki filmowej w Krakowie

Possibilities of film tourism development in Krakow

Turystyka filmowa od kilku lat postrzegana jest jako nowy trend w turystyce kulturowej, w której głównym motywem podejmowanej podróży staje się m.in. chęć odwiedzenia miejsc uwiecznionych w filmowych kadrach, podążanie śladami osób związanych z daną produkcją (aktorami, reżyserami), czy też wzięcie udziału w różnorodnych wydarzeniach kulturalnych o tematyce filmowej. Przestrzeń filmowa staje się inspiracją do kreowania kulturowych produktów turystycznych. Coraz częściej potencjał dziedzictwa filmowego dostrzegany jest przez władze samorządowe obszarów recepcyjnych, a ich działania na różnym polu zmierzają do rozwoju tego rodzaju turystyki. Również organizatorzy turystyki pragnący sprostać coraz większym wymaganiom turystów, zwłaszcza z zakresu tzw. turystyki specjalnych zainteresowań widzą potencjał turystyczny w dziedzictwie filmowym i na jego podstawie budują ofertę turystyczną. Liczne przykłady ze świata i Polski pokazują, że film może stanowić także doskonałe narzędzie w promocji turystycznej miasta czy regionu.

Celem pracy jest przedstawienie głównych działań podejmowanych w Krakowie w celu rozwoju turystyki filmowej, a także ukazanie potencjału dziedzictwa filmowego jako podstawy tworzenia produktów turystycznych. W opracowaniu zastosowano metodę kwerendy literatury, dokumentów strategicznych, raportów a także materiałów filmowych oraz źródeł internetowych.

BARTOSZ KOŁSUT

Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Polska „śmietnikiem” samochodowym Europy? Wielkość i struktura importu samochodów używanych po wejściu do Unii Europejskiej

Poland as a car "dustbin" in Europe? Volume and structure of used cars import after joining the European Union

Import samochodów używanych zachodzi na dużą skalę głównie w krajach rozwijających się, które uwalniają swój rynek znosząc formalne bariery ograniczające handel międzynarodowy w zakresie tych dóbr. Taki właśnie proces rozpoczął się w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej. Był to początek „rewolucji” na polskim rynku samochodowym. W okresie 2004-2018 wprowadzono bowiem do Polski ok. 12 mln używanych samochodów osobowych z terenu Unii Europejskiej. W tym samym okresie sprzedano w Polsce „tylko” 4,8 mln nowych samochodów osobowych, z czego znaczną część stanowią tzw. samochody flotowe zakupione przez firmy leasingowe. Oznacza to, że to właśnie rynek wtórny oparty na importowanych samochodach używanych decyduje obecnie o strukturze parku samochodowego w Polsce. Celem prezentacji jest identyfikacja i analiza wielkości i struktury importu samochodów używanych w Polsce w okresie 2004-2018 w skali lokalnej (gminy i powiaty). Dla osiągnięcia tego celu zostaną wykorzystane dane pochodzące z Centralnej Ewidencji Pojazdów (CEP) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji. W CEP zgromadzone są wszystkie kluczowe informacje dotyczące pojazdu (np. rok pierwszej rejestracji w Polsce, rok produkcji, marka, model) i jego właściciela (gmina zamieszkania, nr REGON w przypadku, gdy właściciel go posiada). Jest to źródło dotąd rzadko wykorzystywane w badaniach naukowych w Polsce a mające bardzo duży potencjał informacyjny, pozwalający na prowadzenie pogłębionych badań ekonomicznych i społecznych w różnych skalach przestrzennych.

Prezentacja jest rezultatem projektu „Wymiar przestrzenny (r)ewolucji na rynku samochodowym w Polsce”, finansowanego ze środków Narodowego Centrum

Nauki (nr projektu 2016/23/B/ HS4/00710), realizowanego na UAM pod kierunkiem Prof. dra hab. Tadeusza Strykiewicza.

OLEKSANDR KOROL

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

Classification of countries of destination by gross and relative values of international (inbound) tourism and its factors

The present work aimed at the analysis of gross and relative values of inbound tourism by countries of destination for the purpose of their classification. In the result of confrontation of total and specific (per 1 km of conventional radius of the country's territory) numbers of international tourist arrivals with the median values for 100 countries of the world as of 2016, countries of destination were divided into four classes.

Small countries of intensive inbound tourism are predominantly represented by tropical islands of the Caribbean Basin and Indian Ocean, as well as by the Mediterranean. Over the half of big countries of intensive inbound tourism represent Europe and the Mediterranean destinations were the most visited. Big countries of extensive inbound tourism show significant volume of inbound tourism in the first place due to their big territories. Among these, there were Scandinavian destinations of Europe, Canada and Russia. The low intensity of their inbound tourism is explained by the uncomfortable climate for human thermal-physiological sensations. Small countries of little-intensive inbound tourism had considerably less volume and intensity of tourism arrivals due to their small territories, unfavorable geographical conditions, but what is most essential, due to the poverty.

In addition, cost indicator, that is receipts from inbound tourism per one arrival, was taken into account in the analysis. The factors that have influence with it were disclosed also.

KATARZYNA KOWALSKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Współpraca z globalnymi firmami i jej wpływ na praktyki CSR małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Cooperation with global companies and its impact on the CSR practices of small and medium enterprises in Poland

Liczne i ściśle formy współpracy przedsiębiorstw na rynku są cechą charakterystyczną współczesnej konkurencji. Ze względu na procesy umiędzynarodowienia istnieje wyraźna granica tworzenia przewagi poprzez wykorzystanie własnych zasobów w przedsiębiorstwie. Jej przekroczenie wymaga „wejścia” w relacje z partnerami rynkowymi. Orientacja na współpracę wynika również z faktu, iż firmy muszą koncentrować się na kluczowych obszarach swojej działalności, co wywołuje dodatkowy popyt na różne formy współpracy.

W efekcie mamy do czynienia z długimi i rozbudowanymi łańcuchami dostaw, które bazują coraz częściej na ścisłych relacjach zleceńodawców i zleceńbiorców.

Globalne przedsiębiorstwa, jako główni zleceńodawcy procesów i usług, wyznaczają określone standardy „wejścia” we współpracę, realizacji zleceń i poddawania się procesom kontrolnym, w stosunku do firm kooperujących z nimi na tzw. rynkach macierzystych i goszczących.

Szeroko rozumiane warunki współpracy małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) z globalnymi firmami są różnie oceniane w literaturze przedmiotu. Zwraca się bowiem uwagę zarówno na pozytywne jak i negatywne strony omawianych praktyk.

Celem niniejszego referatu jest analiza i ocena roli i znaczenia powiązań kooperacyjnych MŚP z globalnymi firmami w kontekście wzrostu świadomości, wdrażania i rozwoju praktyk CSR (ang. corporate social responsibility) w działalności polskich firm. Zasadniczą kwestią jest próba odpowiedzi na pytanie, czy presja reputacyjna „ciążąca” szczególnie na międzynarodowych korporacjach, wymusza orientację społecznie odpowiedzialną na obu stronach związków kooperacyjnych na polskim rynku?

PAWEŁ KRAŹ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Zapotrzebowanie na usługi ekosystemowe w dokumentach planistycznych województwa małopolskiego

The supply of ecosystem services in spatial-planning documents in Małopolskie voivodeship

Koncepcja usług ekosystemowych/krajobrazowych (ang. ecosystem/landscape services) w obecnym jej rozumieniu jest stosunkowo nowa w nauce, choć wywodzi się z wcześniejszych np. koncepcji potencjałów środowiska przyrodniczego. W wielu krajach stosuje się ją w procesach planowania przestrzennego w różnych skalach i poziomach przestrzennych od lokalnych po regionalne. Określenie potencjału środowiska przyrodniczego oraz identyfikacja usług ekosystemowych/krajobrazowych winny być uwzględniane przy możliwych kierunkach rozwoju wybranych jednostek administracyjnych. Głównym celem pracy była ocena popytu na usługi ekosystemowe/krajobrazowe na podstawie analizy dokumentów planistycznych wybranych jednostek administracyjnych w województwie małopolskich pod kątem zapisów odnoszących się do wykorzystania wartości potencjału środowiska przyrodniczego oraz usług ekosystemowych. Tok postępowania badawczego obejmował m.in. analizę dokumentów planistycznych wybranych gmin województwa małopolskiego, do których zaliczyć można m.in. studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin, strategie rozwoju gmin i inne. W dokumentach tych poszukiwano bezpośrednich i pośrednich odniesień do koncepcji usług ekosystemowych/krajobrazowych.

ALFRED KROGMAN

Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze i Vysoká škola polytechnická Jihlava, Slovakia

MAGDALÉNA NEMČIKOVÁ, DAŠA OREMUSOVÁ

Uniwersytet Konstantyna Filozofa w Nitrze, Slovakia

ZUZANA DVOŘÁKOVÁ LIŠKOVÁ

Uniwersytet Południowoczeski w Czeskich Budziejowicach, Czech Republik

FRANCISZEK MRÓZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Potencjał i perspektywy rozwoju szlaków piwnych na Słowacji

Potential and development prospects of beer routes in Slovakia

Browarnictwo na Słowacji ma długą historię. Jednak w ciągu ostatnich trzech dekad przemysł piwowarski przeszedł najbardziej gwałtowny rozwój. Okres ten upłynął bowiem pod znakiem likwidacji wielu browarów, które nie zareagowały na załamanie rynków, prywatyzację i późniejszą integrację. Na rozwój piwowarstwa na Słowacji wpłynęła również globalizacja poprzez akwizycje światowych producentów piwa. W odpowiedzi na jednolity smak piwa produkowanego przez światowych producentów, podobnie jak w innych krajach na całym świecie, na Słowacji powstało wiele małych browarów rzemieślniczych, w których próbuje się przywrócić bogactwo smaku i aromatu piwa. Regionalne browary słowackie, oprócz przyczynienia się do fragmentacji słowackiego przemysłu piwowarskiego, stanowią kluczowy element w rozwoju coraz popularniejszej turystyki piwnej oraz powstania nowych szlaków piwnych. Celem opracowania jest ocena potencjału i perspektyw rozwoju szlaków piwnych na Słowacji. W opracowaniu przedstawiono także miejsca organizacji festiwalu piwnych i dokonano analizy zasięgu przestrzennego oddziaływania tych ośrodków. W opracowaniu zebranych wyników badań posłużono się metodami: opisowo-analityczną, dynamiczno-porównawczą oraz metodami kartograficznymi.

ANITA KULAWIAK, PATRYCJA GRZYŚ
Uniwersytet Łódzki, Polska

Targowiska w Polsce - refleksja na temat ich roli we współczesnym mieście. Przykład Łodzi

Marketplaces in Poland. A reflection on their role in the modern city (example of Łódź)

Rozwój rozmaitych form handlu stawia pod znakiem zapytania dalsze funkcjonowanie targowisk w mieście. Coraz częściej są one bowiem wypierane przez inne formy handlu, w tym wielkopowierzchniowego lub też coraz częściej podlegają procesom rewitalizacji pod kątem funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej. Zmianom charakteru tej przestrzeni często sprzyjają też władze miejskie upatrując w niej łakomego kąska do realizacji własnych, często finansowych celów. Z drugiej jednak strony, prowadzone w ostatnim czasie w różnych miastach Polski badania nad tym szczególnym fragmentem przestrzeni miejskiej pokazują, że dla zwykłych mieszkańców miast mają one jednak ogromne znaczenie i to nie tylko jako miejsca dokonywania codziennych zakupów. W kontekście zaobserwowanych nieścisłości badawczych, niniejszy artykuł stawia sobie za cel zbadać i zaprezentować, jaka jest rola zarówno ekonomiczna, jak i społeczna targowisk we współczesnym mieście. Innymi słowy artykuł podejmuje próbę odpowiedzi na trudne pytanie czy targowiska są nam jeszcze potrzebne, w kontekście zaprezentowania dwóch, przeciwstawnych stron tego samego zagadnienia - obiektywnego opisu funkcjonowania współczesnych targowisk (w oparciu o dane statystyczne) oraz subiektywnego, widzianego oczami ich użytkowników. Przedmiotem badania są zatem targowiska miejskie, w tym szczególnie te znajdujące się na obszarze współczesnej Łodzi. W artykule wykorzystane zostaną różnorodne metody badawcze, w tym kameralne (studia literaturowe, analiza raportów instytucji badawczych, danych GUS), jak i metody terenowe (kwerenda w Urzędzie Miasta Łodzi, obserwacja, inwentaryzacja terenowa). Ponadto, ważnym źródłem danych będą także metody społeczne, głównie badania ankietowe przeprowadzone na grupie 200 użytkowników wybranych do badań targowisk.

ANDRII KUZYSHYN

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

Services as an indicator of the well-being of the population of Ukraine (on the example of Carpathian-Podilskyi regions)

With the increasing significance of the social sphere functioning, there is a need for a detailed analysis of the level of its components formation and the achievement of the complexity in providing the relevant services. The relevant issues seem to have the need to determine the current state of formation and demand of individual elements of the social sphere, as well as the level of their provision in a specific region, which allows determining its rating position in the region. To do this, we need to analyse a system of indicators that will allow us to form a comprehensive view of the social sphere of the Carpathian-Podillia region.

The state of this sphere directly influences the economy and culture of the country and the region, and therefore the sectors of education, health care, culture, housing and communal services, etc. play a significant role in the economic development of the territory. Territorial boundaries of the research are defined within Transcarpathian, Lviv, Ivano-Frankivsk, Chernivtsi, Vinnytsia, Khmelnytskyi and Ternopil regions, among which there are established economic, labor-resource and informational-communicative connections, which also should be considered as the strong side of such cooperation.

Also there were applicators in each of the suggested groups, demonstrating the functionality of the corresponding component of the social sphere (in some cases, two of them, in others five). At the first stage, we evaluated and analysed each component of the social sphere separately, based on selected applicators, which are reflected in thematic cartographic models. According to the results of the research, within the areas of the Carpathian-Podillia region there is a balanced development of the social sphere and its constituent parts. Lviv region is clearly by a high level of organization of the educational sphere, culture, trade and mass catering, as well as communication. For most areas of the region (Vinnytsia, Transcarpathian, Ivano-Frankivsk, Ternopil, Khmelnytskyi) there is a very narrow amplitude of summary indicators, which can confirm that in the consolidated form, the level of functioning of the social sphere does not have a significant difference in these regions. Hypertrophic development of one

or two indicators is detected in each of the evaluated areas, while the majority of them are at a low level. The indicators of low level of social sphere formation in Chernivtsi region are justified.

In the process of consideration of each social sphere component of the Carpathian-Podillia region, we analysed the main groups of criteria. This allowed determining the differentiation of levels of social sphere formation of the region in general. We have selected six main groups of indicators that allow us to consider the level of social sphere formation in the studied region – education, culture, medical sphere, housing and communal conditions, communication, trade and mass catering. In each of the suggested groups there were its own applicators, demonstrating the functionality of the corresponding component of the social sphere (in some cases, two of them, in others five). At the first stage, we have evaluated and analyzed each component of the social sphere separately, based on selected applicators, which are reflected in thematic cartographic models. At the next stage, we have carried out their generalization and have conducted the cluster analysis, which is reflected in the corresponding table.

On the background of the regional indicator of the social sphere functioning and formation Lviv region is marked by a high level of education (in particular, the number of pupils and students is high per 10 thousand local people), culture (increased interest of local people in visits to theatres, museums and concert events), trade and mass catering (indexes of shopping malls per number of inhabitants and expenses incurred by residents during the year in the trade network), as well as communications (number of users and availability of mobile and stationary communication) – these indicators provided the leading positions of the region. For most areas of the region (Vinnytsia, Transcarpathian, Ivano-Frankivsk, Ternopil, Khmelnytskyi) there is a very narrow amplitude of total indicators, which can be a confirmation that in the consolidated form the social sphere does not have a significant difference in these areas. Thus, Vinnytsia region is characterised by a high level of coverage of children by pre-school institutions and the number of students in the labor professions, the provision of population by library funds per 100 people as well as club facilities per 100 people, residential areas, and also has the highest number of cable television and mobile communication users in the region. The Transcarpathian region is a leader in terms of the number of students in general educational institutions, the attendance of the population of museum institutions, the planned capacity of outpatient clinics and the availability of the Internet for the population. The Ivano-Frankivsk region is characterized by high indicators of the number of students of general educational institutions, the coverage of population by doctors and average medical personnel, and the indicator of the number of mobile communication subscribers. Ternopil region is characterized by a high rate of number of students of higher educational institutions of I-IV levels of accredi-

tation; high rates of population provision by middle medical personnel and hospital beds, as well as a high level of welfare in private dwellings. Khmelnytskyi region is a leader in coverage of children by pre-school institutions, availability of library funds for the population and the number of places in club facilities, as well as availability of housing areas. The weakness of the social sphere of Chernivtsi region according to the criteria we have chosen is based on the low positions of the cultural sphere, housing and communal services as well as medical sphere.

The conducted study allows determining the strategic directions of the social sphere development in the Carpathian-Podillia region in general as well as in separate areas. On this basis, it is possible to create programs of regional development of the social sphere for the regional development needs.

LESZEK KWIECIŃSKI

Uniwersytet Wrocławski, Polska

Parki przemysłowe – rola, ewolucja i wyzwania w procesach transformacji gospodarczej. Studium przypadku Wrocławskiego Parku Przemysłowego

Industrial parks - role, evolution and challenges in the processes of economic transformation. Case study of the Wrocław Industrial Park

Współczesne procesy przemian społeczno-gospodarczych charakteryzują się kilkoma kluczowymi czynnikami. Wśród nich najwcześniej wymieniane są: technologia, środowisko, rozwój (szczególnie zrównoważony/zintegrowany), przemysł (w rozumieniu reindustrializacji, przemysłu 4.0), a w konsekwencji nowe sposoby pracy, produkcji, usług i życia. Biorąc pod uwagę powyższe trendy należy stwierdzić, iż w najbliższym czasie będzie rosło znaczenie przemysłu oraz form organizacyjno-instytucjonalnych wspomagających jego transformację w kierunku kształtującego się paradygmatu czwartej rewolucji przemysłowej. Jedną z takich form są właśnie parki przemysłowe. Pojęcie to samo w sobie jest interdyscyplinarne, gdyż czerpie z zakresu urbanistyki i planowania przestrzennego, rozwoju regionalnego ekonomii czy zarządzania publicznego. Parki przemysłowe przeszły ewolucję i dziś można je definiować jako specyficzne obszary tworzone dla rozwoju aktywności przemysłowej, oferujące infrastrukturę, usługi komunalne, w celu ułatwienia rozwoju przemysłu i minimalizowania jego oddziaływania na środowisko, a także skutecznie absorbujące zmiany będące efektem tzw. czwartej rewolucji przemysłowej.

Celem artykułu będzie przedstawienie ewolucji i znaczenia parków przemysłowych obecnie, jak i w najbliższej przyszłości z uwzględnieniem wyzwań społecznych, środowiskowych i technologicznych. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, gdy istnieje wyraźny deficyt interdyscyplinarnych opracowań naukowych z zakresu znaczenia i efektów tego typu instrumentów rozwoju społeczno-gospodarczego w literaturze krajowej, jak i międzynarodowej. Operacjonalizacja celu będzie dokonana o właściwe metody badawcze dla nauk społecznych, tj. metodę instytucjonalno-prawną, systemową średniego rzędu, neoinstytucjonalizm racjonalnego wyboru oraz strukturalizm. W artykule przedstawione będą

wstępne wyniki badań empirycznych prowadzonych przez autora w ramach Miejskiego Programu Wsparcia Partnerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz Sektora Aktywności Gospodarczej "MOZART" realizowanego w partnerstwie z firmą DOZAMEL sp z. o.o. pt. „Kierunki rozwoju usług świadczonych przez Dozamel sp. z o.o. jako podmiot zarządzający Wrocławskim Parkiem Przemysłowym wobec firm-lokatorów. Scenariusze dla kreowania innowacyjnych obszarów współpracy intra- i interorganizacyjnych”.

JERZY ŁADYSZ

Politechnika Wroclawska, Polska

Dysproporcje wewnątrzregionalne w rozmieszczeniu instytucji otoczenia biznesu na przykładzie Dolnego Śląska

Intra-regional disparities in the distribution of business environment institutions on the example of Lower Silesia

Instytucje otoczenia biznesu odgrywają istotną rolę w rozwoju przedsiębiorczości na obszarze ich oddziaływania. Obowiązujące strategie rozwoju jednostek administracyjno-terytorialnych i regionalne programy operacyjne wspierają tworzenie tych instytucji. W praktyce jednak, wraz z powstawaniem kolejnych IOB, narastają dysproporcje przestrzenne w ich lokalizacji. Celem badania była ocena dostępności przestrzennej istniejących instytucji otoczenia biznesu na obszarze Dolnego Śląska. Na podstawie zgromadzonych danych o istniejących IOB, rozmieszczeniu ludności, przedsiębiorstw, wykonano wielowarstwowe analizy przestrzenne z uwzględnieniem m.in. sieci transportowej, uwarunkowań przyrodniczych. Badania wykazały istotne dysproporcje przestrzenne w rozmieszczeniu IOB. Na obszarze województwa występuje kilka koncentracji przestrzennych IOB, jak i liczne obszary o niskiej i bardzo niskiej ich dostępności w stosunku do sieci osadniczej. W przypadku dalszego braku planu optymalizacji rozmieszczenia IOB w skali regionu, istniejące dysproporcje w ich lokalizacji będą się nasilać, a tym samym szanse rozwoju przedsiębiorczości na licznych obszarach o niskiej dostępności usług wspierających biznes będą coraz mniejsze. Oprócz identyfikacji i oceny skali wspomnianych dysproporcji, wynikiem badania są także wyznaczone obszary predysponowane do lokalizacji na nich nowych IOB.

DOMINIK ŁUKASIAK

Uniwersytet Warszawski, Polska

ANNA MITURA

Zespół Szkół nr 23, Warszawa, Polska

Przestrzenna analiza walorów geoturystycznych w rejonie Kazimierza Dolnego

Spatial analysis of geotouristic values in the Kazimierz Dolny area

Atrakcje turystyczne, w tym również związane z obiektami natury nieożywionej, mają istotny wpływ na tempo oraz kierunki rozwoju przedsiębiorczości. Bardzo dobrym przykładem takiego rozwoju jest rejon Kazimierza Dolnego, w którym następuje zauważalny wzrost usług turystycznych m. in. ze względu na występujące tu licznie obiekty geoturystyczne.

W celu charakterystyki występujących w rejonie Kazimierza Dolnego obiektów geoturystycznych oraz ich wpływu na rozwój miasta i jego okolic, przeprowadzono analizy GIS (geographic information system) bazujące na danych przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem danych pochodzących z lotniczego skanowania laserowego (ALS – Airborne Laser Scanning). Umożliwiło to ocenę parametrów morfometrycznych opisujących zróżnicowanie geomorfologiczne analizowanego terenu oraz wskazanie obszarów o największych zmianach infrastrukturalnych, które mają wpływ na rozwój przedsiębiorczości na analizowanym obszarze. W wyniku przeprowadzonych analiz przestrzennych uzyskano również informację o dostępności obiektów geoturystycznych w odniesieniu do bazy noclegowej, przebiegu tras turystycznych, zabezpieczeń przed procesami geodynamicznymi, co ma bezpośrednie przełożenie na rozwój turystyki w regionie.

Zasoby baz danych a możliwości pomiaru i oceny stanu oraz skutków czwartej rewolucji przemysłowej

Data bases for measurement of “Industry 4.0” state and results

Ocena każdego zjawiska zachodzącego w gospodarce, bez względu na jego charakter – powolny (ewolucyjny), gwałtowny (rewolucyjny) wymaga mierników, które pomiar zarówno poziomu zjawiska (stan), jak i zmian w poziomie (dynamika zmian) umożliwiają. Czwarta rewolucja przemysłowa to zjawisko, które wymaga z jednej strony stałego monitoringu, a z drugiej oceny konsekwencji zmian jakie powoduje. Przemiany dotyczą m.in. firm, społeczeństw, zagospodarowania przestrzennego i procesów społeczno-gospodarczych w skali międzynarodowej, krajowej i regionalnej.

Zasoby krajowej i międzynarodowej statystyki publicznej i bazy organizacji międzynarodowych, publikowanych i niepublikowanych nie są eksplorowane pod kątem możliwości oceny stanu początkowego, zmian w czasie, konsekwencji czwartej rewolucji przemysłowej. Do głównych wyznaczników przemian należy m.in. integracja systemów oraz tworzenie rozbudowanych sieci. Industry 4.0 oznacza: 1/ integrację inteligentnych maszyn, systemów, 2/ wprowadzanie zmian w procesach produkcyjnych w celu zwiększania wydajności wytwarzania, 3/ wprowadzenie możliwości elastycznych zmian asortymentu. Przemysł 4.0 dotyczy nie tylko technologii, ale też nowych sposobów pracy i roli ludzi w przemyśle.

Każde zjawisko warto owskaźnikować i zmierzyć. Wobec tego konieczne jest rozpoznanie informacji statystycznych dostępnych publicznie pozwalających ocenić nowe relacje przemysłowe, zmiany w strukturze zatrudnienia oraz formach zatrudnienia, innowacyjne modele biznesowe (modele współpracy) w budowaniu relacji przemysłowych, zmiany na rynku pracy w kontekście rozwoju zasobów ludzkich wobec wyzwań przemysłu 4.0, umożliwiających analizę wpływu nowych technologii na rozwój zawodowy pracowników, możliwości ustawicznego kształcenia i doskonalenia kompetencji zawodowych, wpływu postępu technologicznego na zmiany w systemie edukacji (metody kształcenia i efekty kształcenia).

Celem pracy jest identyfikacja stanu zasobów krajowej i międzynarodowej statystyki publicznej i baz organizacji międzynarodowych, publikowanych i niepublikowanych, w układzie umożliwiającym ocenę: 1/ stanu początkowego, 2/ zmian w czasie, 3/ konsekwencji i przeprowadzanie analiz porównawczych w układzie krajów i regionów UE czwartej rewolucji przemysłowej.

GRZEGORZ MASIK

Uniwersytet Gdański, Polska

Wskaźniki odporności gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej

Indicators of economic, social and institutional resilience

Badania odporności obejmują najczęściej cztery jej wymiary: przyrodniczy, gospodarczy, społeczny i instytucjonalny. Celem prezentacji będzie omówienie wskaźników odnoszących się do trzech ostatnich wymienionych wymiarów. Przykładem wskaźnika odporności gospodarczej jest udział małych firm w wartości sprzedaży ogółem przemysłu, przykładem wskaźnika odporności społecznej jest z kolei udział bezrobocia długoterminowego. Natomiast odporność instytucjonalną można mierzyć za pomocą poziomu partycypacji społeczeństwa w procesach zarządzania na przykład miastem.

W badaniach odporności wyróżnia się cztery kategorie wskaźników: wskaźniki wejścia/kontekstowe (input indicators), wskaźniki wyjścia/produktu (output indicators), wskaźniki rezultatu (outcome indicators) oraz wskaźniki procesu (proces indicators), które odnoszą się wyłącznie do odporności instytucjonalnej. Inny podział wskaźników uwzględnia pomiar bezpośredni i pośredni odporności. Wskaźniki bezpośrednie mierzą odporność danego obszaru odnosząc się do przeszłości. Wskaźniki pośrednie mierzą natomiast zakładaną odporność jaka ma mieć miejsce w przyszłości.

Miary odporności mogą odnosić się również do wskaźników ilościowych oraz jakościowych. Te pierwsze najczęściej obejmują dane wtórne, te drugie dotyczą oceny wykorzystującej różne skale pomiaru. Odnosząc się do skali badania odporności w sensie przestrzennym, wyróżnia się poziom indywidualny lub gospodarstw domowych, sąsiedztwa, poziom lokalny (miejski), regionalny, krajowy i międzynarodowy. We wszystkich tych skalach prowadzi się badania odporności.

Zagadnienia przedstawione w powyższym streszczeniu wraz z przykładami wskaźników będą omówione podczas prezentacji.

JACEK MAY

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Instytucje wsparcia przedsiębiorczości a struktura gospodarcza miast województwa łódzkiego

Entrepreneurship support institutions in the contexts of the economic structure of cities in the Łódź Voivodship

Pod pojęciem instytucji wsparcia przedsiębiorczości należy rozumieć zróżnicowany zestaw podmiotów, zarówno publicznych jak i prywatnych, należących do różnych działów PKD, które łączą wspólne cele prowadzonej działalności, jakimi są: tworzenie warunków ułatwiających rozpoczęcie, prowadzenie i rozwój działalności gospodarczej oraz świadczenie zróżnicowanego wachlarza usług dla przedsiębiorstw. W świetle teorii sieci gospodarczych, instytucje te tworzą wyposażenie instytucjonalne danego obszaru, a w świetle koncepcji terytorium gospodarczego są one częścią kapitału terytorialnego tego obszaru, czyli terytorium.

Spśród tak zdefiniowanego zestawu podmiotów, przedmiotem badań są: instytucje otoczenia przedsiębiorczości (IOP), oferujące nowopowstającym i istniejącym podmiotom gospodarczym pomoc lokalizacyjną, organizacyjno-prawną, technologiczną i finansową; typowe strefy inwestycyjne (np. parki przemysłowe i Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna (ŁSSE)) oraz instytucje badawczo-rozwojowe (IBR). Zakres przestrzenny badań obejmuje miasta województwa łódzkiego, a horyzont czasowy – koniec 2017 roku. Celami badań są natomiast:

1. rozpoznanie lokalizacji instytucji, będących przedmiotem badań oraz ich struktury rodzajowo-przestrzennej i branżowo-przestrzennej;
2. zbadanie zależności między lokalizacją i strukturą przedmiotu badań, a strukturę i wielkością potencjału gospodarczego, głównie przemysłowego, miast województwa łódzkiego.

Informacje i dane, niezbędne do realizacji ww. celów, pozyskano na drodze kwerendy różnych stron internetowych oraz z BDL GUS, a następnie opracowano metodami analizy statystycznej i przedstawiono w formie tabel, wykresów i map.

Analiza materiału empirycznego prowadzi do następujących wniosków:

1. działy przemysłu, kształtujące nowe specjalizacje województwa, mają wsparcie instytucjonalne, ponieważ w strukturze branżowej, zarówno IOP jaki IBR, obserwuje się pewne przesunięcie, od tradycyjnych, dla struktury gospodarczej województwa, działów przemysłu odzieżowo-włókienniczego i spożywczego, w kierunku przemysłu materiałów budowlanych i nowoczesnych technologicznie działów, jak przemysł farmaceutyczny, kosmetyczny, biotechnologie i innowacyjne włókiennictwo;
2. pod względem koncentracji i zróżnicowania branżowego i rodzajowego badanych instytucji obserwuje się dominację Łodzi przy marginalizacji pozostałych obszarów województwa, w tym największych miast powiatowych, w których zlokalizowane są istotne działy gospodarki, w tym przemysłu;
3. działalność większości IOP ograniczona jest do doradztwa i szkoleń oraz wynajmu powierzchni biurowych, względnie prostych usług dla przedsiębiorstw, co w niewielkim stopniu przyczynia się do nowych lokalizacji i rozwoju przedsiębiorstw innowacyjnych, reprezentujących wysokotechnologiczne działy gospodarki;
4. w strukturze rodzajowej IOP obserwuje się niedobór i słabość instytucji kapitału załączkowego i venture capital, co uniemożliwia dynamiczny rozwój innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy (przemysły wysokich technologii, branża IT, biotechnologie);
5. istniejące inkubatory przedsiębiorczości mają niewielkie możliwości działania, ograniczone finansowo i lokalowo, co jest szczególnie istotne w przypadku – ułatwiających rozwój gospodarki opartej na wiedzy – inkubatorów i platform technologicznych oraz Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości UŁ i PŁ;
6. strefy inwestycyjne, w tym ŁSSE, pomimo swojego dynamicznego rozwoju, mają stosunkowo istotny udział w kształtowaniu potencjału gospodarczego tylko w miastach bardzo małych i małych, natomiast wraz z wielkością miast zależność ta maleje i w Łodzi oraz w dużych miastach powiatowych jest w zasadzie niewidoczna;
7. wpływ stref inwestycyjnych, w tym ŁSSE, na kształtowanie się innowacyjnej struktury gospodarki opartej na wiedzy i przemysłów wysokiej techniki jest stosunkowo niewielki.

JACEK MAY, KRZYSZTOF WIEDERMANN

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Przemysł w przemianach struktury funkcjonalnej miast województwa łódzkiego

Industry in the transformation of the functional structure of cities and towns in the Łódź Voivodship

Miasta, poprzez funkcje egzogeniczne są nie tylko miejscami obsługi, ale również biegunami rozwoju swoich obszarów oddziaływania. Obsługowa rola miast wynika ze zlokalizowanych w nich usług centralnych, a rola biegunów rozwoju z koncentracji funkcji wyspecjalizowanych, miejsc pracy oraz czynników lokalizacji działalności gospodarczej, nie tylko w miastach, ale i na obszarach je otaczających.

Przestrzenne dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego wynikają ponadto ze ścieżki ukształtowanej w wyniku transformacji systemowej oraz ze współczesnych tendencji w rozwoju przemysłu. Do lat 90-tych XX wieku przemysł województwa łódzkiego w dużej mierze charakteryzował się nie tylko niskim poziomem wydajności, co było znamienne w przypadku całej produkcji przetwórczej kraju, ale także wysokim udziałem tradycyjnych działów produkcji. Funkcja eksportowa miast była bowiem oparta na tradycyjnej produkcji włókienniczej. W rezultacie, po 1990 roku, wiele miast w województwie łódzkim, dotknęła stagnacja lub nawet recesja gospodarcza oraz kurczenie się bazy ekonomicznej poprzez zmniejszanie udziału funkcji egzogenicznych, w tym wyspecjalizowanych. W miastach tych miała miejsce m.in. likwidacja wielu nierentownych przedsiębiorstw przemysłowych, szczególnie w tych ośrodkach, w których dominowały pracochłonne, tradycyjne działy przetwórstwa.

Współczesny przemysł podlega natomiast intensywnej restrukturyzacji i modernizacji. Procesy te oraz napływ nowych inwestycji produkcyjnych przyczyniły się do znacznego wzrostu konkurencyjności produkcji, kosztem m.in. jej mniejszej pracochłonności. W rezultacie znacznie zmniejszyło się zatrudnienie w przedsiębiorstwach przemysłowych, także w tych, które intensywnie rozwinięły działalność. Zmniejszyło się również znaczenie przemysłu w strukturze zatrudnienia i bezpośredniej aktywizacji ludności na rynku pracy.

Jednocześnie lokalizacja już istniejących zakładów produkcyjnych podlega procesom relokacji ze względu na nowe uwarunkowania rynku nieruchomości. Obserwuje się relokację przemysłu w kierunku rdzeń-peryferie i miasto-strefa podmiejska, zwłaszcza w przypadku dużych i średnich miast. Proces ten jest szczególnie widoczny w miastach województwa łódzkiego, wśród których mamy liczne przykłady intensywnego zagospodarowania przemysłowego w częściach śródmiejskich.

W systemie wcześniejszej gospodarki nakazowo-rozdzielczej brakowało odpowiednich, wolnorynkowych stawek renty gruntowej a relatywnie małe znaczenie transportu samochodowego wobec kolejowego, sprzyjały lokalizacji dużych zakładów produkcyjnych w centrach miast. Z kolei relokacja przemysłu spowodowała, że miejskie tereny przemysłowe stawały się początkowo ugorami poprzemysłowymi, a następnie, w procesie rewitalizacji, były przekształcane na tereny usługowe i mieszkaniowe – m.in. centra handlowo-rozrywkowe, biurowce, hotele i lofty.

O ile miasta metropolitalne w układzie krajowym znalazły się stosunkowo szybko na ścieżkach wzrostu gospodarczego i zaczęły odbudowywać swoją bazę ekonomiczną o tyle Łódź stanowi wyjątek, ze względu na dużą skalę skumulowania przemysłowego potencjału szczególnie w obszarze śródmiejskim. W przypadku mniejszych miast, szczególnie tych położonych w obszarach peryferyjnych, konieczne jest poszukiwanie nowych ścieżek rozwoju, przy wykorzystaniu ich przewag konkurencyjnych i potencjałów wewnętrznych.

Powyższe uwarunkowania zmian bazy ekonomicznej miast pozwalają na postawienie pytania o dalszy rozwój ośrodków i ich wzajemną hierarchię. Stąd też celem artykułu jest określenie możliwości rozwoju funkcji miastotwórczych dla ośrodków o różnej kategorii wielkości ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu, ponieważ ten sektor gospodarki, w świetle koncepcji bazy ekonomicznej, tworzy w zasadzie funkcje egzogeniczne. Ta rola przemysłu jest kluczowa z perspektywy rozwoju lokalnego małych i średnich miast. Oznacza to bowiem wzrost gospodarki lokalnej dzięki stałym napływom finansów z zewnątrz. Poza tym korzyści wynikające z funkcjonowania lokalnych firm w globalnych łańcuchach wartości (Global Value Chain – GVC) i towarów (Global Commodity Chain – GCC), są znacząco większe niż tylko nadwyżki w bilansie lokalnych przepływów środków przechodzących przez daną firmę. Istotną zmienną w tym zakresie jest poziom innowacyjności produkcji. Pozwala ona na włączanie przedsiębiorstw w wymienione wyżej łańcuchy globalne, a jednocześnie generuje zapotrzebowanie na rozwój usług opartych na wiedzy, wynikające z kreacji nowych produktów lub też nowych metod ich wytwarzania. Przemysł powinien być zatem istotnym czynnikiem rozwoju ośrodków miejskich, znajdujących się na niższych szczeblach hierarchii osadniczej, a jednocześnie położonych z dala od obszarów metropolitalnych. Przemysł ten powinien

być ponadto z jednej strony innowacyjny, a z drugiej powiązany z dotychczasowymi tradycjami przemysłowymi regionu łódzkiego.

Kierunki przemian układu hierarchicznego rejonów handlowych we Wrocławiu

Transformation directions in the hierarchical system of Wrocław retail structure

Współczesne miasta, oparte na kapitalistycznej zależności popytowo-podażowej, zdają się z trudem utrzymywać bliski ideału system zarządzania. Szczególnym tego wymiarem są nowoczesne formy handlu, które w coraz bardziej nowatorski sposób próbują skomercjalizować życie publiczne wchłaniając miejskie przestrzenie handlu. Ale czy rzeczywiście?

Wielkie obiekty handlowe to nie wymysł XX wieku. Równocześnie niegdyś handlowe rynki nie zawsze i nie tylko taką funkcję pełniły w swej historii. Czy wobec tych przemian i głoszonych w literaturze negacji zjawiska, rzeczywiście można mówić o załamaniu się struktury handlowej miast?

Przedstawione badania mają na celu weryfikację procesu transformacji struktury handlowej w jednym z polskich miast – Wrocławiu. Miasta polskie jako strefa przemian politycznych i społecznych transformacji ustrojowej, stanowią tu szczególnie walor porównawczy. W oparciu o metodę Palomäkiego i Zipsera dokonano analizy zmian hierarchii rejonów handlowych we Wrocławiu na tle trzech okresów badawczych (1979, 1997, 2014). Współczynnik hierarchii jest tu oparty na danych ilościowych i jakościowych oferty handlowej w rozmieszczeniu przestrzennym. Wyniki uzupełniają rozkłady przestrzenne sieci handlowej w mieście. Zastosowanie metod ma na celu uchwycenie stałych tendencji przemian i predykcji kierunków rozwoju struktury handlowej miasta.

Wnioski z badań wskazują na kilka istotnych kwestii. Po pierwsze, trwałość systemu hierarchicznego w strukturze handlowej miasta. Po drugie, jego wielostopniowość. Wreszcie, współzależność nowoczesnych form handlu i najwyższych rangą rejonów handlowych w utrzymywaniu stabilności hierarchicznej.

FRANCISZEK MRÓZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Waloryzacja i ocena potencjału turystyczno-kulturowego Szlaku Maryjnego „Światło ze Wschodu”

The valorisation and evaluation of the tourism and cultural potential of the St. Mary's Way „Light from the East”

Jednym z najbardziej widocznych trendów w podróżach o motywach religijnych lub religijno-poznawczych w Europie w ostatnim dwudziestolecu jest renesans średniowiecznych szlaków pielgrzymkowych związanych przede wszystkim z kultem świętych i błogosławionych, a także powstanie nowych szlaków pątniczych. Do nowych szlaków pielgrzymkowo-kulturowych w Europie Środkowej należy transgraniczny Szlak Maryjny „Światło ze Wschodu” („Svätomariánska púť – Svetlo z východu”). Szlak ten powstał w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska – Słowacja 2014–2020 współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Liderem projektu jest Kraj Preszowski na Słowacji (Prešovský samosprávny kraj), wspierany przez dwunastu partnerów z Polski i Słowacji. Badania terenowe na odcinku szlaku zostały przeprowadzone od kwietnia 2018 r. do marca 2019 r. Autor referatu odwiedził wszystkie 28. maryjnych ośrodków pielgrzymkowych należących formalnie do Szlaku Maryjnego – „Światło ze Wschodu” na terenie województwa małopolskiego, województwa podkarpackiego oraz Kraju Preszowskiego (uwzględnione w Programie Interreg V-A Polska – Słowacja 2014–2020). Analiza potencjału turystyczno-kulturowego Szlaku Maryjnego „Światło ze Wschodu” została wykonana z zastosowaniem metody bonitacji punktowej, którą zaadoptował w odniesieniu do tematycznych szlaków turystyczno-kulturowych, jako produktów turystycznych Armin Mikos von Rohrscheidt. Ocenie poddano kluczowe obiekty dla funkcjonowania szlaku, zagospodarowanie turystyczne, dostępność komunikacyjną oraz wydarzenia tematyczne. Dokonano także ogólnej oceny funkcjonowania szlaku oraz określono zadania, których realizacja może wpłynąć na rozwój tego odcinka szlaku maryjnego. W opracowaniu zebranych wyników badań posłużono się metodami: kartograficznymi, opisowo-analityczną i dynamiczno-porównawczą.

GULNARA NYUSSUPOVA, VLADIMIR UVAROV,
MADIYAR KADYLBKOV, GAUKHAR AIDARKHANOVA
Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan
ANATOLY STEPANOV, ALEXANDER BURNASOV
Ural Federal University, Ekaterinburg, Russia

Assessment of non-ferrous metallurgy enterprises influence on the socio-economic processes of the regions in the Republic of Kazakhstan (on the example of the Aktogay mining and processing plant)

The Republic of Kazakhstan is rich in deposits of non-ferrous metals. Most of the major non-ferrous metal processing enterprises are located in the East Kazakhstan oblast.

The basic branch of the economy of the East Kazakhstan oblast is non-ferrous metallurgy, the enterprises of which produce a significant part of the total industrial output of Kazakhstan. East Kazakhstan is one of the main producers of lead, copper, refined gold and silver in the Republic. This region is the only one producing zinc, titanium, magnesium, tantalum, fuel for nuclear power plants. One of the largest enterprises is the Aktogay copper deposit which ranks 4th in the world in terms of reserves. In this regard, in 2011 Aktogay mining and processing plant of "Kazakhmys" company was launched in Aktogay (since 2014 - "KAZ Minerals").

The aim of the research is to assess the impact of non-ferrous metallurgy enterprises on the economic and social components of the environment of the East Kazakhstan oblast.

Possible negative impacts of the mining and processing plant on the components of the socio-economic environment of the region are assessed taking into account the measures to mitigate their impact. For each component of the socio-economic environment, criteria were developed that reflect the positive and negative residual effects in the space-time-intensity perspective. The significance of positive and negative impacts for each component is assessed on a 5-point scale, from 1 to 5 points. Thus, when assessing the impact of the plant on the socio-economic environment of East Kazakhstan oblast, a semi-quantitative, i.e., point assessment was used. When assessing the social environment of the East Kazakhstan oblast criterion is a measure of favorable or adverse activities

to meet the social needs of the region's population. In the economic assessment of the region, the criterion is a comparative assessment of the efficiency of the enterprise for the economy of the region. When assessing the health of the population of East Kazakhstan oblast, the criterion is the favorability of the Aktogay mining and processing enterprise for the health of the population and sanitary conditions of the area of its residence.

The final integrated assessment of the impact of Aktogay mining and processing plant reveals the current socio-economic development of the East Kazakhstan region.

Bliskość w przestrzeni jako determinanta współpracy uczelni wyższych i przedsiębiorstw sektora usługowego - studium empiryczne

Spatial proximity as a determinant of cooperation between universities and service sector enterprises - an empirical study

W czasach przemysłu i usług 4.0 wiedza odgrywa coraz istotniejszą rolę jako zasób o charakterze strategicznym. Jednym ze źródeł informacji i wiedzy dla przedsiębiorstw jest kooperacja z uczelniami wyższymi. Z dotychczasowych badań wynika, że związek pomiędzy lokalizacją uczelni i przedsiębiorstw a intensywnością i efektami ich współpracy jest złożony. Z jednej strony, bliskość przestrzenna uznawana jest za jedną z kluczowych determinant nawiązywania relacji i transferu wiedzy. Z drugiej strony, badania wskazują na możliwość substytucji bliskości geograficznej, bliskością tymczasową wykorzystującą technologie informacyjno-komunikacyjne. Podkreśla się także znaczenie innych, poza bliskością przestrzenną, typów bliskości w kształtowaniu relacji pomiędzy uczelniami a przedsiębiorstwami. Celem artykułu jest identyfikacja znaczenia bliskości geograficznej w podejmowaniu współpracy pomiędzy uczelniami wyższymi a przedsiębiorstwami usługowymi. Na potrzeby artykułu sformułowano i zweryfikowano hipotezę (H1), że bliskość przestrzenna stanowi istotną determinantę współpracy naukowców i przedsiębiorców. Innymi słowy im bliżej zlokalizowane są przedsiębiorstwa w stosunku do uczelni wyższych, tym częstsza (H1a) i intensywniejsza (H1b) będzie taka współpraca. Do badania wybrano podmioty należące do gospodarki turystycznej ze względu na zróżnicowanie ich przestrzennego rozmieszczenia i silny związek ich lokalizacji z walorami turystycznymi. Jest to także sektor, w którym problematyka przestrzennych uwarunkowań relacji pomiędzy uczelniami a przedsiębiorstwami jest mało zbadana.

Znaczenie bliskości przestrzennej wynika z faktu, że wiedza akademicka ma w dużym stopniu charakter ukryty (tacit) i lepki (sticky). Można więc określić wiedzę jako dobro publiczne o charakterze lokalnym. Z badań wynika, że kluczowym aspektem bliskości przestrzennej jest bliskość fizyczna, a nie

administracyjna. Istotna jest możliwość fizycznego spotkania się twarzą w twarz i nawiązania kontaktów, które przyczynić się mogą do transferu wiedzy. Bliskość przestrzenna sprzyja szczególnie transferowi wiedzy ukrytej, która przekazywana jest poprzez wspólne działanie i nie może być łatwo przenoszona w przestrzeni. W efekcie przedsięwzięcia położone blisko uczelni mają większą szansę na nawiązanie współpracy z uczelniami i na uzyskanie korzyści z transferu wiedzy. Ponadto, dzięki możliwości utrzymywania bezpośrednich kontaktów bliskość wpływa na ograniczenie kosztów wymiany wiedzy.

Osiągnięcie celu artykułu wymagało przeprowadzenia badania empirycznego obejmującego pomiar źródeł pierwotnych, które zostało przeprowadzone na zbiorowości próbnej. Badaniem objęte zostały przedsiębiorstwa turystyczne (kadra zarządzająca średniego i wyższego szczebla). W badaniu zastosowano dobór losowy i warstwowy. Operat losowania tworzyły bazy obiektów noclegowych i organizatorów turystycznych administrowane przez Ministerstwo Sportu i Turystyki. Przedsiębiorstwa wylosowane zostały z 3 grup (warstw) wytypowanych na podstawie lokalizacji. Pierwszą warstwę tworzyły regiony, w których znajdują się wiodące ośrodki naukowe w zakresie badań nad turystyką (Warszawa, Poznań, Kraków, Łódź, Wrocław, Katowice, Trójmiasto; udział w próbie 34,44%). Drugą, regiony w których znajdują się uczelnie publiczne prowadzące kształcenie na kierunkach związanych z turystyką (udział w próbie 20,55%), a trzecią pozostałe podregiony (udział w próbie 45,01%). W sumie badaniem objęto 383 podmioty (w tym 194 organizatorów podróży i 189 obiektów noclegowych).

Wyniki uzyskane w badaniu przedsiębiorstw wskazują, że zależność pomiędzy bliskością geograficzną a współpracą ma charakter U-kształtny. Za pomocą testów rozstępów post hoc i wielokrotnych porównań parami ($p < 0,005$, wykorzystując poprawkę Bonferroniego) ustalono, że istotnie częściej współpracują przedsiębiorstwa zlokalizowane najbliżej uczelni wyższych, a także te położone w znacznej od nich odległości. Do wyjaśnienia takiego charakteru zależności zastosowano dodatkowe zmienne takie jak wielkość i rodzaj przedsiębiorstwa. Zbadano także przestrzenne zróżnicowanie takich zagadnień jak: motywy i efekty podejmowania współpracy, postrzeganie i plany dotyczące dalszej współpracy oraz postrzegane bariery współpracy.

BARBARA OSÓCH

Uniwersytet Szczeciński, Polska

WOJCIECH ZBARASZEWSKI

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Polska

Stan i kierunki rozwoju usług w Szczecińskim Parku Krajobrazowym Puszcza Bukowa

The state and development directions of services in the Szczecin Landscape Park in the Puszcza Bukowa

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w Polsce w końcu 2017 r. wyniosła 10,2 mln ha, co stanowiło 32,5% powierzchni kraju. Wśród powierzchniowych form ochrony przyrody duże znaczenie należy przypisać dla parków krajobrazowych, tak ze względu na ich liczbę (122 parki krajobrazowe na koniec 2017 r.), jak i zajmowaną powierzchnię kraju (8,3%). Ideą tworzenia i funkcjonowania parków krajobrazowych jest współlistnienie przyrody i człowieka. Tym samym park krajobrazowy definiuje się jako „obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju”. Jednocześnie parki krajobrazowe zlokalizowane między innymi w pobliżu dużych miast są miejscami atrakcyjnymi turystycznie, chętnie i licznie wykorzystywanymi przez społeczność nie tylko lokalną. Tym samym celowe jest rozpoznanie stanu i kierunków rozwoju usług w parkach krajobrazowych w kontekście funkcji turystycznej tych obszarów. W artykule podjęto próbę oceny stanu i kierunków rozwoju usług turystycznych na obszarze Szczecińskiego Parku Krajobrazowego Puszcza Bukowa (SPKPB) i kierunków ich rozwoju. W artykule zaprezentowano wstępne wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 2019 r. metodą PAPI na obszarze SPKPB w ramach międzynarodowego projektu REGE.

W badaniu udział wzięło 311 respondentów (141 kobiet i 170 mężczyzn) wizytujących teren SPKPB. Statystyczna osoba odwiedzająca SPKPB jest czterdziestolatkiem (dla kobiet to 37 lat, dla mężczyzn 43 lata), z wykształceniem wyższym (55% respondentów) i przybyła samochodem (59%). Głównym motywem wizyty respondentów w SPKPB jest wypoczynek i rekreacja (86%). Odwiedzający spędzają czas przede wszystkim na spacerach (49%) i jeździe na

rowerze (25%). Zdecydowana większość respondentów (79%) jest świadoma, że obszar na którym przebywają objęty jest ochroną. Jednocześnie zaledwie 56% wszystkich respondentów prawidłowo określiło formę ochrony badanego obszaru jako park krajobrazowy. Wskazuje to na potrzebę dalszych działań edukacyjnych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że badany obszar był odwiedzany przez respondentów średnio 35 razy w roku. Mimo, że spontaniczne skojarzenia respondentów koncentrowały się wokół walorów przyrodniczych tego obszaru to na pytania dotyczące zalet i wad obszaru odpowiedzi dotyczyły przede wszystkim infrastruktury turystycznej, świadczonych usług lub ich braku. Respondenci wskazywali przede wszystkim na występujący na badanym obszarze deficyty usług w zakresie: wycieczek z przewodnikiem (23%), wydarzeń (20%) oraz braku punktów informacji turystycznej (15%).

JANINA PACH

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Źródła i implikacje zadłużenia gmin w Polsce - na wybranych przykładach

Sources and implications of municipal debt in Poland. Selected examples

Dług gmin jest ważnym elementem długu publicznego w Polsce, z którym wiążą się poważne koszty obsługi, obciążające obywateli w przyszłości. Pomimo, że jego przyczyny są różne w przypadku niemal każdej z gmin, to jednak można wyodrębnić kilka podobnych przesłanek, uwarunkowań i implikacji zadłużania się gmin w Polsce w ostatnich kilku latach. Znajdują się one po stronie gmin, ich polityki budżetowej (dochodowej i wydatkowej) jak również po stronie państwa przekazującego gminom subwencję ogólną o części wyrównawczej, oświatowej i równoważącej oraz dotacje do wybranych zadań. Jednakże subwencje i dotacje naliczane według odpowiednich reguł (algorytmów) często nie nadążają za wzrostem zadań własnych i zleconych gmin.

To przyczynia się do powstania deficytów budżetowych gmin finansowanych instrumentami dłużnymi. Istotna w tym względzie wydaje się nie zawsze przemyślana ich polityka wydatkowa oraz przyjęte priorytety. W związku z tym bardzo ważna jest szeroko rozumiana przedsiębiorczość gmin, istotnie wpływająca na inwestycje, zatrudnienie i dochody budżetowe finansujące gminne wydatki oraz właściwa dyscyplina budżetowa.

Celem artykułu jest przedstawienie istoty, wielkości oraz konsekwencji społeczno-gospodarczych zadłużenia gmin w Polsce oraz głównych metod zarządzania ich długiem.

WOJCIECH PIONTEK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Zmiany w systemie opłaty produktowej w aspekcie implementacji „new plastic economy”

Changes in the product fee system in the aspect of the “new plastic economy” implementation

W maju 2018 roku Komisja Europejska przedstawiła propozycję uproszczenia systemu zasobów własnych opartych na VAT i wprowadzenia nowych zasobów własnych od 1 stycznia 2021 roku. Propozycja wywiera bezpośredni wpływ na system gospodarowania odpadami komunalnymi w Polsce i wymaga przebudowy mechanizmu opłaty produktowej.

Proponowanymi, nowymi kategoriami zasobów własnych są: 20 % udział w dochodach z systemu handlu uprawnieniami do emisji, stawka poboru w wysokości 3 % stosowana do nowej wspólnej skonsolidowanej podstawy opodatkowania osób prawnych oraz zasoby własne oparte na odpadach opakowaniowych z tworzyw sztucznych.

Propozycja stanowi narzędzie realizacji przyjętej w styczniu 2018 roku Europejskiej strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce obiegu zamkniętego. Przyczyniać się ma do poprawy opłacalności recyklingu tworzyw sztucznych, ograniczenia strumienia odpadów z tworzyw sztucznych, zwiększać zrównoważony charakter tworzyw sztucznych oraz stymulować innowacyjność, konkurencyjność i tworzenie miejsc pracy. Stanowi także instrument implementacji koncepcji rozszerzonej odpowiedzialności producenta do sfery realnej.

Celem referatu jest przedstawienie koniecznych zmian w polskim systemie opłaty produktowej, umożliwiających realizację celów nowych rozwiązań oraz przenoszących obciążenia na podmioty zobowiązane.

IVAN PIROZHNIK

Akademia Pomorska, Słupsk, Polska

Klastry turystyczne jako czynnik aktywizacji procesów kształtowania transgranicznych układów przestrzennych

Tourist clusters as a factor for activation of cross-border spatial systems processes

Turystyka może występować jednym z czynników lokalnego rozwoju gospodarczego i współpracy transgranicznej na pograniczu UE i Strefy Schengen, obniżając ryzyko recesji gospodarczej terenów przygranicznych. Celem Referatu jest przedstawienie tendencji rozwoju form turystyki transgranicznej na pograniczu polsko-białoruskim, wśród której najbardziej charakterystyczną jest turystyka zakupowa, wizyty rodzinne, wymiana kulturowa oraz sportowo-rekreacyjna i edukacyjna. Mają one istotny wpływ na lokalną gospodarkę obszarów pogranicza, co wymaga określenia kierunków i form jej organizacji przestrzennej.

Obszar badań obejmuje wschodnie pogranicze Polski na odcinku granicy państwowej z Białorusią. Za strefę przygraniczną przyjęte zostały tereny, które nie są położone dalej niż 50 km od granicy, z uwzględnieniem granic administracyjnych przygranicznych jednostek administracyjnych (podlaskiego i lublińskiego województw Polski oraz grodzieńskiego i brzeskiego obwodów Białorusi). Podstawowe dane empiryczne pozyskano z opracowań statystycznych GUS dotyczących obrotu towarów i usług oraz wyjazdów turystycznych na wschodnim pograniczu Polski w latach 2015-2018. Szczególną uwagę zwrócono na stworzenie stref ruchu bezwizowego na obszarach specjalnych stref turystycznych „Brześć” i „Grodno” oraz „Augustowskiego Parku Turystycznego” na przygranicznych terenach Białorusi. Dla osiągnięcia założonych celów wykorzystano studium literatury przedmiotu i dokumentów źródłowych, analizę statystyczną oraz badania terenowe.

Przeprowadzona analiza ruchu granicznego, obrotu towarów i usług oraz turystyki na wschodnim pograniczu Polski w obrębie zewnętrznej granicy UE/Schengen wskazuje, że w ciągu ostatniej dekady rozwinęła się aktywna wymiana turystyczna w białorusko-polskim regionie przygranicznym, gdzie roczna liczba odwiedzających przekraczających granicę podczas podróży w 2018 roku wyniosła 7,3 mln obcokrajowców (nierezydentów) i około 1 mln obywateli polskich. Liczba przyjazdów do Polski przekroczyła na podlasko-grodzieńskim

odcinku pogranicza 1,9 mln osób, na odcinku lublińsko-brzeskim jest on nieco mniejszy (1,1 mln). Częstotliwość wyjazdów, pomimo negatywnego wpływu stagnacji gospodarczej w relacjach między UE a krajami Eurazjatyckiej Przestrzeni Gospodarczej (po wprowadzeniu antyrosyjskich sankcji gospodarczych w 2014 roku), pozostaje wysoka, ponad 72% nierezydentów i 67% polskich odwiedzających odbywa kilka podróży miesięcznie. Jednocześnie około 60% nierezydentów (w większości obywatele Białorusi) i 75% Polaków mieszka w pasie w odległości do 50 km od granicy. Głównym celem wyjazdów nierezydentów są zakupy (80%), odwiedzanie krewnych (8%), turystyka (2%), a wśród polskich turystów, przy niższych znaczeniach zakupów w celach turystycznych (72%), większy udział stanowią odwiedziny krewnych (14%) i turystyka (7%). Przy tak intensywnym ruchu turystycznym na obszarach transgranicznych zauważone są procesy transformacji krajobrazów przyrodniczych i kulturowych, rozwój infrastruktury turystycznej, co kształtuje warunki dla utworzenia klastrów w przygranicznych regionach Polski i Białorusi (na szlaku turystycznym Kanału Augustowskiego, regionie Puszczy Białowieżskiej oraz przygranicznych rejonach i miastach Brześć oraz Grodno).

W najbliższej perspektywie korzystając z możliwości współpracy transgranicznej, którą stworzyła praktyka utworzenia stref ruchu bezwizowego na przygranicznych obszarach Białorusi, należy podjąć działania poszerzenia programów turystycznych zmierzających do zachęcenia turystów do dłuższych pobytów, które w większym stopniu będą pobudzać rozwój ekonomiczny całego regionu transgranicznego. Atrakcyjność turystyczną regionu w skali całej Europy wzrosnie po sfinalizowaniu prowadzonych wspólnie działań po wpisaniu Kanału Augustowskiego na Listę Światowego dziedzictwa UNECKO, podniesieniu poziomu usług turystycznych do standardów ogólnoeuropejskich, uproszczeniu procedury rejestracji cudzoziemców w czasie pobytu w obiektach i na trasach turystycznych Białorusi, realizacji wspólnych programów wymiany kulturowej i edukacyjnej.

MONIKA PŁAZIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

ANNA IRENA SZYMAŃSKA

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

Atrakcyjność centrów handlowych jako miejsc dokonywania zakupów i korzystania z oferty usługowej w opinii młodych respondentów

Attractiveness of shopping malls as the places of purchasing and services using in the opinion of young respondents

Zasadniczym celem referatu jest identyfikacja kluczowych determinant warunkujących intencje zachowań młodych konsumentów w zakresie wyboru centrów handlowych jako miejsc korzystania z oferty handlowo-usługowej. Identyfikacja ta oparta będzie o analizę dostępnej literatury przedmiotu oraz weryfikację siły oddziaływania wybranych determinant na intencje określonych zachowań konsumentów. Weryfikacji zostaną poddane następujące hipotezy badawcze:

- H1: czynniki osobiste takie jak: potrzeby, styl życia, wyznawane wartości mają istotny wpływ na wybór centrum handlowego jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej;
- H2: czynniki emocjonalne takie jak: percepcja usług, preferencje w zakresie spędzania wolnego czasu mają istotny wpływ na wybór centrum handlowego jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej;
- H3: specyfika centrów handlowych (lokalizacja, wystrój, bezpieczeństwo) wpływa istotnie na wybór centrum handlowego jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej;
- H4: czynniki sytuacyjne, takie jak: ceny produktów, jakość produktów, zróżnicowane asortymentu, udogodnienia związane z parkowaniem mają istotny wpływ na wybór centrum handlowego jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej.

W celu weryfikacji wyżej wymienionych hipotez zastosowane zostanie modelowanie strukturalne SEM. Do konstrukcji modelu wykorzystane zostaną dane pozyskane w ramach badań empirycznych przeprowadzonych w Krakowie

na grupie 550 respondentów. Natomiast obliczenia zostaną wykonane z wykorzystaniem modułu SEPATH w programie STATISTICA13

INNA POPLAVSKA

Ternopil V. Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

Hotel industry as a branch subsystem of economy of Ukraine

The global nature of tourism as a social phenomenon has shaped the global hotel business as a component of hospitality to ensure the tourist process and brought it to the leading positions of the world services market, where it is one of the most dynamic components. During the second half of the XX – beginning of XXI century, there have been radical transformations in this area, which changed the understanding of hotels as only places for overnight stay and brought the hotel segment to the leading positions as the components of the tourism industry as a service subject. The significant investments were made into the hospitality industry to upgrade the material and technical base, new construction, the introduction of modern technologies and forms of service. Radical changes in the requirements for hotel business were reflected not only in updating the material base and increasing attention to training, but also in the actual revolutionary changes regarding the forms of control and quality management of hotel products, forms of hotel business organization.

Hotels differ in output or capacity (number of places or hotel rooms), which is related to the number of employees in the enterprise, location, specialization (targeting at serving a particular contingent), the set (range) of services, the level (quality) of service. "A (hotel) room is a separate, fitted apartment of one or more rooms, equipped with facilities and inventory for the provision of temporary accommodation services". The total number of rooms (places) in the accommodation facility is its room fund.

The subsystem "hotel industry" operates by combining labour force with material and technical objects (buildings, structures, infrastructure, etc.) in the process of their exploitation, the meaning of which is to provide consumers with accommodation or hospitality services. Consumers are temporary visitors or a part of the population, which for some reason is outside of the permanent place of residence. These reasons are determined by the person self, are a manifestation of the goodwill and can be caused by production, social (business trip) or personal (tourism) needs; they may be related to a trip and then consist in providing a package of travel services to a person, or not related to travel, but aimed at servicing the local population (personal reasons due to temporary

lack of housing). Accordingly, a contingent of consumers with certain difference of needs is formed, the response to which will be the nomenclature of services and schedule of services, but in general, the technological scheme of providing hospitality services is maintained.

The conducted analysis of the hotel industry development in Ukraine suggests that this branch of economic activity is the material and technical base, the basis for the development of tourism-recreational potential and the development of tourism in the country. Therefore, in order to ensure the sustainable development of the tourism sector, it is necessary to improve the quality of the hotel offer that meets the European standards. But the country's economic, political and financial instability, and the hostilities on part of the territory of the country have led to a significant slowdown in the development of the hotel market. Without a stabilization of the political and socio-economic situation, the cessation of hostilities, it is extremely difficult to stay in the market and receive a positive economic result of economic activity. However, with the existing economic and political problems in Ukraine, the hotel industry and the hotel services market continue to function, transforming themselves into realities of the present day.

ŁUKASZ QUIRINI-POPŁAWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

MARCIN SEMCZUK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

WOJCIECH RETKIEWICZ

Uniwersytet Łódzki, Polska

Nielegalne parkowanie w miastach turystycznych. Przykład Krakowa

Illegal parking in tourist cities. The case of Cracow

Przestrzeganie przepisów dotyczących parkowania jest często postrzegane jako ważny element polityki transportu miejskiego. Nielegalne parkowanie może prowadzić do zmniejszenia prędkości ruchu, zatorów, zmiany wyboru środka transportu, utraty dochodów z legalnych miejsc parkingowych, spadku poszanowania prawa, a nawet wypadków. Ten wpływ jest tak duży, że obecnie powszechnie uznaje się, że polityki mające na celu kontrolę nielegalnego parkowania powinny zostać włączone do każdej odpowiedzialnej strategii transportu. Egzekwowanie przepisów dotyczących parkowania jest zadaniem decydentów. W celu wdrożenia odpowiedniej polityki w tym zakresie istotne staje się rozpoznanie natężenia, czasowego i przestrzennego rozkładu nielegalnego parkowania (Cullinane, Polak 1992; Sheller, Urry 2000; Rodrigue et al. 2006; Basta et al. 2008; Gaca i in. 2008; Ceudech 2009; La Rocca 2009; Mazzeo 2009; Schiller et al. 2010)

Specyfiką miast turystycznych, jak Florencja, Graz czy Wiedeń jest wyraźnie rozwinięta funkcja turystyczna, która ma widoczne znaczenie dla transportu. Między innym, szczególnie w wysokim sezonie turystycznym, zwiększa się dzienna populacja (daily population) takich miast. Niniejszy artykuł dokonuje przeglądu dostępnej literatury oraz przedstawia wyniki badań terenowych w śródmiejskim obszarze Krakowa z wykorzystaniem środowiska GIS. Wyniki wskazują nie tylko na rejony koncentracji parkowania nielegalnego i jego charakterystykę, ale także stanowią jasny sygnał dla decydentów w celu poprawy skuteczności egzekucji obowiązujących przepisów.

Literatura:

- Basta, M., Costalli, L., Arena, C., Giaccherini, A., Lagi, M., Liserani, L., Norubakhsh, S., Perri, M., Vannacci, L., Zedda, M. (2008). *Modello di domanda di trasporto per l'area Fiorentina (Analisi accessibilita')*, Unità Speciale per lo Studio della Mobilità nell'Area Fiorentina (U.S.S.M.A.F.), Firenze.
- Ceudech, A. (2009). *Politiche della sosta e riqualificazione della città storica*, TeMA - Journal of Land Use, Mobility and Environment, 2(1), 29-38.
- Cullinane, K., Polak, J. (1992). *Illegal parking and the enforcement of parking regulations: causes, effects and interactions*, Transport Reviews, 12:1, 49-75.
- Gaca, S., Suchorzewski, W., Tracz M. (2008). *Inżynieria ruchu drogowego. Teoria i praktyka*. Wyd. Komunikacji i Łączności, Warszawa.
- La Rocca., A. (2009). *Parking Policies in Tourist Cities*, TeMA - Journal of Land Use, Mobility and Environment, 2:1, 39-48.
- Mazzeo, G. (2009). *Pianificazione della mobilità e sosta. L'attuazione del Piano Urbano di Mobilità*. TeMA - Journal of Land Use, Mobility and Environment, 2(1), 77-86.
- Rodrigue, J.P., Comtois, C., Slack, B. (2006). *The Geography of Transport Systems*, Routledge, London and New York.
- Sheller, M., Urry, J. (2000). *The City and the Car*, International Journal of Urban and Regional Research, 24(4), 737-757.
- Schiller, P.L., Bruun, E.C., Kenworthy, J.R. (2010). *An introduction to Sustainable Transport. Policy, Planning and Implementation*, Earthscan, London – Washington.

TOMASZ RACHWAŁ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Rola teorii samoorganizacji przestrzennej w wyjaśnianiu procesu przemian struktury przestrzennej i działowej przemysłu Polski w warunkach transformacji gospodarczej

The role of the the theory of spatial self-organization in explaining the process of transformation of the spatial and division structure of Polish industry in the conditions of economic transformation

Procesy transformacji gospodarczej wpływają na przekształcenia struktury przemysłu w układach przestrzennych różnej skali. W zależności od uwarunkowań gospodarczych, społecznych i politycznych dokonują się one w różnym tempie i zakresie. Przemiany struktury przestrzennej i działowej przemysłu zachodziły w różnych warunkach fazy industrialnej (przypadającej w Polsce na powojenne lata centralnego sterowania gospodarką) i postindustrialnej rozwoju cywilizacyjnego, która z kolei przechodzi w fazę informacyjną. W ostatnich trzech dekadach głównym czynnikiem wpływającym na przemiany potencjału oraz struktury działowej i przestrzennej przemysłu w Polsce były procesy transformacji gospodarki narodowej związane z przejściem od centralnego systemu sterowania do gospodarki opartej na regułach rynkowych, stwarzające odmienne możliwości rozwoju przedsiębiorstw przemysłowych jako podstawowych elementów struktury przestrzennej przemysłu. Zmiany systemu gospodarowania objęły znaczny obszar krajów Europy Środkowej i Wschodniej (byłego RWPG) związanych uprzednio z gospodarką centralnie sterowaną, między którymi wykształciły się określone powiązania gospodarcze. Powiązania te w okresie wdrażania reguł gospodarki rynkowej i otwarcia gospodarki zostały dosyć gwałtownie rozerwane w wyniku niskiej konkurencyjności oferowanych produktów na rynku zachodnioeuropejskim. Gospodarka Polski, szczególnie przemysł, znalazła się zatem w odmiennych uwarunkowaniach, które przyczyniły się do pobudzenia procesów transformacji gospodarczej, w tym przekształceń strukturalnych przemysłu. Procesy transformacji przemysłu dokonywały się w wyniku zmian

politycznych, które pociągnęły za sobą zmiany powiązań międzynarodowych, co z kolei spowodowało zmiany struktur własnościowych i zarządzania. W konsekwencji wpłynęły one z różnym nasileniem na kształtowanie się struktury działowej i przestrzennej przemysłu krajowego.

Przemiany strukturalne przemysłu w warunkach transformacji systemowej związanej z odejściem od gospodarki nakazowo-rozdzielczej do gospodarki opartej na regułach rynkowych, są procesem o unikalnym charakterze, niespotykanym w tej skali w dotychczasowej historii gospodarczej świata. W tej sytuacji procesy te dokonywały się w sposób żywiołowy, w małym stopniu wynikającym z wdrażanej polityki przemysłowej opartej na pewnych założeniach teoretycznych, co wynikało m.in. z braku wypracowanych modeli transformacji w przeszłości. 30 lat transformacji gospodarczej skłania jednak do podjęcia problematyki syntetycznych, modelowych ujęć tego procesu. Jedną z możliwych do obrania w tym zakresie dróg jest poszukiwanie modelu czy teorii, która w dobrym stopniu będzie wyjaśniała mechanizmy przemian. W nawiązaniu do tych przesłanek przedmiotem referatu jest jedna z takich koncepcji - teoria samoorganizacji przestrzennej, oparta na pracy I. Progogina (1967), którą wg R. Domańskiego (1997, 2006, 2018) można odnieść do transformacji gospodarki polskiej po 1989 r. Wydaje się, że może ona być także koncepcją teoretyczną, którą można wykorzystać w wyjaśnianiu mechanizmu przemian struktury przestrzennej i działowej przemysłu, która w wyniku nagłego, znaczącego impulsu w postaci radykalnych zmiany reguł gospodarowania (z centralnie sterowanych na oparte na mechanizmie rynkowym, czego przejawem była m.in. prywatyzacja przedsiębiorstw przemysłowych) w warunkach niestabilności przeszła do fazy wykształcania się nowej struktury, przesuwając ją w sposób nieodwracalny do nowej jakości. Należy się zgodzić z R. Domańskim, że w takich warunkach, w wyniku fluktuacji będących odpowiedzią na perturbacje wywołane tzw. szokową transformacją gospodarczą, tworzą się – zgodnie z rozważaniami I. Progogina – struktury dyssypatywne. Koncepcja ta pozwala więc na uchwycenie dynamicznego charakteru zjawiska przemian struktury działowej i przestrzennej, ukazując ich złożoność. W efekcie przemian – zgodnie z teorią samoorganizacji przestrzennej – struktura przemysłu Polski odzyskuje stabilność, zyskuje nową dynamikę, zdolność do pełnienia nowych funkcji i wyższy stopień organizacji przestrzennej oraz zróżnicowania działowego. Taka samoorganizacja systemu jest możliwa, gdyż spełnione były warunki, określone w teorii, m.in. system był daleki od wcześniejszej (z okresu centralnego sterowania gospodarką) równowagi, cechował się występowaniem nieliniowości i częściowo był, a następnie został w pełni otwarty na relacje z otoczeniem, w tym międzynarodowym. Rozważania te wykazują przydatność koncepcji samoorganizacji w wyjaśnianiu przemian przestrzennych i działowych przemysłu Polski w warunkach transformacji gospodarczej.

Literatura:

- Domański, R. (1997). *Przestrzenna transformacja gospodarki*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.
- Domański, R. (2006). *Gospodarka przestrzenna. Podstawy teoretyczne*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.
- Domański, R. (2018). *Gospodarka przestrzenna. Koncepcje teoretyczne*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu
- Prigogine, I. (1967). *Introduction to the Thermodynamics of Irreversible Processes*, New York: Interscience Publishers.

PIOTR RAŻNIAK, SŁAWOMIR DOROCCI

ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Oddziaływanie firm na rozwój regionalny w Europie Środkowo-Wschodniej w okresie 2008 – 2015 na podstawie analizy przesunięć udziałów (shift-share)

The impact of companies on regional development in Central and Eastern Europe in the period 2008 - 2015 based on shift-share analysis

Celem badania jest zbadanie wpływu dużych firm na procesy przestrzenne na podstawie danych o przychodach największych firm Europy Środkowo - Wschodniej ujętych w raporcie Deloitte CE Top 500 Report. Analiza koncentruje się na tym, w jaki sposób sektorowa dystrybucja najlepszych firm w Europie Środkowo - Wschodniej i inne lokalne czynniki wpływają na rozwój regionalny. Wykorzystano do tego analizę podziału zmian (shift-share). Zastosowana metodologia stanowi inne podejście metodologiczne do metody podstawowej (Houston 1967, Stevens-Moore 1980), ale ma to samo podstawowe zastosowanie. Metoda bazuje na podwójnej standaryzacji w co najmniej dwóch wymiarach strukturalnych. W analizę wykorzystano wielkość przychodów ze sprzedaży milionach euro w podziale terytorialnym (kraje) i sektorów gospodarczych dla lat 2008 i 2015. W analizie uwzględniono kraje Europy Środkowo-Wschodniej z pominięciem Bośni i Hercegowiny, gdyż w 2008 r. żadna firma z tego kraju nie znalazła się na liście Deloitte CE Top 500 Report.

W wyniku przeprowadzonej analizy można przyjąć, że zmiana przychodów spółek giełdowych zależy przede wszystkim od lokalnych uwarunkowań gospodarczych krajów, a nie od przynależności sektorowej spółek. Tylko wzrost przedsiębiorstw w Estonii i Polsce był pozytywnie wspierany zarówno przez czynniki terytorialne, jak i sektorowe. W przypadku Bułgarii i Serbii, niższe niż średnie tempo wzrostu dla całego regionu świadczy o dużym niedorozwoju sektorów. Korzystne aktywa terytorialne występują głównie w przypadku Polski i Słowacji, a niekorzystne głównie na Ukrainie. Pozytywny wpływ sektorowy dotyczy głównie Polski, a negatywny Węgier.

Biorąc pod uwagę dane 500 najważniejszych firm w Europie Środkowo-Wschodniej, wyniki polskich firm są najlepsze zarówno pod względem zmian przychodów w latach 2008–2015, jak i przychodów na jedno przedsiębiorstwo w 2015 r. W zakresie rozwoju regionu, w oparciu o wyniki polskich firm, widoczna jest rosnąca dominacja kraju w regionie. Oprócz Polski tylko Czechy i Chorwacja wykazują zmianę przychodów w latach 2008–2015 oraz nadwyżkę dla jednej firmy w 2015 r.. Dlatego kraje te można uznać, za napędzające rozwój gospodarczy regionu. Natomiast Bułgaria, Litwa, Serbia i Słowenia wykazują negatywny trend w obu badaniach, co wskazuje na pewne opóźnienia w tych krajach.

Literatura:

- Huston, D.B. (1967). *The shift and share analysis of regional growth: a critique*. Southern Economic Journal 33 (4): 577-581.
- Stevens, B. H., Moore, C. L. (1980). *A critical review of the literature on shift-share as a forecasting technique*, Journal of Regional Science 20 (4), p. 419-427.

IRINA RODIONOWA

Lomonosov Moscow State University, Russia

TATIANA KOKUYTSEVA

Peoples' Friendship University of Russia, Russia

World industry development trends at the transition to the postindustrial and digital economy: regional aspects

The article analyzes the changes in the spatial structure of the world industry at the regional level since 1950. The calculations were carried out on the basis of official sources of information from the World Bank, UNIDO, the US Science Foundation and others. A shift in industrial development towards developing countries is revealed in both mining and manufacturing industry. Currently, the ranking of the most industrialized regions of the world is headed by Asia. The world industry leaders are China, the United States and other developed countries, as well as some Asian developing countries.

This article presents the analysis of the authors' rating by industrial development in the period of transition to post-industrialism and a digital economy. Data matrix was created based on four indexes of the level of the industrial development by 117 countries. The country rank (position on the general list from the highest to the lowest value) was defined under each index (criterion). Country ranks by each index were summarized, and the integrated rank was determined (the leaders of the rating list received minimum points, and the outsiders - maximum). The rating data was used to characterize the industrialization process in the world at the modern stage of development.

The article shows that the industrial production fragmentation contributes to the expansion of new technologies and development of industrialization. The industrially developed countries remain the leaders in all international rating tables (inclusive the authors' rating). At the same time we can note the differentiation process of the developing countries. Their positions in the international ratings significantly differ. A major part of the developing countries (particularly African) still represents the "deep periphery" of the world industry. The future will show how the global "industrial landscape" will change in the transition to a digital economy ("Internet of Things" and "Internet of Everything").

JACEK RUDEWICZ

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Rola systemów depozytowo zwrotnych (kaucyjnych) w organizacji recyklingu odpadów komunalnych w państwach Europy. Wykorzystanie automatów RVM (butelkomatów)

The role of deposit return systems in the organization of municipal waste recycling in European countries. The use of RVMs

Systemy depozytowo zwrotne (Deposit Refund Systems) funkcjonują obecnie z powodzeniem w kilkunastu państwach Europy, podobne rozwiązania organizacyjne spotyka się w Stanach Zjednoczonych, Australii i innych państwach. Systemy takie wykorzystują mechanizm pobierania kaucji za zakup określonych dóbr i zwrotu kaucji w przypadku oddania przez klienta opakowania lub zużytego produktu do sprzedawcy lub specjalnego punktu odbioru. Klient otrzymuje w ten sposób zwrot wpłaconej kaucji. Systemy takie sprawiają, że wzrasta poziom cyrkulacji materiałów i surowców w procesach recyklingowych i zmniejsza się tym samym poziom składowania odpadów. Popularnym elementem usprawniającym działanie takich systemów są maszyny RVM (Reverse Vending Machines) popularnie nazywane w Polsce „butelkomatami”.

Systemy depozytowo zwrotne to wspólna nazwa dla sposobu organizacji i wzrostu stopnia recyklingu odpadów w szczególności komunalnych. Różnią się jednak istotnie od strony rozwiązań organizacyjnych i regulacyjnych w poszczególnych krajach. Polska jako członek Unii Europejskiej zobowiązana jest poprzez dyrektywy do osiągnięcia odpowiednio wysokiego wskaźnika ponownego użycia surowców wtórnych takich jak: plastik, aluminium, szkło i papier (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko). Również globalne trendy (np. New Plastics Economy), działalność organizacji międzynarodowych i rosnąca świadomość mieszkańców tworzy presję na wdrożenie takich systemów w Polsce. Praktyka państw, które wdrożyły systemy kaucyjne wskazuje na znaczący wzrost stopnia wykorzystania odpadów i estetyzacji przestrzeni w miastach. W Polsce w Ministerstwie Środowiska trwa-

ją prace nad wdrożeniem takiego systemu w Polsce. Również poszczególne miasta i aktywiści miejscy próbują zorganizować zbiórkę odpadów wykorzystującą automaty zwrotne i system kaucyjny.

Celem artykułu jest porównanie rozwiązań stosowanych w krajach Europy w obszarze systemów depozytowo zwrotnych, dokonanie ich typologii, przedstawienie korzyści i osiągnięć poszczególnych państw oraz trudności w implementacji takiego sposobu radzenia sobie z odpadami. W artykule wykorzystane zostaną raporty oraz dane statystyczne i wyniki badań firm consultingowych i sprawdzania operatorów systemów depozytowo zwrotnych.

KRZYSZTOF SALA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Praktyczne wykorzystanie obiektów poprzemysłowych w Polsce na przykładzie hotelarstwa hard loftowego

Practical use of post-industrial objects in Poland on the example of a hard loft hotel

Hotelarstwo stanowi jeden z najważniejszych działów gospodarki światowej. Jego nieustanny rozwój jest ściśle powiązany z kondycją światowej branży turystycznej. Podobnie jak w przypadku innych dziedzin gospodarki, o jego tempie wzrostu decyduje przedsiębiorczość i innowacyjność. Tworzenie hoteli w dawnych, zaniedbanych obiektach poprzemysłowych stanowi nowość i zarazem wyraz nieustannego rozwoju branży hotelarskiej.

Referat porusza temat praktycznego wykorzystywania dawnych obiektów przemysłowych, które przestały od jakiegoś czasu pełnić swoje pierwotne funkcje. Otwieranie w ich wnętrzach nowoczesnych hoteli przyczynia się do urozmaicenia oferty turystycznej i likwidacji zaniedbanych pustostanów, często połączonej z rewitalizacją całych dzielnic miejskich.

Metody badawcze zastosowane w pracy to krytyka piśmiennicza, analiza danych zastanych oraz rozmowy telefoniczne przeprowadzone z osobami reprezentującymi hotele loftowe. Referat został napisany z wykorzystaniem opracowań zwartych, artykułów naukowych oraz danych netograficznych.

Wyniki analizy naukowej wskazują, że hotelarstwo hard loftowe w Polsce rozwija się w sposób systematyczny i staje się trwałym elementem współczesnego rynku hotelarskiego. Beneficjentami tej gałęzi hotelarstwa rozwoju są zarówno miasta – siedziby hoteli, jak również klienci.

DOMINIK SIKORSKI
Uniwersytet Wrocławski, Polska

Proces relokacji działalności przemysłowej we Wrocławiu w latach 2008 – 2016

The process of relocation of industrial activities in Wrocław in the years 2008 - 2016

Przemiany ustrojowe i społeczno-gospodarcze po 1989 roku istotnie wpłynęły na strukturę przestrzenną i bazę ekonomiczną miast w Polsce. Pojawienie się mechanizmu renty gruntowej oraz powolnego wdrażania zasad planowania przestrzennego skutkowało gwałtownymi zmianami zachodzącymi w tkance miejskiej. W nowej rzeczywistości największym przeobrażeniem uległy tereny i podmioty przemysłowe. Mniej lub bardziej świadoma polityka deglomeracji działalności przemysłowej z centrum dużych miast, renta gruntowa, brak rentowności to główne przyczyny upadku lub relokacji działalności przemysłowej.

Celem niniejszego referatu jest przedstawienie procesu relokacji działalności przemysłowej we Wrocławiu w latach 2008-2016. Referat opierać się będzie na analizie statystycznej i wizualizacji danych odnoszących się do działalności gospodarczej na podstawie bazy REGON. Przedstawiony zostanie proces relokacji działalności przemysłowej o wymiarze wewnętrznym (wewnątrz miasta w obręb jego dzielnic) oraz zewnętrznym (z miasta do strefy podmiejskiej). Zaprezentowana zostanie szczegółowa charakterystyka ilościowa migracji podmiotów przemysłowych ze względu na ich: sekcję PKD, strukturę zatrudnienia i statusu formalno-prawny.

Zaprezentowane analizy danych statystycznych i ich wizualizacja pozwolą odpowiedzieć nam na pytanie odnoszące się do skali i natężenia badanego zjawiska, jego dominującego kierunku przestrzennego oraz ewentualnych powiązań z innymi procesami lub zjawiskami społeczno-gospodarczymi występującymi w przestrzeni dużych miast w Polsce i w ich strefach podmiejskich.

Oferta turystyczna Podgórza

The tourist offer of Podgórze

Podgórze, które funkcjonowało jako samodzielne miasto od 1874 r., zostało przyłączone do Krakowa w 1915 r., jako ostatnia dzielnica w ramach tworzenia tzw. Wielkiego Krakowa. Pomimo tego, że posiada wiele wartościowych zabytków, atrakcyjnych miejsc i obiektów, a najstarsza część zlokalizowana jest stosunkowo blisko centrum Krakowa, dopiero od niedawna cieszy się większym zainteresowaniem zarówno mieszkańców, jak i turystów, pozostając jednak nadal w cieniu zarówno w stosunku najstarszej, zabytkowej części Krakowa, jak i Kazimierza.

Celem niniejszego referatu jest analiza oferty turystycznej Podgórza oraz możliwości jej rozwoju. Przeprowadzona została kwerenda źródeł internetowych oraz literatury, w celu zbadania sposobów promocji dzielnicy, informacji o Podgórzu skierowanych do przeciętnego turysty oraz kanałów jakimi są one przekazywane. Podjęto również próbę określenia głównego odbiorcy usług turystycznych oferowanych przez omawianą dzielnicę. W celu rozszerzenia badań, przeprowadzono również ankietę, wśród studentów kierunku turystyka i rekreacja, badającą ich wiedzę i opinie na temat atrakcji turystycznych Podgórza. W pracy postawiono następujące pytania badawcze: 1. Na ile atrakcyjna jest oferta Podgórza dla przeciętnego turysty przyjeżdżającego do Krakowa? 2. Jakie działania podejmuje i mogłaby jeszcze podjąć dzielnica w celu uatrakcyjnienia oferty turystycznej? 3. W jaki sposób dzielnica się promuje i jakie informacje o atrakcjach i ofercie turystycznej docierają do przeciętnego turysty? 4. Jaką wiedzę posiadają o Podgórzu młodzi ludzie, przebywający w mieście?

DANUTA STRAHL

Akademia WSB, Dąbrowa Górnicza, Polska

MAŁGORZATA MARKOWSKA

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska

Sektorowa struktura zatrudnienia a udziały zatrudnionych w sekcjach przemysłu wysoko zaawansowanego technologicznie i usług intensywnie korzystających z wiedzy – ocena zgodności podziałów

Sector employment structure and employment shares in high technology industry and knowledge-intensive services – evaluation of clustering similarity

Zasadniczym celem referatu jest analiza i ocena związku między sektorową strukturą zatrudnienia (sektory: 1/ rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo; górnictwo i wydobywanie; 2/ przemysł; 3/ zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i klimatyzację; zaopatrzenie w wodę i budownictwo; 4/ usługi), a strukturą zatrudnienia w wybranych sekcjach tych sektorów wydzielonych z uwagi na zaawansowanie technologiczne i intensywność wykorzystania wiedzy w krajach Unii Europejskiej. Klasyfikacja państw Unii Europejskiej (metoda najdalszego sąsiedztwa do ustalenia liczby grup i k-średnich do grupowania krajów), ze względu na strukturę zatrudnienia w sektorach oraz ocenianych sekcjach w 2008 r. i 2018 r. umożliwiła wydzielenie w granicznych latach różnicznych grup: odpowiednio 8 i 6 grup krajów, uwzględniając strukturę zatrudnienia w sektorach oraz 8 i 9 grup krajów w przypadku wyodrębnionych sekcji przemysłu o odmiennych poziomach zaawansowania technologicznego i usług o różnej intensywności wykorzystania wiedzy. Do oceny podobieństwa otrzymanych klasyfikacji, a w konsekwencji do oceny relacji między badanymi strukturami zatrudnienia stanowiącej cel badawczy artykułu, wykorzystano zaproponowaną przez Sokołowskiego miarę podobieństwa podziałów, która dla ocenianych „układów” wynosiła: struktury sektorowe w roku 2008 i 2018 – 0,839, struktury sekcji w roku 2008 i 2018 – 0,913, struktury sektorowe i w sekcjach w roku 2008 – 0,704, struktury sektorowe i w sekcjach w roku 2018 – 0,807.

TADEUSZ STRYJAKIEWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Innowacyjny konserwatyzm, czyli o źródłach sukcesu krakowskiej konferencji geograficzno-ekonomicznej w minionym i przyszłym 35-leciu

Innovative conservatism, or about the sources of success of the Cracow geographical and economic conference in the past and next 35 years

Referat ma charakter okolicznościowy związany z jubileuszem międzynarodowej konferencji naukowej organizowanej po raz trzydziesty piąty przez Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Konferencja ta jest ewenementem w środowisku polskich geografów ekonomicznych; można ją uznać za przykład „dobrej praktyki” w sferze naukowej i organizacyjnej. Przedmiotem referatu jest próba refleksji nad źródłami sukcesu krakowskiej konferencji podjęta z perspektywy osoby uczestniczącej w niej od samego początku na różnych szczeblach kariery zawodowej: od starszego asystenta do profesora.

Rok jubileuszu konferencji jest również rokiem szczególnym z punktu widzenia instytucjonalizacji dyscypliny naukowej z którą konferencja ta jest związana. Na podstawie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 roku w nowej klasyfikacji polskiej nauki wyodrębniona została dyscyplina „geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna”. Z tego względu celem referatu będzie nie tylko chęć podsumowania dotychczasowych osiągnięć w zakresie problematyki badawczej dotyczącej znaczenia przemysłu i usług w rozwoju społeczno-ekonomicznym układów przestrzennych, lecz również zarysowania przyszłych wyzwań w zakresie kierunków i organizacji badań oraz miejsca krakowskiej konferencji w kształtujących się nowych strukturach instytucjonalnych.

Podstawowa teza referatu zawiera się w stwierdzeniu, że najważniejszymi źródłami sukcesu konferencji są między innymi:

- a) konsekwentna ścieżka jej ewolucyjnego (a nie rewolucyjnego) rozwoju, połączona z elastycznym reagowaniem na zmiany otoczenia zewnętrznego;

- b) integracja różnych środowisk naukowych (w szczególności geografów i ekonomistów) oraz praktyków;
- c) stabilność czasowa i przestrzenna, tj. przyzwyczajenie uczestników do stałego miejsca i terminu odbywania konferencji;
- d) zaangażowanie i solidarność międzypokoleniowa jej organizatorów.

Zbiór tych cech określiłem w tytule referatu jako „innovacyjny konserwatyzm”. Można dyskutować, czy nie lepsze byłoby - pozornie sprzeczne - pojęcie „konserwatywna innowacyjność”. W każdym wypadku odniesienie do konserwatyizmu ma pozytywny, a nie pejoratywny wydźwięk. W obecnej rzeczywistości częstych, niejednokrotnie nie do końca uzasadnionych i przemyślanych zmian, 35-letnie długie trwanie konferencji głęboko zakorzenionej w środowisku naukowym jest szczególną wartością.

MAREK SZAJT

Politechnika Czestochowska

Luka innowacyjna regionów Polski w odniesieniu do wzorców europejskich

The innovation gap in Poland's regions in relation to European patterns

Artykuł podejmuje tematykę dystansu w rozwoju innowacyjnym, jakim charakteryzują się regiony Polski w porównaniu z innymi regionami europejskimi. Wśród głównych miar innowacyjności pod uwagę wzięto między innymi: aktywność patentową, zatrudnienie w sektorze B+R, nakłady na działalność B+R oraz zasoby ludzkie dla nauki i techniki. Bazując na licznych opracowaniach wskazujących na ten problem, podjęto próbę pomiaru luki innowacyjnej w ujęciu przestrzennym i dynamicznym z wykorzystaniem szeregu narzędzi statystycznych. Jako mierniki wykorzystano indeks luki innowacyjnej, indeks zmian dystansu innowacyjnego, współczynnik konwergencji, wskaźnik przewagi patentowej, oraz model przestrzenno-czasowy z dekompozycją wyrazu wolnego. Każda z metod uwzględnia pewne miary innowacyjności (różne ich ujęcia), co pozwala ocenić wszechstronnie badany problem. W badaniu wykorzystano dane statystyczne pochodzące z baz Eurostat, OECD, WIPO i EPO. Wyniki wyraźnie wskazują na dysproporcję w rozwoju regionów polskich w odniesieniu do ich wzorców europejskich ale i różny przebieg zmian w tym obszarze na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Pojawiają się także symptomy pozytywnych zmian obrazowane poprzez szczegółowe oceny badanych wskaźników.

DANIEL SZOSTAK

Uniwersytet Szczeciński, Polska

**Planowanie rozwoju usługowego produktu turystyki
wędkarskiej w oparciu o posiadane walory endogeniczne.
Przykład powiatu szczecineckiego**

**Development planning of the fishing tourism service
product based on possessed endogenous values.
An example of the Szczecinek County**

Celem referatu jest zaprezentowanie zasad planowania nowego lokalnego produktu turystycznego kreującego nowe możliwości aktywizacji usługowej lokalnej przestrzeni turystycznej, zwłaszcza w zakresie turystyki wodnej ze szczególnym uwzględnieniem. w pracy zaprezentowane będą badania ankietowe dotyczące możliwości rozwoju takiego produktu na obszarze analizowanego powiatu szczecineckiego. Wstępna inwentaryzacja zasobów wodnych i podejmowanych dotychczas działań wskazuje na duży potencjał ekonomiczny, w tym usługowy badanego obszaru, zwłaszcza w zakresie rozwoju lokalnego przemysłu turystycznego opartego nie tylko o zasoby endogeniczne, ale o inicjatywę planistyczną lokalnych władz samorządowych, a także zapotrzebowanie zgłaszane przez samych wędkarzy-turystów oraz mieszkańców, dla których wszelkie działania wiążące się z wydłużeniem sezonu turystycznego oraz z tworzeniem nowych miejsc pracy w sektorze usługowym jest oczekiwane. Tworzenie nowych możliwości usługowych jest wypadkową nie tylko potencjału występujących na danym terenie zasobów wodnych, ale równie zależne jest od stworzenia odpowiednich warunków infrastrukturalnych (budowa nowych elementów zagospodarowania turystycznego) oraz inicjowanie wszelkich działań organizacyjnych.

GRAŻYNA WĘGRZYN

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska

Zmiany strukturalne w przemyśle jako efekt wdrażania koncepcji „Przemysł 4.0”

Structural changes in industry as an effect of implementing the concept of “Industry 4.0”

Celem referatu jest zidentyfikowanie zmian zachodzących w strukturze zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym w wyniku wdrażania koncepcji Przemysł 4.0. Analiza obejmuje Niemcy i Polskę w latach 2011-2018. Współcześnie działania podejmowane w ramach polityki przemysłowej, realizowane przez poszczególne państwa, mają de facto na celu reorientację gospodarek narodowych w stronę Przemysłu 4.0. Wynika to z chęci utrzymania lub przywrócenia miejsc pracy, bądź zwiększenia konkurencyjności i wartości dodanej rodzimej produkcji. Koncepcja Przemysł 4.0 niesie ze sobą istotne zmiany w obszarze pracy. W szczególności dotyczy samej roli człowieka w procesie pracy, w inteligentnej fabryce i związanych z tym niezbędnych kwalifikacji i kompetencji. Wzajemne oddziaływanie tych zmian stwarza wiele możliwości w zakresie pracy dzisiaj i w przyszłości, ale także i zagrożeń. Z jednej strony otwierają się nowe możliwości pozwalające zwiększać produktywność pracy, elastyczność pracy czy umiędzynarodowienie, a z drugiej strony generują presję na zmiany, adaptację i innowacje, do których pracownicy muszą się dostosować i którym muszą sprostać. Pojawiają się nowe modele negocjowanego czasu pracy i kompromisów w zakresie elastyczności czasu pracy. Zmienia się struktura pracowników według wieku, wyraźnie zmniejsza się popyt na młodych pracowników w wieku 15-24 lat.

KRZYSZTOF WIEDERMANN

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Nowe wyzwania rozwoju gospodarczego w świetle zmian paradygmatu techniczno-ekonomicznego produkcji przemysłowej

New challenges of economic development during a paradigm shift in industrial production

Problem przekształceń strukturalnych przemysłu w aspekcie ekonomiki miast i regionów należy do najważniejszych wyzwań gospodarczych w świetle współczesnych trendów rozwoju społeczno-gospodarczego. Zagadnienie było szeroko poruszane także w związku z badaniami nad relokacją zakładów produkcyjnych, zachodzącą szczególnie intensywnie w ciągu ostatnich dwudziestu lat w najwyższej rozwiniętych państwach świata.

Ponieważ w coraz szerszym stopniu życie i procesy gospodarcze koncentrują się w obszarach miejskich, zgodnie z hierarchią rozwoju ośrodków (tzw. metropolizacja życia gospodarczego) to właśnie od ich poziomu gospodarczego i przestrzennych relacji z otoczeniem będzie zależna sytuacja społeczno-gospodarcza regionu, w którym te miasta się znajdują.

Głównym celem artykułu jest określenie współczesnej roli przemysłu w rozwoju społecznym i gospodarczym różnej skali układów przestrzennych oraz w kształtowaniu współczesnych społeczeństw. Jest to szczególnie istotne ze względu na perspektywę współczesnych wyzwań rozwojowych związanych z budową społeczeństwa opartego na wiedzy w obliczu przekształceń organizacji produkcji przemysłowej.

Zjawisko koncentracji usług w obszarach rdzeniowych i wymywanie ich z otoczenia, prowadzące do polaryzacji gospodarki w układzie rdzeń – peryferia, jest jednym ze współczesnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Działalność produkcyjna ze względu na swoją specyfikę może stanowić szansę dla obszarów peryferyjnych. Przemysł przetwórczy ma bowiem charakter działalności egzogenicznej, która nie stanowi konkurencji w bilansie gospodarki lokalnej czy regionalnej. Stąd też powstawanie klastrów przedsiębiorstw czy grup skoncentrowanych lokalnie zakładów może stanowić perspektywę dla trwałego rozwoju gospodarek lokalnych znajdujących się poza obszarami rdzeniowymi usługowych

biegunów wzrostu. Pojawia się więc problem strukturalny dotyczący perspektyw rozwoju miast, który coraz częściej staje się elementem debaty nie tylko w gremiach naukowych oraz samorządowych, ale także wśród różnych powstających oddolnie grup aktywistów i społeczników tak zwanych ruchów miejskich. Wnioski wynikające z przedstawionych w artykule analiz współcześnie zachodzących procesów uprzemysłowienia stanowią z jednej strony diagnozę stanu, a z drugiej wskazówki rozwoju miast i regionów w koncepcji modelu bazy ekonomicznej ośrodków.

BARTOSZ WOJTYRA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Wpływ lokalnych stref aktywności gospodarczej na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich

Impact of local economic activity zones on the socio-economic development of rural areas

Współcześnie w badaniach nad obszarami wiejskimi dominuje koncepcja mówiąca o konieczności zróżnicowania działalności gospodarczej prowadzonej na wsi, rozumiana jako rozwój wielofunkcyjny. Najczęściej zostaje ona utożsamiana z wprowadzaniem w przestrzeń gospodarczą wsi nowych funkcji pozarolniczych, czego efektem jest dywersyfikacja lokalnej gospodarki i wzrost znaczenia przedsiębiorczości.

Do jednej z wielu form wspierania wielofunkcyjnego rozwoju zaliczyć można tworzenie lokalnych stref aktywności gospodarczej (LSAG), czyli uprzywilejowanych, poprzez dostępne dla przedsiębiorców preferencyjne warunki fiskalne (np. ulgi podatkowe), i częściowo sformalizowanych terenów inwestycyjnych, których celem jest pobudzenie przedsiębiorczości na danym terenie. Są to tereny zazwyczaj zwarte, przygotowane również pod względem infrastrukturalnym.

Głównym celem pracy jest określenie wpływu funkcjonowania LSAG na rozwój obszarów wiejskich, w szczególności poprzez wskazanie oddziaływania na wybrane parametry, takie jak liczba przedsiębiorstw, ludności, pracujących, bezrobotnych, liczba mieszkań czy dochody gminy. Postawiono następujące pytania badawcze:

1. Czy na obszarze wiejskim gmin, w których istnieją LSAG notowano w okresie po ich utworzeniu wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie wyższym niż przeciętnie w województwie?
2. Czy na obszarze wiejskim gmin, w których istnieją LSAG notowano w okresie 5 lat po ich utworzeniu wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie wyższym niż w okresie 5 lat przed ich powstaniem?
3. Czy w gminach miejsko-wiejskich efekty funkcjonowania LSAG były bardziej widoczne na obszarze wiejskim czy w mieście?

Zakres terytorialny pracy obejmuje obszary wiejskie województwa wielkopolskiego delimitowane według kryterium administracyjnego. Zakres czasowy badania obejmuje lata 1995-2018. W przeprowadzonym postępowaniu badawczym wykorzystano metody statystyki opisowej i wnioskowania statystycznego, w tym przede wszystkim indeks średniorocznej dynamiki (tempa zmian).

Jak wynika z przeprowadzonej analizy średnie wartości wskaźników dynamiki zmian na obszarach, na których funkcjonuje LSAG są zdecydowanie wyższe lub przynajmniej porównywalne z wartością średnią dla obszaru całego województwa. W badaniu udało się zdiagnozować przede wszystkim korzystny wpływ obecności dużych podmiotów gospodarczych w strefie na wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

ANNA WOLSKA, AGNIESZKA CIUREJ, ANNA CHROBAK, AGNIESZKA WOLSKA, SZYMON KOWALIK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Geoturystyka w ośrodkach sakralnych na przykładzie Sanktuarium Miłosierdzia Bożego, Kraków-Łagiewniki, Polska

Geotourism in religious centers on the example of the Divine Mercy Sanctuary, Kraków-Łagiewniki, Poland

Geoturystyka, jako forma turystyki kwalifikowanej i poznawczej opisująca ciekawe elementy przyrody nieożywionej w ich naturalnych odsłonięciach, może być również propagowana w obiektach architektonicznych, gdzie surowce skalne są użyte do ich budowy. Przykładem tego typu atrakcji jest proponowana przez autorów ścieżka geoturystyczna w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia znajdującego się w dzielnicy Łagiewniki w południowej części miasta Krakowa.

W latach 90. XX w. krakowski kardynał Franciszek Macharski powołał fundację, której celem było zebranie funduszy na budowę Sanktuarium Miłosierdzia Bożego oraz upowszechnienia kultu Miłosierdzia Bożego i św. Siostry Faustyny Kowalskiej (1905-1938), która należała do Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia. Projektantem sanktuarium jest znany architekt Witold Cęckiewicz, który kształtem budowli nawiązał do motywu „Arki Przymierza”. Sama świątynia została konsekrowana w dniu 17 sierpnia 2002 roku przez papieża Jana Pawła II podczas jego ostatniej pielgrzymki do Polski.

Celem niniejszej pracy jest opis surowców budowlanych, które wykorzystano do wystroju wnętrza bazyliki głównej, kaplicy Wierzytwej Adoracji oraz placu z małą architekturą na poziomie górnym, co zdaniem autorów warte jest stworzenia ścieżki geoturystycznej, atrakcyjnej również pod względem edukacyjnym.

W obiekcie stwierdzono obecność różnych skał magmowych, osadowych i metamorficznych o różnorodnych parametrach technicznych. Skały magmowe, cechujące się różną barwą, pochodzą z różnych lokalizacji na świecie. Są one popularnymi surowcami skalnymi posiadającymi własne nazwy handlowe: jasnoszary granit strzegomski (Polska), jasnoróżowy granit Rosa Porino (Hiszpania), czerwone granity w różnych odcieniach: Kapustinsky (Ukraina) i Tolkov-

sky (Ukraina), Red Balmoral (Finlandia), Vanga (Skandynawia), Rosso Nefretiti (Egipt), Bohus (Szwecja) oraz granity żółte: Padang Yellow (Chiny) oraz Giallo Veneziano (Brazylia).

Skały osadowe reprezentują: biały wapień Limra Classic oraz różowawy Turkish Beige (Turcja), a także wapienie ze skamieniałościami pochodzące z Niemiec i Węgier.

Natomiast skałą metamorficzną jest biały „plamiście popielaty” z nieregularnymi żyłkami marmur karraryjski Bianco Carrara (Włochy). Występuje też czerwony migmatyt Multicolor Red (Indie), który jest skałą ultrametamorficzną powstałą z przetopienia starszych skał metamorficznych.

Opisywana bazylika jest interesującym obiektem nowoczesnego budownictwa sakralnego. Wykorzystane surowce skalne do wystroju wnętrza i małej architektury pochodzą z różnych lokalizacji na świecie, reprezentują różne rodzaje unikatowych skał, ciekawych pod względem kolorystycznym, jak również składu mineralnego. Surowce te zgromadzone w jednym miejscu mają duże walory edukacyjne i mogą być atrakcją geoturystyczną dla turystów, studentów kierunków nauk o Ziemi, a także jak osób zainteresowanych problematyką i zastosowaniem surowców skalnych w architekturze i sztuce.

Sfinansowano z badań statutowych UP nr BS-652/G/2019.

PAWEŁ MAREK WORONIECKI
Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska

Prawnoorganizacyjne aspekty funkcjonowania przemysłu górniczego w Polsce

Legal-organizational aspects of functioning of mining industry in Poland

Przedmiotem analizy zawartej w referacie są rozwiązania prawne wyznaczające prowadzenie działalności górniczej oraz strukturę organizacyjną przemysłu górniczego w Polsce. Normatywną podstawę rozważań stanowią przepisy zawarte przede wszystkim w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 868 z późn. zm.). Analiza rozwiązań zawartych w przedmiotowej ustawie ma dać odpowiedź na następujące pytania badawcze. Po pierwsze, na ile zasady regulujące szeroko pojętą działalność górnictwą respektują słusze interesy przedsiębiorców oraz państwa. Po drugie, czy istniejąca w Polsce struktura organizacyjna przemysłu górniczego jest optymalna dla jego sprawnego funkcjonowania. Dla udzielenia odpowiedzi na te pytania odwołano się do metod normatywnej wykładni przepisów prawnych.

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że reguły zarówno wyznaczające prowadzenie działalności górniczej, jak i kształtujące strukturę organizacyjną przemysłu górniczego nie są zoptymalizowane i w związku z tym powinny ulec pewnym modyfikacjom. Biorąc powyższe pod uwagę, sformułowano w stosunku do ustawodawcy liczne postulaty służące poprawie istniejącego stanu prawnego w omawianym zakresie.

BOŻENA WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Rozwój funkcji turystycznych i ich wpływ na zmiany przestrzenni strefy podmiejskiej Kielc

Development of tourist functions and their influence on spatial changes in the suburban zone of Kielce

Celem badawczym niniejszego referatu jest przedstawienie walorów przyrodniczo-kulturowych strefy podmiejskiej Kielc i ich wykorzystania w tworzeniu produktu turystycznego. Przedstawiono model koncepcji regionalizacji turystycznej strefy podmiejskiej Kielc w oparciu o funkcję przestrzeni. Dokonano oceny infrastruktury turystycznej i potencjału turystycznego gmin. Wydzielono funkcjonalne typy regionów turystycznych strefy podmiejskiej Kielc. Przedstawiono propozycje rozwoju produktu turystycznego istniejącego lub projektowanego w gminach podmiejskich w zależności od podaży podstawowych i komplementarnych dóbr turystycznych. Stwierdzono, iż turystyka może spełniać w regionie lub miejscowości funkcję wpływającą stymulująco lub neutralnie na gospodarczy i społeczny rozwój gmin podmiejskich. Gminy podmiejskie, podobnie jak całe województwo świętokrzyskie, posiadają niezaprzeczalne walory przyrodnicze oraz historyczno-kulturowe. Istotnym atutem całego regionu świętokrzyskiego jest fakt, że należy do jednych z najczystszych ekologicznie regionów Polski. Nieco gorzej sytuacja się przedstawia w zakresie stanu zagospodarowania turystycznego. W wyniku dokonanej analizy danych dotyczących bazy noclegowej i gastronomicznej stwierdzono, że w bazie noclegowej strefy podmiejskiej Kielc dominują hotele, co wynika z coraz większego znaczenia na tych terenach (wynikającego z bliskości miasta) turystyki biznesowej i kongresowej, które to formy turystyki wykorzystują drogą bazę noclegową. Na terenach podmiejskich Kielc przede wszystkim brak jest obiektów odpowiednich dla uprawiania turystyki weekendowej. Najważniejszym atutem każdej gminy podmiejskiej jest bliskość miasta Kielce. Fakt ten stanowi podstawę do wyodrębnienia głównego segmentu rynku – mieszkańca Kielc, na którego głównie powinna być ukierunkowana oferta turystyczna.

MIROŚLAW WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Rozwój przemysłu samochodowego i jego wpływ na wzrost motoryzacji w Ekwadorze

The development of the automotive industry and its impact on the growth of the motorization in Ecuador

Celem referatu jest zbadanie współzależności pomiędzy poziomem rozwoju społeczno-ekonomicznego a rozwojem sektora motoryzacyjnego w Ekwadorze. Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy rozwój gospodarczy kraju przyczynił się do rozbudowy sektora motoryzacyjnego, który z kolei on wpłynął na wzrost znaczenia przemysłu przetwórczego, a w wyniku efektów mnożnikowych, także innych sektorów gospodarki związanych z produkcją, sprzedażą i serwisem samochodów. Zbadano relacje pomiędzy poziomem rozwoju ekonomicznego, wielkością rynku wewnętrznego a wzrostem zapotrzebowania na nowe samochody analizując zmiany poziomu motoryzacji oraz jej regionalne zróżnicowanie. Przeanalizowano wielkość sprzedaży krajowych i importowanych samochodów starając się odpowiedzieć na pytanie czy i w jakim stopniu lansowana w Ameryce Łacińskiej od lat 90. XX wieku liberalizacja handlu zagranicznego była czynnikiem hamującym rozwój lokalnej produkcji aut na rzecz ich importu.

Przeprowadzone badania wykazały, że Ekwador stosunkowo najpóźniej, na tle innych, większych państw regionu, rozpoczął próbę stworzenia lokalnego przemysłu motoryzacyjnego. Dopiero w połowie lat 70. XX wieku, wraz z rozwojem wydobywania i eksportu ropy naftowej pojawiły się nadwyżki kapitałowe umożliwiające zapoczątkowanie funkcjonowania sektora motoryzacyjnego. Wzrost dochodów płynących z eksportu ropy naftowej i ich akumulacja umożliwiły dalszy rozwój tego sektora a także poprzez wzrost zamożności coraz liczniejszych rzesz mieszkańców zwiększyły, popyt i chłonność rynku wewnętrznego. Ze względu na niedorozwój ekwadorskiego przemysłu przetwórczego początkowo produkcja opierała się głównie na montażu pojazdów z dostarczonych z zagranicy podzespołów (CKD) przy relatywnie niewielkim udziale części krajowych. Niewielka chłonność rynku wewnętrznego nie pozwalała też władzom na wymuszenie na międzynarodowych koncernach przeniesienia całej albo większości produkcji do Ekwadoru, jak to miało miejsce w przypadku Brazylii czy Meksyku. Realizowana od początku lat 90. XX wieku liberalizacja wymiany

handlowej, w ramach akceptacji tzw. konsensusu waszyngtońskiego dodatkowo osłabiła motywacje międzynarodowych koncernów samochodowych do większego zakorzenienia produkcji w Ekwadorze. Nawet wzrost popytu na nowe pojazdy nie był wystarczającą zachętą by rozwijać lokalną produkcję, co skutkowało wysokim ujemnym saldem obrotu wyrobami tego sektora i pochłaniało dochody eksportowe.

Od 2007 r. podjęto próbę ograniczenia importu gotowych samochodów na rzecz rozwoju ich produkcji w kraju, jednakże niewielkim wpłynęło to na politykę międzynarodowych koncernów, gdyż chłonność rynku wewnętrznego nadal była zbyt mała osiągając maksymalnie niecałe 140 tys. sztuk w 2011 r. Do 2018 r. chłonność ekwadorskiego rynku wewnętrznego nie wzrosła, co nie zachęca koncerny do zwiększenia zaangażowania w lokalną produkcję. Krótkofalowo wzrost wielkości rynku można osiągnąć zacieśniając współpracę handlową w ramach Wspólnoty Andyjskiej (CAN). Jednakże, o ile w Peru i Boliwii sektor motoryzacyjny nie ma większego znaczenia, to w Kolumbii jest znacznie lepiej rozwinięty i bardziej konkurencyjny niż ekwadorski utrudniając mu ekspansję eksportową. Państwa Wspólnoty Andyjskiej podpisały także porozumienia ułatwiające handel z Meksykiem i krajami Mercosur, w których sektor motoryzacyjny jest jeszcze lepiej rozwinięty i bardziej konkurencyjny, co dodatkowo jest utrudnieniem dla dalszej ekspansji ekwadorskich producentów samochodów.

MARIA VICHOREVA, ANATOL JACOBSON
Irkutsk Research Technical University, Russia

Socio-economic conditions as a factor of cities marketing potential disclosure

The marketing potential of cities, from our point of view, is, first of all, the ability to attract and retain the target consumer - the permanent population. Fixation of population in the territory is largely connected with the existing socio-economic conditions.

We have conducted a comparative analysis of Irkutsk with the cities of Siberia, which have already crossed the threshold of population of one million persons. These are Novosibirsk, Omsk and Krasnoyarsk. Two cities from the European part of Russia, namely Ufa and Volgograd, were also included in the sample.

Socio-economic conditions, being the basis for attracting the population, include two aspects: the arguments of functioning and the arguments of prospects for development. The first aspect indicates that socio-economic conditions exist that are able to meet the basic needs of a modern human being in comfortable living. The second aspect includes socio-economic conditions that are capable of ensuring human development and go beyond vital needs. Arguments affecting the marketing potential of the territory can also be divided according to the direction of dynamics and development, which has a favorable impact on the territory.

To evaluate the arguments for functioning of a territory, it is necessary to study the data on such indicators as "the cost of a fixed set of goods and services" and "the cost of housing", these are characteristics that have a great impact on a real or potential consumer. In Irkutsk, these characteristics demonstrate values comparable to the cities-"millionaires". Therefore, it should not be surprising that this reduces the marketing potential of the city: the prices are at the level of larger cities, and this largely explains the outflow of young people to other cities. A huge competitive advantage is the level of wages, but this fact is offset by difficulties in finding a job.

Our study shows that Irkutsk is not inferior to more populous cities in terms of the current state of many socio-economic conditions, and demonstrates positive dynamics in terms of the resulting indicator - population growth. In addition, the study revealed an interesting fact, that the cities which are leaders in socio-

economic conditions demonstrate a negative dynamics of population growth. This leads to the conclusion that the marketing potential includes socio-economic conditions, but is not fully determined by them.

ZBIGNIEW ZIOŁO

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Znaczenie przemysłu i usług w przemianach społeczno-gospodarczych układów przestrzennych

The importance of industry and services in the socio-economic transformation of spatial systems

Przedmiotem niniejszych rozważań jest analiza zmian funkcji i rozwoju działalności podmiotów gospodarczych na tle procesów rozwoju cywilizacyjnych oraz ich wpływu na kształtowanie układów przestrzennych. Przyjmujemy, że działalność przemysłowa i usługowa jest jednym z podstawowych czynników przemian przestrzeni geograficznej, a wśród niej różnych skal układów przestrzennych, od skali lokalnej i ponadlokalnej, poprzez skalę regionalną, makroregionalną, krajową, kontynentalną po skalę światową.

Procesy rozwoju cywilizacyjnego z różnym nasileniem wpływają na przemiany potencjału ekonomicznego podmiotów gospodarczych, zmiany ich funkcji oraz na przemiany społeczne, gospodarcze i kulturowe układów przestrzennych. Dokonują się one w pod wpływem koncentracji kapitału w coraz większych korporacjach oraz jego skupiania w układach przestrzennych. Uaktywniają one procesy polaryzacji, wpływające w różnicowanie potencjału ekonomicznego i kulturowego społeczeństwa i układów przestrzennych. Nasilające się różnicowanie może prowadzić do zbyt dużych rozpiętości zasobów egzystencjonalnych społeczeństwa i układów przestrzennych. Mogą one wpływać na rosnące niezadowolenia, które przejawia się w negatywnych skutkach społecznych w postaci strajków, buntów, czy rewolucji a także recesji gospodarczej, społecznej i kulturowej różnej skali układów przestrzennych. Analiza procesów polaryzacji uwiadczenia i zwraca uwagę na konieczność działań prowadzących do wyrównywania narosłych dysproporcji rozwojowych występujących w układach przestrzennych, a także w zakresie różnicowania poziomu i jakości życia. Dążenia do wyrównywania zróżnicowań społecznych i przestrzennych, mniejszy nacisk kładą na generowanie impulsów rozwojowych, które z reguły przejawiają się w tendencjach do koncentracji kapitału i działalności gospodarczej. Dlatego w procesie zarządzania ważnym problemem jest ograniczania negatywnych skutków wynikających z nasilania procesów koncentracji oraz polaryzacji społecznej i przestrzennej, w celu osłabiania negatywnych skutków tych procesów. Należy

zaznaczyć, że w zasadzie wszystkie konflikty społeczne, polityczne i kulturowe wynikają z zwiększającego się nasilania się procesów koncentracji kapitału oraz coraz większego różnicowania zasobów ekonomicznych gospodarstw domowych i społeczeństwa. Wpływa to niekiedy na pojawianie się ruchów separacyjnych układów regionalnych w strukturze układów krajowych, czy kontynentalnych.

Na różnicowanie przemian społeczno-gospodarczych i kulturowych dokonywane przez podmioty gospodarcze znaczący wpływ wywierają także procesy rozwoju cywilizacyjnego, które w różnym stopniu nasilają się w układach przestrzennych. Dokonują się one w wyniku zróżnicowanego stopnia: generowania i wdrażania postępu naukowego, wykorzystywania nowych osiągnięć technicznych w rozwoju działalności gospodarczej, możliwości wzrostu dochodów finansowych, wprowadzania nowych zasad organizacyjnych, a także poziomu i jakości życia ludności w układach przestrzennych. Podstawowe znaczenie w tym zakresie mają zachowania firm przemysłowych i podmiotów usługowych. W procesie przemian zmieniają się: ich potencjał techniczno-ekonomiczny, profil produkcji i działalności usługowej, sieci powiązań technologicznych, źródeł zaopatrzenia, powiązań rynkowych, finansowych, kapitałowych, organizacyjnych i systemów zarządzania. Prowadzi to do zmiany ich funkcji oraz znaczenia w potencjale gospodarczym, społecznym czy kulturowym poszczególnych kategorii układów przestrzennych. Istotną rolę w tym zakresie odgrywają także relacje konkurencyjne, które stanowią ważny czynnik determinujący zachowania zarządów i gremiów decyzyjnych podmiotów gospodarczych a także elit zarządzających układami przestrzennymi, w tym elit politycznych. W zależności od ich zasobów intelektualnych oraz wdrażanych strategii rozwojowych, mogą one stwarzać bardziej lub mniej korzystne warunki dla kształtowania działalności podmiotów gospodarczych, które winny nawiązywać do zmieniających się tendencji rozwoju cywilizacyjnego. W procesie tym dokonuje się zmiana bazy rozwoju ekonomicznego. Podczas gdy w fazie industrialnej bazę ekonomiczną stanowił przemysł, a w fazie postindustrialnej usługi, to w nowej fazie społeczeństwa informacyjnego, bazę ekonomiczną przejmuje nauka a gospodarka opiera się na wiedzy.

Działalność podmiotów gospodarczych kształtuje się zgodnie z regułami mikroekonomicznymi, które jako podstawowy cel działalności stawiają maksymalizację zysku. Wynika to z faktu, że każdy podmiot gospodarczy podejmuje samodzielne decyzje dotyczące wielkości inwestowania, wyboru kierunków rozwoju i prowadzenia działalności, z uwzględnieniem potencjalnego ryzyka. Natomiast układy przestrzenne w zależności od skali, rządzą się regułami mezoekonomicznymi (układy lokalne, ponadlokalne, regionalne, makroregionalne), regułami makroekonomicznymi (kraje), regułami megaekonomicznymi (grupy państw), czy regułami ekonomii światowej. Między wyróżnionymi regułami

rozwoju mogą zachodzić pewne konflikty, które powinny być niwelowane w wyniku odpowiednich negocjacji (np. firmy zainteresowane są zmniejszaniem podatków i opłat, natomiast władze samorządowe, czy rządowe zainteresowane są zwiększeniem dochodów płynących do ich budżetów).

W przestrzeni geograficznej firmy przemysłowe i usługowe, jak już wspomniano, stanowią podstawowe ogniwa wzrostu społecznego, gospodarczego i kulturowego.¹ Działalność ich dokonuje się w określonych uwarunkowaniach występujących w różnej skali układów przestrzennych, a ich wewnętrzne struktury społeczne, gospodarcze, kulturowe, czy polityczne, mogą pobudzać, rozwijać, ograniczać, czy hamować rozmiary działalności podmiotów gospodarczych. Podmioty te, mogą oddziaływać w określonym stopniu na poszczególne kategorie układów przestrzennych spełniając funkcje: lokalne, ponadlokalne, regionalne, krajowe, europejskie, czy światowe. W głównym stopniu wpływają na to: wielkość potencjału ekonomicznego, poziom techniczny, rozmiary działalności produkcyjnej czy usługowej, zasięg przestrzenny powiązań rynkowych oraz efektywność gospodarowania.

W procesie przemian ważną rolę odgrywają wzajemne relacje firm przemysłowych i usługowych z otoczeniem układu przestrzennego, które tworzą określone podstawy ich współdziałania z uwzględnieniem obustronne korzyści. Korzystne relacje między nimi wiążą się z: rozwijaniem nowych rynków pracy, zwiększaniem strumieni finansowych płynących do gospodarstw domowych, instytucji samorządowych i budżetu krajowego, modernizacją i rozwijaniem infrastruktury techniczno-ekonomicznej i społecznej, zwiększaniem zasobów intelektualnych, podnoszeniem jakości kapitału ludzkiego i społecznego, pobudzaniem i rozwojem działalności gospodarczej podmiotów gospodarczych w ramach kooperacji, pojawianiem się firm i instytucji, w wyniku zapotrzebo-

¹ Problematyka ta podejmowana była w pracach byłego Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych, przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, obejmujących przemiany społeczno-gospodarcze i kulturowe rejonów dokonujące się pod wpływem lokalizacji wielkich inwestycji przemysłowych (m.in. Tarnobrzeg, Lubin, Płock, Konin, Bełchatów, Puławy). Na polu geografii ekonomicznej problematyka ta szczególnie silnie rozwijana była w pracach badawczych prowadzonych w Szkole Naukowej Profesor Marii Dobrowolskiej, kierownika byłej Katedry Geografii Ekonomicznej Wyższej Szkoły Pedagogicznej (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny) w Krakowie. Por. m.in. Dobrowolska M. (red.), 1968, Demograficzno-osadnicze problemy w Tarnobrzeskim Rejonie Uprzemysławianym, Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych, Komitet Badań Rejonów Uprzemysławianych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, nr 29. Warszawa; Ziolo Z. (red.), 1978, Przemiany społeczno-ekonomiczne Tarnobrzeskiego Rejonu Uprzemysławianego, w serii „Problemy Rejonów Uprzemysławianych” Komitet Badań Rejonów Uprzemysławianych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, PWN, Warszawa; Ziolo Z., 2010, Zagadnienia metodologiczne [w:] Rozwój naukowo-dydaktyczny i kierunki badawcze Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (red.) Z. Długosz, Z. Ziolo, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków, s. 19-45.

wania na nowe usługi, a także z podnoszeniem atrakcyjności danego układu dla nowych lokalizacji działalności gospodarczej.

Natomiast w wyniku ograniczania rozmiarów swojej działalności firmy przemysłowe i usługowe, przyczyniają się do recesji lub znacznego ograniczania możliwości rozwojowych układów przestrzennych, które wpływają na obniżania jakości i poziomu życia. Mogą one wynikać z: nie nadążania za zmianami technologicznymi procesów wytwórczych, słabnącej pozycji konkurencyjnej oferowanych produktów i usług, ograniczania chłonności rynku, zmniejszenia zapotrzebowania na oferowane surowce, zwłaszcza energetyczne, bariery generowane przez instytucje poszczególnych kategorii układów przestrzennych, niekorzystne dla rozwoju działalności gospodarczej instrumenty prawne (wdrażane na szczeblu krajowym, europejskim, czy światowym), zjawiska patologiczne w strukturach władzy i społeczeństwa, braku koordynacji w relacjach między podmiotami gospodarczymi, instytucjami samorządowymi i rządowymi.

Przedstawione rozważania uzasadniają potrzebę doskonalenia metodologii badań w konwencji holistycznej, dotyczącej kształtowania procesów przemian podmiotów gospodarczych i instytucji w powiązaniu z poszczególnymi elementami przestrzeni geograficznej oraz różnej skali układami przestrzennymi. Wobec braku tego typu pogłębionych badań, m.in. w wyniku postępującej specjalizacji naukowej poszczególnych dyscyplin, szczególną rolę w tym zakresie, powinna odgrywać geografia, która w swojej istocie zajmuje się kształtowaniem relacji procesów przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i kulturowych zmieniającymi się w przestrzeni geograficznej, pod wpływem procesu rozwoju cywilizacyjnego. Należy przy tym podkreślić, że postępujące przemiany społeczne, gospodarcze i kulturowe dokonujące się w wyniku nowych osiągnięć naukowych, wdrażanie nowych technologii i podejmowanie wytwarzania nowych i konkurencyjnych wyrobów i oferowanych usług, będą wpływać w coraz poważniejszym stopniu na zmiany gospodarcze, społeczne i kulturowe społeczeństwa w tym także sytuację różnej skali układów przestrzennych. Oznacza to, że obok wiedzy odnoszącej się do wybranych fragmentów rzeczywistości technicznej, społecznej, ekonomicznej, czy kulturowej przez wyspecjalizowane dyscypliny naukowe, niezbędna jest wiedza i umiejętności dotyczące syntetycznych ujęć całościowych, które pozwala na zrozumienie ogólnych reguł rozwoju, którym podporządkowany jest proces przemian poszczególnych podmiotów gospodarczych i sektorów życia na tle zmieniających się uwarunkowań procesów przyrodniczych i procesów rozwoju cywilizacyjnego. Natomiast nieuctwo, brak wiedzy i kompetencji, połączone z brakiem wychowania oraz brakiem wdrożenia podstawowych zasad etycznych, są i będą głównymi przyczynami recesji gospodarczych, społecznych i kulturowych oraz wszystkich nieszczęść, które spotykają świat, kraje, układy regionalne i lokalne oraz rodziny i każdego człowieka.

KAMILA ZIÓŁKOWSKA-WEISS

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Ocena poziomu oraz jakości życia Polonii na przykładzie mieszkańców Graeter Toronto Area. Zarys problematyki

Assessment of the level and quality of life of Polish diaspora in Graeter Toronto Area. Outline of issues

Jakość życia potocznie jest określana mianem wyznacznika dobrostanu, zadowolenia, szczęścia, czy poczucia satysfakcji z własnego istnienia. Często zamiennie używana z poziomem, warunkami, czy standardem życia. Jakość życia to zadowolenie z zaspokojenia ogółu potrzeb człowieka. Ocena jakości życia należy do zadań trudnych, nie ma bowiem jednego uniwersalnego sposobu jej pomiaru.

T. Słaby uważa, że poziom życia winno określać się w oparciu o zbiór mierników obiektywnych (ilościowych i wartościowych), natomiast jakość życia za pomocą mierników (wskaźników) subiektywnych. Pierwsze rejestrują istniejący rzeczywisty stan rzeczy (np. poziom i strukturę dochodów, wydatków, konsumpcji), drugie informują o tym jak ten stan jest postrzegany i oceniany przez poszczególne osoby lub grupy społeczne. Właśnie te wskaźniki nadają się do oceny jakości życia, rozumianego jako poziomu zadowolenia człowieka ze stopnia zaspokojenia jego różnorodnych potrzeb.

Jak wskazują Reczyńska i Soroka w 1991 r. w zestawieniu dziesięciu krajów stanowiących najważniejsze źródła imigracji do Kanady Polska znajdowała się na drugim miejscu (za Hongkongiem). W roku 1996 przesunęła się na miejsce szóste (za Hongkongiem, Chinami, Indiami, Filipinami i Sri Lanką), ale nadal wyprzedzała inne kraje europejskie.

Głównym celem niniejszego referatu jest wskazanie poziomu oraz jakości życia Polonii mieszkającej w Greater Toronto Area, obejmującej miasto Toronto oraz cztery regiony: Halton, Peel, York oraz Durham. W referacie przedstawiony zostanie własny model czynników obiektywnych (poziom życia) i czynników subiektywnych (jakość życia) wzajemnie na siebie oddziaływujących. Dokonana zostanie analiza poszczególnych warunków życia (czynniki demograficzne, społeczne, kulturowe, ekonomiczne, prawne, edukacyjne, geograficzne, zdrowotne, gospodarcze) w oparciu o poszczególne przypisane wskaźniki. Przedstawione zostaną hipotezy badawcze mówiące o tym o, że wielkość gospodarstwa

domowego, poziom miesięcznych dochód oraz sytuacja zawodowa wpływają na częstsze uczestnictwo w życiu kulturowym, częstszych wyjazdach oraz częstszym korzystaniu z zabiegów zdrowotnych. Przedstawione zostaną dane mówiące o tym, że długość zamieszkania respondentów w mieście Toronto ma wpływ na ogólną ocenę jakości życia w tym mieście. Omówiona zostanie również opinia respondentów związana z polityką emigracyjną oraz przyjmowaniem uchodźców.

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH
KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU I USŁUG

LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES
IN THE SERIES FOCUSED ON INDUSTRIAL AND SERVICE GEOGRAPHY

Organizatorzy / Organisers:

Katedra Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii
Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego
Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Krakowie
Sekcja Gospodarki Przestrzennej Komisji Nauk Ekonomicznych PAN
Oddz. w Krakowie / Komisja Nauk Ekonomicznych i Statystyki PAN
Oddz. w Krakowie

Wykaz konferencji / Conference list:

Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków,
9-10 grudnia 1985 r.

Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków,
15-17 grudnia 1986 r.

*Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli
geografii*, Kraków, 30 listopada-2 grudnia 1987 r.

*Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli
geografii*, Kraków, 12-13 grudnia 1988 r.

Regionalne problemy uprzemysłowienia – zagadnienia teoretyczno-poznawcze,
Kraków, 27-28 listopada 1989 r.

Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych, Kraków,
26-27 listopada 1990 r.

*Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania. Problemy
badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli*, Kraków, 2-4 grudnia
1991 r.

Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania, Kraków, 23-25 listopada 1992 r.

Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania, Kraków, 8-10 listopada 1993 r.

Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych, Kraków, 5-6 grudnia 1994 r.

Osiągnięcia i kierunki badawcze geografii przemysłu w ośrodkach akademickich, Kraków, 4-5 grudnia 1995 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (I), Kraków, 9-10 grudnia 1996 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (II), Kraków, 8-9 grudnia 1997 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (III), Kraków, 7-8 grudnia 1998 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (IV), Kraków, 6-7 grudnia 1999 r.

Przemiany struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej, Kraków, 4-5 grudnia 2000 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych, Kraków, 3-4 grudnia 2001 r.

Przemysł w procesie globalizacji, Kraków, 2-3 grudnia 2002 r.

Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu, Kraków, 1-2 grudnia 2003 r.

XX Jubileuszowa Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej*, Kraków, 6-7 grudnia 2004 r.

XXI Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłowych układów regionalnych na tle zmieniającego się otoczenia*, Kraków, 5-6 grudnia 2005 r.

XXII Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Problemy metodologiczne geografii przemysłu*, Kraków, 4-5 grudnia 2006 r.

XXIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Kraków, 3-4 grudnia 2007 r.

XXIV Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Funkcje przemysłu i usług w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego* (24th International Scientific Conference on *Functions of Industry and Services in the Development of Information Society*), Kraków, 1-2 grudnia (December) 2008 r.

XXV Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych* (25th Jubilee International Scientific Conference on *The Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems*), Kraków, 30 listopada (November) – 1 grudnia (December) 2009 r.

26. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Wpływ kryzysu na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz zmiany struktur przestrzennych przemysłu i usług* (26th International Scientific Conference on *Impact of Crisis on the Activity of Enterprises and Changes in the Spatial Structures of Industry and Services*), Kraków, 6-7 grudnia (December) 2010 r.

27. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Wpływ innowacyjności na rozwój przedsiębiorstw i gospodarki w układach przestrzennych* (27th International Scientific Conference on *The Effect of Innovation on the Development of Enterprises and Economy in Spatial Systems*), Kraków, 5-6 grudnia (December) 2011 r.

28. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przemysł i usługi w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy* (28th International Scientific Conference on *Industry and Services in the Development of Knowledge-based Economy*), Kraków, 3-4 grudnia (December) 2012 r.

29. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Zmiany struktury przestrzennej przemysłu i usług w warunkach kryzysu gospodarczego* (29th International Scientific Conference on *Changes in the Spatial Structure of Industry and Services under Economic Crisis Conditions*), Kraków, 2-3 grudnia (December) 2013 r.

30. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu i usług w układach przestrzennych* (30th Jubilee International Scientific Conference on *Structural Transformations of Industry and Services in Spatial Systems - Research-related Issues*), Kraków, 1-2 grudnia (December) 2014 r.

31. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu i usług* (31st International Scientific Conference on *International Determinants for the Development of Industry and Services*), Kraków, 7-8 grudnia (December) 2015 r.

32. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przemysłu i usług w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych* (32nd International Scientific Conference on *International The Role of Industry and Services in Socioeconomic Development of Spatial System*), Kraków, 5-6 grudnia (December) 2016 r.

33. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przemiany strukturalne przemysłu i usług w układach przestrzennych* (33rd International Scientific Conference on *Structural Transformations of Industry and Services in Spatial Systems*), Kraków, 4-5 grudnia (December) 2017 r.

34. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Problematyka badawcza geografii przemysłu i usług* (34th International Scientific Conference on *Research Issues in Geography of Industry and Services*), Kraków, 3-4 grudnia (December) 2018 r.

35. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Funkcje przemysłu i usług w rozwoju społeczno – ekonomicznym układów przestrzennych* (35th Jubilee International Scientific Conference on *The Functions of Industry and Services in the Socio-Economic Development of Spatial Systems*), Kraków, 2-3 grudnia (December) 2019 r.

W 2020 r. zapraszamy na kolejną 36. Międzynarodową Konferencję Naukową (36th International Scientific Conference), Kraków, 7-8 grudnia (December) 2020 r.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Płaziak

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH
KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES
FOCUSED ON ENTREPRENEURSHIP

Organizatorzy / Organisers:

Katedra Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii
Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego
Wydawnictwo Nowa Era
Fundacja „Edukacja dla Społeczeństwa”

Wykaz konferencji / Conference list:

Pierwsza Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne*, Kraków, 27-28 września 2004 r.

II Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki* ze specjalną sesją *Rola etyki w przedsiębiorczości*, Kraków, 10-11 października 2005 r.

III Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej*, Kraków, 9-10 października 2006 r.

IV Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy* ze specjalną sesją nt. *Rola etyki w przedsiębiorczości*, Kraków, 8-9 października 2007 r.

V Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego* połączona z I Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 6-7 października 2008 r.

VI Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej* połączona z II Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 5-6 października 2009 r.

VII Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach globalizacji* połączona z III Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 4-5 października 2010 r.

8. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w edukacji* (8th International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in Education*) połączona z 4. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 3-4 października (October) 2011 r.

9. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach kryzysu gospodarczego* (9th International Scientific Conference on *Entrepreneurship in the Conditions of Economic Crisis*) połączona z 5. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 8-9 października (October) 2012 r.

10. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w rozwoju firm i układów przestrzennych* (10th Jubilee International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in the Development of Enterprises and Spatial Systems*) połączona z 6. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 7-8 października (October) 2012 r.

11. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych* (11th International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in Socio-Economic Development of Spatial Systems*), połączona z 7. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 6-7 października (October) 2014 r.

12. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju układów lokalnych* (12th International Scientific Conference on *Entrepreneurship as a Factor in the Development of Local Systems*), połączona z 8. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 5-6 października (October) 2015 r.

13. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Międzynarodowe i krajowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w układach przestrzennych* połączona z 9. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 10-11 października (October) 2016 r.

14. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w rozwoju układów regionalnych* (14th International Scientific Conference on *Entrepreneurship in the Development of Regional Systems*), połączona z 10. Jubileuszowym Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 9-10 października (October) 2017 r.

15. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Problematyka badawcza funkcji przedsiębiorczości w rozwoju układów przestrzennych (15th Jubilee International Scientific Conference on The Functions of Entrepreneurship in the Development of Spatial Systems – Research-related Issues), połączoną z 11. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 8-9 października (October) 2018 r.

16. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Rola edukacji w zakresie przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-ekonomicznym i kulturowym” (16th International Scientific Conference on The Role of Entrepreneurship Education In the Socio-Economic and Cultural Development), połączoną z 12. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 7-8 października (October) 2019 r.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Płaziak

WYKAZ TOMÓW „PRAC KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO” ORAZ WCZEŚNIEJ
WYDAWANYCH PRAC ZBIOROWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU

LIST OF VOLUMES "STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY
COMMISSION OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY"
AND EARLIER COLLECTIVE WORKS PUBLISHED IN THE INDUSTRIAL
GEOGRAPHY SERIES

„Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego” to czasopismo wydawane od 2000 roku (początkowo jako seria wydawnicza o charakterze monograficznym) przez Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz Komisję Geografii Przemysłu PTG. Poszczególne tomy zawierają prace wpisujące się w problematykę określoną tytułem danego numeru. Od 2013 r. wydawane są cztery tomy w roku. Czasopismo jest indeksowane od 2018 r. w bazie Web of Science Core Collection – Emerging Sources Citation Index, a także w innych bazach czasopism i bibliotekach cyfrowych m.in. BazEkon, BazHum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Google Scholar, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, POL-Index oraz Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zapraszamy serdecznie do lektury i składania artykułów.

Strona internetowa czasopisma w języku polskim i angielskim z otwartym (bezpłatnym) dostępem do archiwalnych numerów: www.prace-kgp.up.krakow.pl

“Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society” is a scientific journal published since 2000 (initially as monograph-type publishing series) by the Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow and the Industrial Geography Commission of PGS. It is a continuation of earlier collective works, presenting the outcome of debates held at conferences devoted to industrial geography. Each volume of the series presents works tackling the topic described by the title of the volume. Since 2013,

4 volumes are published per year. The journal is indexed from 2018 in Web of Science Core Collection – Emerging Sources Citation Index and other journal databases, including: BazEkon, BazHum, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Google Scholar, Pedagogical Digital Library, POL-Index and Pedagogical University Repository.

We invite you to read and submit your articles.

Website of the journal in Polish and English, including open access to archive volumes: www.prace-kgp.up.krakow.pl

e-mail: pracekgp@up.krakow.pl

Prace zbiorowe z cyklu poświęconego problematyce geografii przemysłu / Collective works published in the industrial geography series:

Zioło Z. (red.), 1987, *Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli*, Materiały i Sprawozdania, z. 14, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1988, *Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Materiały i Sprawozdania, z. 16, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1990, *Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Materiały i Sprawozdania, z. 19, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1991, *Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych*, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1992, *Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania – problemy badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli*, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1993, *Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Materiały i Sprawozdania, z. 26, Centralny

Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1993, *Regionalne problemy uprzemysłowienia*, red. Z. Zioło, Materiały i Sprawozdania, z. 27, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, , Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1994, *Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Materiały i Sprawozdania, z. 28, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1994, *Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1996, *Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 1997, *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, red. Z. Zioło, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Misztal S., Zioło Z. (red.), 1998, *Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Warszawa-Kraków.

Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society:

Zioło Z. (red.), 2000, *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z. (red.), 2001, *Problemy przemian struktur przestrzennych przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z. (red.), 2001, *Problemy przemian struktur przemysłowych w procesie wdrażania reguł gospodarki rynkowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydział Ekonomiczny UMCS w Lublinie-Filia w Rzeszowie, Warszawa-Kraków-Rzeszów.

Ziolo Z. (red.), 2002, *Problemy transformacji struktur przemysłowych*, red. Z. Ziolo, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Uniwersytet Rzeszowski-Wydział Ekonomii, Warszawa-Kraków-Rzeszów.

Ziolo Z., Makiela Z. (red.), 2003, *Kształtowanie się struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 5, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Makiela Z. (red.), 2003, *Przemysł w procesie globalizacji*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 6, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Makiela Z. (red.), 2004, *Przemiany struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 7, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 8, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 9, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Procesy transformacji układów przestrzennych przemysłu na tle zmieniającego się otoczenia*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 10, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Problematyka badawcza geografii przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 11, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 12, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Funkcje przemysłu w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego / Functions of industry in the developing of an information society*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 13, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Problemy kształtowania się przestrzennych struktur przemysłowych i ich otoczenia / Problems in the formation of industrial spatial structures and their surrounding*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 14, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych / Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 15, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Procesy przemian przemysłu i usług w wybranych krajach / Processes of Transformation of Industry and Services in Selected Countries*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa

Geograficznego, 16, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Wpływ kryzysu na zachowania przedsiębiorstw oraz przemiany struktur regionalnych / The impact of the crisis on the behavior of enterprises and regional structure changes*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 17, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Przemiany struktur lokalnych i regionalnych sektora usług w latach kryzysu gospodarczego / Changes in local and regional structures of the service sector during economic crisis*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 18, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Wpływ innowacyjności na zmiany gospodarki w układach przestrzennych / Effect of innovativeness on the economic changes in spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 19, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Wpływ innowacyjności na rozwój przedsiębiorstw / The influence of innovativeness on enterprises development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 20, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Funkcje przemysłu i usług w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy / Functions of industry and services in development of knowledge-based economy*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 21, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych / Conditions of socio-economic development of spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 22, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut

Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Rola innowacyjności w rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych / Role of innovativeness in socio-economic development of spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 23, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Wybrane problemy rozwoju usług turystycznych / Selected problems of tourism industry development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 24, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Contemporary issues in Polish industrial geography*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 25, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Przemiany struktur regionalnych w warunkach kryzysu gospodarczego / Transformation of regional structures under economic crisis conditions*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 26, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Wpływ kryzysu gospodarczego na przemiany struktur przemysłowych / Impact of economic crisis on the transformation of industrial structures*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 27, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Przemiany sektora usług i instytucji / Transformation of the service sector and institutions*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geo-

graphy Commission of the Polish Geographical Society, 28, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Rozwój przemysłu w wybranych krajach / Development of industry in selected countries*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(1), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Przemiany struktur przemysłu i usług w układach regionalnych / Changes of the industry and services structures in regional systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(2), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Przemiany sektora energetycznego i usług / Changes in the energy sector and services*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(3), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu i usług w układach przestrzennych / Structural transformations of industry and services in spatial systems – research-related issues*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(4), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe i krajowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw / International and national conditions of enterprises development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju układów lokalnych i regionalnych / International Determinants for the Deve-*

lopment of Local and Regional Systems, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu / International Conditions for the Development of Industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Przemiany sektora usług transportowych i turystycznych / The Transformation of Transport and Tourism Industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Przemiany strukturalne wybranych sektorów gospodarki / Structural changes in selected sectors of the economy*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Rozwój układów lokalnych i regionalnych w procesie przemian gospodarczych / Development of local and regional systems in the process of economic transformation*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Rozwój wybranych działów sektora usług / The development of selected branches of the services sector*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, ***Rozwój przemysłu w krajowych i regionalnych strukturach gospodarczych / The development of industry in national and regional economic structures***, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, ***Wybrane problemy rozwoju usług transportowych i turystycznych / Selected issues in the development of transport and tourism industry***, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, ***Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw oraz wybranych sektorów gospodarki / Conditions for the development of enterprises and selected sectors of the economy***, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, ***Czynniki rozwoju gospodarczego układów regionalnych i lokalnych / Conditions for economic development of regional and local systems***, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, ***Research issues in Polish geography of industry***, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2019, ***Wybrane problemy rozwoju gospodarczego układów przestrzennych / Selected issues of economic development of spatial systems***, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geogra-

ficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 33, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Kilar W. (red.), 2019, **Uwarunkowania rozwoju regionalnego i lokalnego / Conditions for regional and local development**, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 33, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Kilar W. (red.), 2019, **Przemiany sektora usług transportowych i turystycznych / Transformations in the sector of transport and tourism services**, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 33, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2019, **Przemiany przemysłu i jego otoczenia w układach przestrzennych / Changes in industry and its environment in spatial systems**, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 33, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Płaziak

WYKAZ TOMÓW „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA”

LIST OF VOLUMES "ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION"

„Przedsiębiorczość – Edukacja” to czasopismo wydawane corocznie od 2005 r. (początkowo jako seria wydawnicza o charakterze monograficznym) przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Poszczególne tomy zawierają prace wpisujące się w problematykę określoną tytułem danego numeru. Część prac każdego tomu poświęcona jest zagadnieniom edukacji w zakresie przedsiębiorczości. Czasopismo jest indeksowane w bazach czasopism i bibliotekach cyfrowych m.in. w BazEkon, BazHum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Google Scholar, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, POL-Index oraz Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zapraszamy do lektury i składania artykułów.

Strona internetowa czasopisma w języku polskim i angielskim z dostępem do archiwalnych numerów: www.p-e.up.krakow.pl

“Entrepreneurship – Education” is a scientific journal published since 2005 (initially as monograph-type publishing series) by the Department of Entrepreneurship and Spatial Management of Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow. Each volume of the series presents works tackling the topic described by the title of the volume. Some articles of each volume is dedicated to entrepreneurship education. The journal is indexed in the journal databases, including: BazEkon, BazHum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Google Scholar, Pedagogical Digital Library, POL-Index and Pedagogical University Repository.

We invite you to read and submit your article.

Website of the journal in Polish and English, including open access to archive volumes: www.p-e.up.krakow.pl

e-mail: pe@up.krakow.pl

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2005, *Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 1, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo „MiWa”, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 2, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2007, *Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 3, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 4, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 5, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 6, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Przedsiębiorczość w warunkach globalizacji/ Entrepreneurship in the Conditions of Globalization*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 7, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Rola przedsiębiorczości w edukacji / The Role of Entrepreneurship in Education*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 8, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Przedsiębiorczość w warunkach kryzysu gospodarczego / Entrepreneurship in the Conditions of Economic Crisis*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 9, Wydawnictwo

Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, ***Rola przedsiębiorczości w rozwoju firm i układów przestrzennych / The Role of Entrepreneurship in the Development of Enterprises and Spatial Systems***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 10, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, ***Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych / The Role of Entrepreneurship in the Socio-economic Development of Spatial Systems***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 11, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, ***Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju układów lokalnych / Entrepreneurship as a Factor in the Development of Local Systems***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 12, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, ***Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości / Conditions for Development of Entrepreneurship***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 13, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, ***Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym / The Role of Entrepreneurship in Socio-economic Development***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 14, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2019, ***Rola przedsiębiorczości w edukacji i rozwoju społeczno-gospodarczym układów lokalnych / The role of entrepreneurship in education and socio-economic development of local systems***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 15(1), Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Kraków.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Plaziak

SPIS TREŚCI / CONTENTS

Wprowadzenie / Introduction	5
ARINA S. ASTRAKHANTSEVA Approaches to assortment optimization of the Eastern Siberian trading companies	8
NATALIA BATSUN, ANATOL JACOBSON Ecologization of social and economic space in the modern city (the case of Irkutsk)	9
TADEUSZ BOCHEŃSKI Uprzemysłowienie portów morskich w Polsce	11
PAWEŁ BREZDEŃ Innowacyjność polskiego przemysłu na tle zmiany struktury przestrzennej innowacyjności nowych krajów członkowskich UE	13
AGNIESZKA BRZOSKO-SERMAK, DOROTA WANTUCH-MATLA Nowe przestrzenie publiczne na terenach poprzemysłowych śródmieścia Krakowa - ich potencjał przestrzenny i społeczno-ekonomiczny	15
ALEKSANDR BURNASOV Logistics infrastructure of the Eurasian Economic Union (EAEU) in providing transit from China to the European Union	16
MARIUSZ CEMBRUCH-NOWAKOWSKI Certyfikacja przedsiębiorstw hotelarskich w odniesieniu do działań proekologicznych	18
PETER ČUKA Zadowolenie klienta jako element zysku – studium przypadkowe uzdrowiska Rajcekké Teplice	19
PETER ČUKA, BOHUSLAVA GREGOROVÁ Customers satisfaction in selected Slovak Spas	20
GABRIELA CZAPIEWSKA Internacjonalizacja innowacyjnych powiązań integracyjnych	22
ANNA CZAPLIŃSKA Rynek książek na tle procesów społeczno–kulturowych w Polsce	24

PAWEŁ CZAPLIŃSKI	
	Rola polskiego przemysłu jachtowego w procesie kształtowania innowacyjnej gospodarki 25
ŁUKASZ DAMURSKI	
	Model lokalnego centrum usługowego jako narzędzie kształtowania spójności terytorialnej obszarów miejskich 27
MICHAŁ DOLATA	
	Przemysłowe "miasta socjalistyczne" Niemiec Wschodnich w trzydziestoleciu transformacji systemowej (1989-2019) 28
JOANNA DOMINIAK	
	Nowoczesne usługi a czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego – analiza relacji w układzie państw UE 29
WOJCIECH DYBA, TADEUSZ STRYJAKIEWICZ	
	Lokalne oddziaływania inwestycji greenfield na przykładzie zakładu produkcji samochodów Volkswagen we Wrześni 30
HANNA GODLEWSKA-MAJKOWSKA	
	Rola inteligentnych organizacji w JST w tworzeniu warunków dla lokalizacji przemysłu 32
ANATOL JACOBSON, NATALIA BATCIUN	
	Siberia: the problems of territorial differentiation of the strategic ways of development 33
MICHAŁ JANAS	
	Konkurencyjność i innowacyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w Polsce. Zarys problemu 34
KATARZYNA JANCZARSKA-BERGEL	
	Proekologiczne rozwiązania w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym S.A. szansą na poprawę jakości i komfortu życia mieszkańców Krakowa 35
MICHAŁ JASIŃSKI	
	Turystyka a poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego Karaibów..... 36
IGOR KAVETSKYY	
	Współczesne transformacje strukturalne sektora usług Polski i Niemiec w przekroju regionalnym..... 37
WIOLETTA KILAR	
	Uwarunkowania koncentracji przemysłów innowacyjnych w Krakowie..... 39

ANNA KIERZKOWSKA	
Problematyka powstawania zabudowy biurowych na terenach poprzemysłowych na przykładzie koncentracji budynków biurowych przy ulicy Strzegomskiej i ulicy Muchoborskiej we Wrocławiu.....	42
ANNA KOLASIŃSKA	
Możliwość rozwoju turystyki filmowej w Krakowie	43
BARTOSZ KOLSUT	
Polska „śmietnikiem” samochodowym Europy? Wielkość i struktura importu samochodów używanych po wejściu do Unii Europejskiej	44
OLEKSANDR KOROL	
Classification of countries of destination by gross and relative values of international (inbound) tourism and its factors	46
KATARZYNA KOWALSKA	
Współpraca z globalnymi firmami i jej wpływ na praktyki CSR małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce	47
PAWEŁ KRAŻ	
Zapotrzebowanie na usługi ekosystemowe w dokumentach planistycznych województwa małopolskiego	48
ALFRED KROGMAN, MAGDALÉNA NEMČIKOVÁ, DAŠA OREMUSOVÁ, ZUZANA DVOŘÁKOVÁ LIŠKOVÁ, FRANCISZEK MRÓZ	
Potencjał i perspektywy rozwoju szlaków piwnych na Słowacji	49
ANITA KULAWIAK, PATRYCJA GRZYŚ	
Targowiska w Polsce - refleksja na temat ich roli we współczesnym mieście. Przykład Łodzi	50
ANDRII KUZYSZYN	
Services as an indicator of the well-being of the population of Ukraine (on the example of Carpathian-Podilskiyi regions).....	51
LESZEK KWIECIŃSKI	
Parki przemysłowe – rola, ewolucja i wyzwania w procesach transformacji gospodarczej. Studium przypadku Wrocławskiego Parku Przemysłowego	54
JERZY ŁADYSZ	
Dysproporcje wewnątrzregionalne w rozmieszczeniu instytucji otoczenia biznesu na przykładzie Dolnego Śląska	56
DOMINIK ŁUKASIAK, ANNA MITURA	
Przestrzenna analiza walorów geoturystycznych w rejonie Kazimierza Dolnego.....	57

MAŁGORZATA MARKOWSKA, ANDRZEJ SOKOŁOWSKI Zasoby baz danych a możliwości pomiaru i oceny stanu oraz skutków czwartej rewolucji przemysłowej	58
GRZEGORZ MASIK Wskaźniki odporności gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej.....	60
JACEK MAY Instytucje wsparcia przedsiębiorczości a struktura gospodarza miast województwa łódzkiego	61
JACEK MAY, KRZYSZTOF WIEDERMANN Przemysł w przemianach struktury funkcjonalnej miast województwa łódzkiego.....	63
MAGDALENA MAYER-WYDRA Kierunki przemian układu hierarchicznego rejonów handlowych we Wrocławiu	66
FRANCISZEK MRÓZ Waloryzacja i ocena potencjału turystyczno-kulturowego Szlaku Maryjnego „Światło ze Wschodu”	67
GULNARA NYUSSUPOVA, VLADIMIR UVAROV, MADIYAR KADYLBKOV, GAUKHAR AIDARKHANOVA, ANATOLY STEPANOV, ALEXANDER BURNASOV Assessment of non-ferrous metallurgy enterprises influence on the socio-economic processes of the regions in the Republic of Kazakhstan (on the example of the Aktogay mining and processing plant)	68
MARCIN OLSZEWSKI Bliskość w przestrzeni jako determinanta współpracy uczelni wyższych i przedsiębiorstw sektora usługowego – studium empiryczne.....	70
BARBARA OSÓCH, WOJCIECH ZBARASZEWSKI Stan i kierunki rozwoju usług w Szczecińskim Parku Krajobrazowym Puszcza Bukowa	72
JANINA PACH Źródła i implikacje zadłużenia gmin w Polsce - na wybranych przykładach.....	74
WOJCIECH PIONTEK Zmiany w systemie opłaty produktowej w aspekcie implementacji „new plastic economy”	75

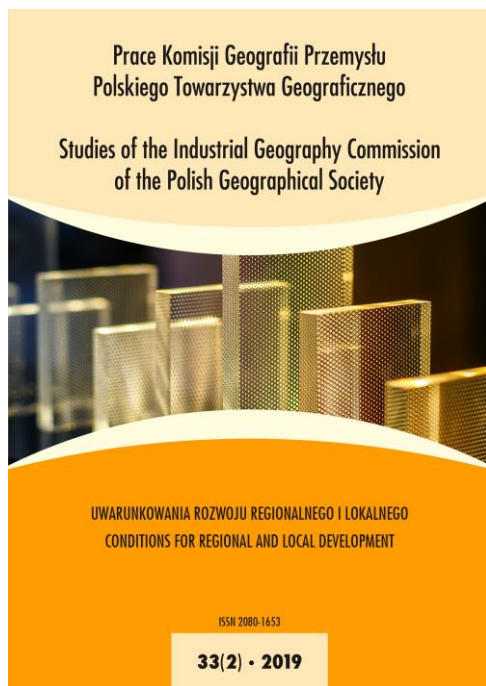
IVAN PIROZHNIK	
Klasy turystyczne jako czynnik aktywizacji procesów kształtowania transgranicznych układów przestrzennych	76
MONIKA PŁAZIAK, ANNA IRENA SZYMAŃSKA	
Atrakcyjność centrów handlowych jako miejsc dokonywania zakupów i korzystania z oferty usługowej w opinii młodych respondentów	78
INNA POPLAVSKA	
Hotel industry as a branch subsystem of economy of Ukraine	80
ŁUKASZ QUIRINI-POPLAWSKI, MARCIN SEMCZUK, WOJCIECH RETKIEWICZ	
Nielegalne parkowanie w miastach turystycznych. Przykład Krakowa	82
TOMASZ RACHWAŁ	
Rola teorii samoorganizacji przestrzennej w wyjaśnianiu procesu przemian struktury przestrzennej i działowej przemysłu Polski w warunkach transformacji gospodarczej	84
PIOTR RAŻNIAK, SŁAWOMIR DOROCKI, ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK	
Oddziaływanie firm na rozwój regionalny w Europie Środkowo-Wschodniej w okresie 2008 – 2015 na podstawie analizy przesunięć udziałów (shift-share).....	87
IRINA RODIONOWA, TATIANA KOKUYTSEVA	
World industry development trends at the transition to the postindustrial and digital economy: regional aspects	89
JACEK RUDEWICZ	
Rola systemów depozytowo zwrotnych (kaucyjnych) w organizacji recyklingu odpadów komunalnych w państwach Europy. Wykorzystanie automatów RVM (butelkomatów).....	90
KRZYSZTOF SALA	
Praktyczne wykorzystanie obiektów poprzemysłowych w Polsce na przykładzie hotelarstwa hard loftowego.....	92
DOMINIK SIKORSKI	
Proces relokacji działalności przemysłowej we Wrocławiu w latach 2008 – 2016.....	93
MATYLDA SIWEK	
Oferta turystyczna Podgórze	94
DANUTA STRAHL, MAŁGORZATA MARKOWSKA	
Sektorowa struktura zatrudnienia a udziały zatrudnionych w sekcjach przemysłu wysoko zaawansowanego technologicznie i usług intensywnie korzystających z wiedzy – ocena zgodności podziałów....	95

TADEUSZ STRYJAKIEWICZ	
Innowacyjny konserwatyzm, czyli o źródłach sukcesu krakowskiej konferencji geograficzno-ekonomicznej w minionym i przyszłym 35-leciu	96
MAREK SZAJT	
Luka innowacyjna regionów Polski w odniesieniu do wzorców europejskich	98
DANIEL SZOSTAK	
Planowanie rozwoju usługowego produktu turystyki wędkarskiej w oparciu o posiadane walory endogeniczne. Przykład powiatu szczecineckiego	99
GRAŻYNA WĘGRZYN	
Zmiany strukturalne w przemyśle jako efekt wdrażania koncepcji „Przemysł 4.0”	100
KRZYSZTOF WIEDERMANN	
Nowe wyzwania rozwoju gospodarczego w świetle zmian paradygmatu techniczno-ekonomicznego produkcji przemysłowej ...	101
BARTOSZ WOJTYRA	
Wpływ lokalnych stref aktywności gospodarczej na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich.....	103
ANNA WOLSKA, AGNIESZKA CIUREJ, ANNA CHROBAK, AGNIESZKA WOLSKA, SZYMON KOWALIK	
Geoturystyka w ośrodkach sakralnych na przykładzie Sanktuarium Miłosierdzia Bożego, Kraków-Łagiewniki, Polska	105
PAWEŁ MAREK WORONIECKI	
Prawnoorganizacyjne aspekty funkcjonowania przemysłu górniczego w Polsce	107
BOŻENA WÓJTOWICZ	
Rozwój funkcji turystycznych i ich wpływ na zmiany przestrzenni strefy podmiejskiej Kielc	108
MIROŚLAW WÓJTOWICZ	
Rozwój przemysłu samochodowego i jego wpływ na wzrost motoryzacji w Ekwadorze.....	109
MARIA VICHOREVA, ANATOL JACOBSON	
Socio-economic conditions as a factor of cities marketing potential disclosure	111
ZBIGNIEW ZIOŁO	
Znaczenie przemysłu i usług w przemianach społeczno-gospodarczych układów przestrzennych.....	113

KAMILA ZIÓLKOWSKA-WEISS	
Ocena poziomu oraz jakości życia Polonii na przykładzie mieszkańców Graeter Toronto Area. Zarys problematyki	117
WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU I USŁUG LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES IN THE SERIES FOCUSED ON INDUSTRIAL AND SERVICE GEOGRAPHY.....	119
WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES FOCUSED ON ENTREPRENEURSHIP	123
WYKAZ TOMÓW „PRAC KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO” ORAZ WCZEŚNIEJ WYDAWANYCH PRAC ZBIOROWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU LIST OF VOLUMES "STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY COMMISSION OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY" AND EARLIER COLLECTIVE WORKS PUBLISHED IN THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY SERIES.....	126
WYKAZ TOMÓW „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA” LIST OF VOLUMES "ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION”	137
SPIS TREŚCI / CONTENTS	140

**PRACE KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO**
kwartalnik naukowy

**STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY COMMISSION
OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY**
a scientific quarterly



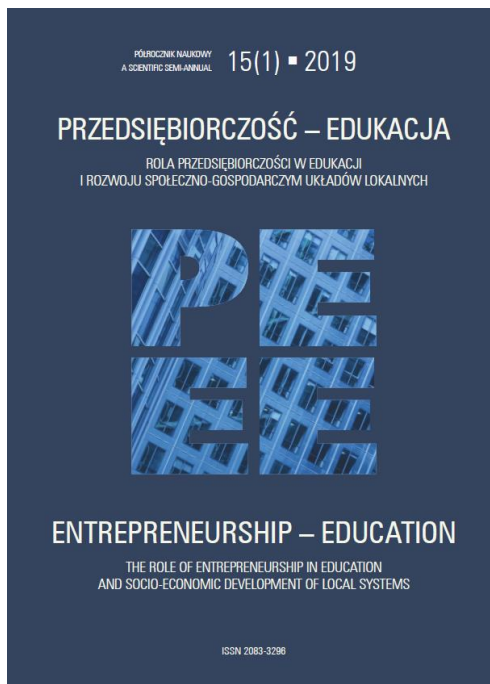
Indexed in
Web of Science Core Collection – Emerging Sources Citation Index (ESCI)

www.prace-kgp.up.krakow.pl

e-mail: pracekgp@up.krakow.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ - EDUKACJA
półrocznik naukowy

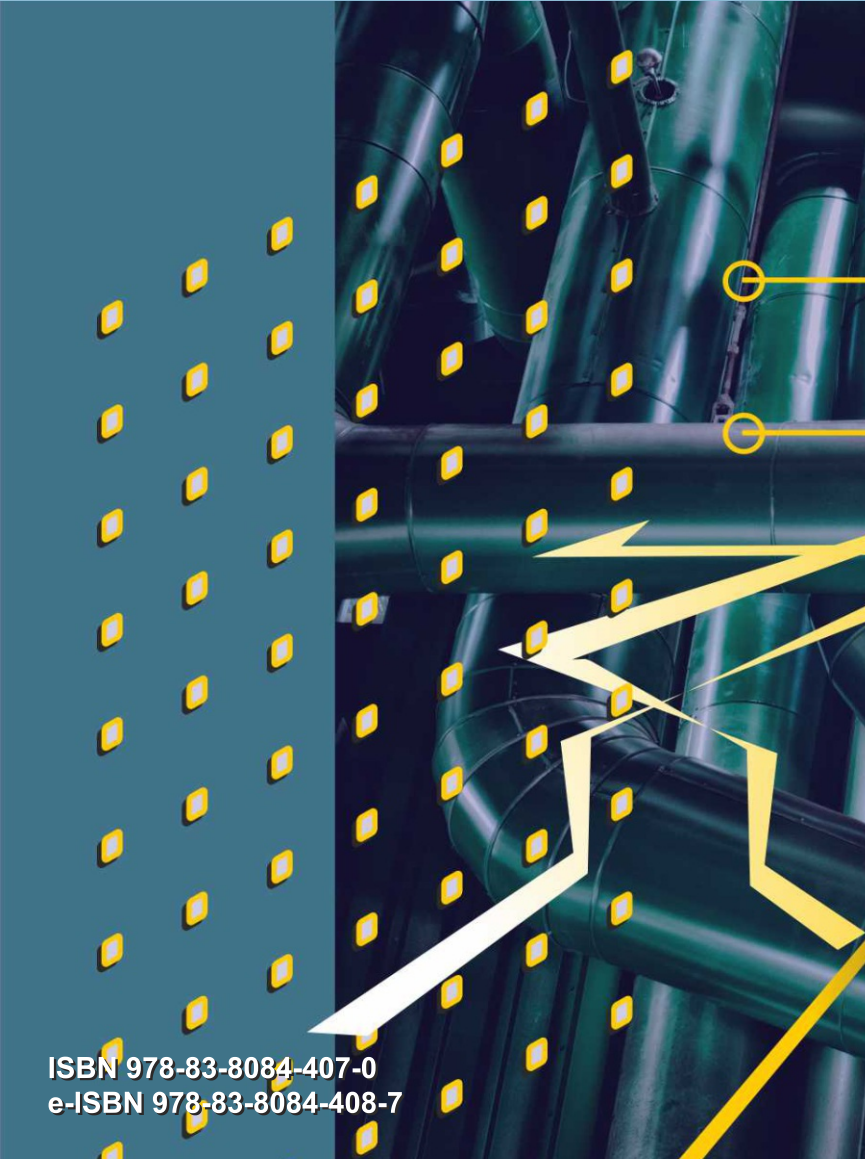
ENTREPRENEURSHIP - EDUCATION
a scientific semi-annual



Indexed in
**The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences
(ERIH PLUS)**

www.p-e.up.krakow.pl

e-mail: pe@up.krakow.pl

The image features a complex network of green, glossy industrial pipes. Numerous small, glowing yellow rectangular lights are arranged in a grid-like pattern across the pipes. A prominent, jagged yellow lightning bolt graphic cuts across the lower right portion of the scene. The background is a solid light blue color.

ISBN 978-83-8084-407-0
e-ISBN 978-83-8084-408-7